

”Mielekästä tekemistä ja sosiaalista kanssakäymistä”

Kuvataidetoiminta nuorten sosiaalisen vahvistamisen välineenä

Erika Kaarlaakso
Pro gradu -tutkielma
Kuvataidekasvatus
Taiteiden tiedekunta
Lapin yliopisto
2024

Lapin yliopisto, Taiteiden tiedekunta

Työn nimi: ”Mielekästä tekemistä ja sosiaalista kanssakäymistä” – kuvataidetoiminta nuorten sosiaalisen vahvistamisen välineenä

Tekijä: Erika Kaarlaakso

Koulutusohjelma: Kuvataidekasvatus

Työn laji: Pro gradu tutkielma

Sivumäärä: 67

Vuosi: 2024

Tiivistelmä

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää millä tavoin kuvataide toimii työkaluna nuorten sosiaalisessa vahvistamisessa, ja millaisia kokemuksia nuorilla on tällaisesta toiminnasta. Aineisto on kerätty seuraamalla Eduro-säätiön Nuorakka Luova -toimintaa kolmen viikon ajan ja haastatteleamalla siihen osallistuvia nuoria. Tutkielma on laadullinen tutkimus, ja aineiston analysoin sisällönanalyysin metodeja hyödyntäen.

Tutkielmassa kävi ilmi, että nuorille järjestettävät toiminnot jo itsessään lisäävät sosiaalisuutta ja ehkäisevät syrjäytymistä, sillä nuoret pääsevät pois kotoa ja ihmisten ilmoille. Taidetoiminta kuitenkin helpottaa sosiaalisten vuorovaikutusten aloittamista, ja tekee ilmapiiristä rennomman, kun yhteinen tekeminen toimii puheenaiheena ja jaettuna kiinnostuksen kohteena.

Tutkielmassa selvisi myös, että nuoret haluavat olla mukana vaikuttamassa heille suunnatun toiminnan suunnitteluun. Heillä oli paljon ideoita toiminnan kehittämiseksi, joista merkityksellisimmäksi koettiin taideopetuksen painotuksen lisääminen toiminnassa.

Avainsanat: Nuoret, sosiaalinen vahvistaminen, nuorisotoiminta, kuvataidetoiminta, taidetyöpajat

University of Lapland, Faculty of Art and Design

Title: "Meaningful activities and social interaction" – Visual art programs as a tool for social self-efficacy of youth

Author: Erika Kaarlaakso

Degree programme: Art education

Type of work: Master's thesis

Number of pages: 67

Year: 2024

Abstract

The aim of this research was to find out in what ways visual art functions as a tool for social self-efficacy of youth and what kind of experiences youth have with the programs of this sort. The research material has been collected by observing the Eduro foundation's Nuorakka Luova program for three weeks and by interviewing the participating youths. This research is qualitative and the research material has been analyzed using methods of content analysis.

In this research it is shown that such programs aimed towards youths in themselves increase social interaction and decrease the risks of social exclusion by giving the youth an opportunity to venture outside their homes to interact with society. Art activities however lower the threshold of partaking in social interactions by creating a more relaxed atmosphere as the shared activity functions as a conversational topic and a shared interest.

The research also shows that the youth wish to be included in the planning of the program and activities aimed towards them. They had many ideas in what ways the program could be improved to better meet their needs and wishes. Most importantly the youth brought up a wish to increase the amount of different art activities they are offered.

Keywords: Youth, social self-efficacy, youth programs, visual art programs

Sisällys

1 Johdanto	5
2 Termejä, teoriaa ja tutkimusta.....	8
2.1 Käsitteitä	8
2.2 Teoriaa.....	11
2.2.1 Epävarmuudesta elämää rakentamassa	11
2.2.2 Kouluttautumisen haasteita	17
2.2.3 Työelämään siirtyminen	20
2.2.4 Taide välineeksi toimintaan	22
2.2.5 Taiteen vaikutus hyvinvointiin.....	24
2.2.6 Taidetoiminta yhteisöllisyyden rakentajana	29
2.3 Tutkittua ja toteutettua	31
2.3.1 Aiemmin toteutetut tutkimukset ja hankkeet.....	31
2.3.2 Nuorten palvelut Rovaniemellä.....	33
3 Tutkielman menetelmät ja tehtävät	37
3.1 Käytetyt menetelmät	37
3.2 Tutkimus- ja haastattelukysymykset	40
4 Aineisto	42
4.1 Aineiston kerääminen.....	42
4.1.1 Nuorakka Luova.....	42
4.1.2 Havainnointi.....	44
4.1.3 Haastattelut.....	47
4.2 Aineiston käsittely ja analyysi.....	48
4.2.1 Nuoret toiminnassa.....	48
4.2.2 Kokemuksia ja näkemyksiä.....	52
5 Yhteenveto	63
6 Pohdinta.....	67
Lähteet.....	72
Liitteet	

1 Johdanto

Tämä pro gradu tutkielma käsittelee kuvataidetoiminnan vaikutusta ja mahdollisuuksia nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen. Tutkin aihetta erityisesti toimintaan osallistuvien nuorten näkökulmasta. Tutkielman tavoite on selvittää miten nuoret kokevan toiminnan vaikuttavan sosiaalisuutensa, ja millä tavoin toimintaa voisi kehittää vielä enemmän nuorten toiveita ja tavoitteita tukevaksi. Tutkimuskysymykseni on: *millaisia kokemuksia nuorilla on kuvataidetoiminnasta sosiaalisen vahvistamisen välineenä*. Tutkielma on laadullinen tutkimus, jonka aineiston keräsin havainnoimalla sekä haastatteluilla. Aineiston analyysin metodina käytin sisällönanalyysia.

Valitsin tutkielmani aiheen aikaisemmin käymieni keskustelujen ja aiheen ajankohtaisuuden vuoksi. Muistan ennen opintojeni alkua kuulleen ”syrjäytyneille ja syrjäytymisvaarassa oleville” nuorille suunnatuista kuvataidetyöpajoista ja miettineeni aiheen kuulostavan tärkeältä, vaikken täysin ymmärtänyt kukaan miten nuoret toimintaan päätyvät. Aihe nousi uudestaan esiin pari vuotta myöhemmin, kun ystäväni kertoi miettivänsä kuvataidekurssille ilmoittautumista, jotta hänellä olisi tekemistä ollessaan työttömänä ja ilman opiskelupaikkaa. Muistin tällöin työpajat, joista olin kuullut aiemmin ja ymmärsin, että ”syrjäytyneellä” ja ”syrjäytymisvaarassa olevilla” nuorilla tarkoitetaan nimenomaan ystäväni tilanteessa olevia nuoria. Tämä kuulosti mielestäni kummalliselta, sillä tiesin ystäväni olevan työ- ja opiskelutilanteestaan huolimatta hyvinkin sosiaalinen. Päätin tutustua aiheeseen ja sain selville, että toiminta onkin juuri tästä syystä nimetty uudestaan kuntouttavaksi työtoiminnaksi tai sosiaalisuutta vahvistavaksi toiminnaksi. Huomasin myös, että muutaman vuoden sisään useampiakin tällaisia toimintoja on lakkautettu.

Tutkielmani aihe on erityisen ajankohtainen, sillä nuorten hyvinvointia uhkaavat sosiaaliturvien leikkaukset ovat olleet otsikoissa viime aikoina paljon. Petteri Orpon hallituksen vuodelle 2024 esittämät budjettileikkaukset aiheuttavat muutoksia monien, etenkin jo lähitökohtaisesti pienituloisten ihmisten arkeen ja toimeentuloon. Asumistuen ja työttömyysturvan leikkaukset, sekä opintotuen lainapainotteisemmaksi muuttuminen tulevat koskettamaan erityisesti nuoria. (Pietikäinen & Kontio, 2023).

Etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan asiantuntijaorganisaatio Inton julkaisemassa kannanotossa kirjoitetaan, että ”Hallitusohjelman mukaiset vuosittain kiristyvät avustusrahojen leikkaukset johtavat hyvinvointierojen kasvuun ja heikentävät hallitusohjelmaan kirjattuja tavoitteita muun muassa osallisuuden lisäämisestä ja äärikäyttäytymisen ehkäisemisestä”. (Pietikäinen & Kontio, 2023).

Hallitusohjelman tavoitteessa kirjoitetaan muun muassa, että heikoimmista pidetään huolta ja torjutaan syrjäytymistä. Julkaisussa mainitaan myös, että terveydentila ja eriarvoisuus vaikuttavat työkykyyn ja näin ollen yhteiskuntaan osallistumiseen. Hallitusohjelman mukaan on tehtävä ”konkreettisia toimia ihmisten terveyden, hyvinvoinnin sekä työ- ja toimintakyvyn turvaamiseksi” sekä huomioitava kuntouttavan hoitotyön merkitys toimintakyvyn säilymisessä. Ohjelmassa myös kirjoitetaan, että erityisesti nuoret ohjattaisiin nopeasti työllisyyspalveluiden piiriin samalla huolehtien riittävästä palveluista sekä henkilökohtaisesta kohtaamisesta. (Valtioneuvosto 2023).

Tavoitteena on siis säilyttää nuorten toimintakyky, jotta he voivat työllistyä ja osallistua yhteiskuntaan. Kuitenkin samaan aikaan leikkauksia tehdään nimenomaan nuorten palveluista, jolloin nuoria jää kyseisten palveluiden ulkopuolelle.

Nuorten työpajatoimintaan esitetään tälle vuodelle 2,3 miljoonan euron leikkauksia. Intolla arvioidaan, että leikkauksien seurauksina noin 2000 nuorta jää ilman paikkaa työpajatoiminnassa. Myös nuorisokeskusten toiminnalta ja Nuotta-valmennuksesta ollaan leikkaamassa yli 860 000 euroa. Näistä jälkimmäinen on todettu tehokkaaksi palveluksi muun muassa nuorten yksinäisyyden ehkäisyyn. Lisäksi valtakunnallisten nuorisoalojen järjestöjen rahoitusta lasketaan 600 000 eurolla. Leikkauksia voidaan Inton mukaan odottaa myös nuorisoalan osaamiskeskuksiin ja kehittämishankkeisiin. (Pietikäinen & Kontio, 2023).

Samaan aikaan hallitus leikkaa myös muun muassa asumistuesta ja työttömyysturvasta, ja muuttaa opintotuen lainapainotteisemmaksi. (Pietikäinen & Kontio, 2023). Nämä toimet vaikuttavat suuresti jo ennestään pienituloisiin nuoriin. (Pyy-Martikainen & Simanainen, 2024). Leikkausten tavoitteena on ”lisätä työnteon kannustimia” eli käytännössä pakottaa nuoret töihin. Tämä ei kuitenkaan ota huomioon sitä, että kaikki nuoret eivät ole työkykyisiä. Toinen huomioitava asia on se, että esimerkiksi vammaiset nuoret saattavat joutua vakuuttelemaan rekrytoijille, että ovat työkykyisiä, mutta samaan aikaan myös tukia haki-

essa joudutaan vakuuttelemaan, että vammaisuuden tila on pysyvä. Toimeentulon saaminen vammaisena on siis haastavaa, oli työkykyinen tai ei. (Ekholm & Teittinen, 2014, s. 62).

Vuoden 2025 alusta nuorten kuntoutusrahaa ja ammatillisen kuntoutuksen koulutusrahaa tullaan laskemaan. Kuntoutukseen tulee jatkossa myös pääsemään vain sairaus- tai vamma-diagnoosilla. Kuntoutusrahaa on maksettu nuorille nimenomaan opiskelun mahdollistamiseksi, työpaikan löytämiseksi ja tulevaisuuden suunnittelun helpottamiseksi. (Kokko, 2023). Kuntoutusrahasta leikkaaminen vaikeuttaa nuorten työkyvyn parantumista ja lisää syrjäytymistä, ja tulee siten pitkällä aikavälillä maksamaan yhteiskunnalle enemmän. Valtiontalouden tarkastusviraston laskelmien mukaan yksi syrjäytynyt nuori tulee maksamaan erilaisista palvelukustannuksista, tuista ja saamatta jääneistä verotuloista johtuen yhteiskunnalle noin 1,2 miljoonaa euroa (Kokko, 2023). Riskiä syrjäytymiselle lisää myös hallituksen aikeet leikata kotouttamisen palveluista ja laskea lastensuojelun jälkihuollon ikärajaa, jolloin jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevat nuoret jäävät vaille turva-verkkoa. (Pietikäinen & Kontio, 2023).

Kelan tutkijoiden mukaan olisi tärkeää selvittää, missä määrin hallituksen suunnitelma tulisi oikeasti toimimaan taloudellisena kannustimena ja edistämään nuorten työllistymistä. Vai olisiko tämän sijaan olennaisempaa panostaa nuorten hyvinvointiin ja sosiaalisten turvaverkkojen rakentamiseen, jotta nuorten putoamista yhteiskunnan ulkopuolelle voitaisiin ennaltaehkäistä tehokkaammin. (Pyy-Martikainen & Simanainen, 2024).

Tutkielmani sisältää ensimmäiseksi sille olennaisen termistön esittelyä, jonka jälkeen taustoitan tutkimustani teorialla. Taustateoriat liittyvät tutkimukseni teemoihin: nuorten asemaan nyky-yhteiskunnassa, taiteen käyttöön nuorten toiminnassa, taiteen hyvinvointivaikutuksiin sekä taiteen hyödyntämiseen yhteisöllisyyden lisäämisessä. Tämän jälkeen teen katsauksen aiempiin aiheesta tehtyihin tutkimuksiin, toteutettuihin hankkeisiin sekä nuorten palveluihin Rovaniemellä. Seuraavissa luvuissa esittelen tutkielmassani hyödyntämiäni metodeja ja aineistonkeruuprosessia. Viimeiseksi jää aineistoni avaaminen ja esittely, sekä yhteenveto tuloksista.

2 Termejä, teoriaa ja tutkimusta

2.1 Käsitteitä

Nuori on suhteellinen käsite, ja sen määritelmä riippuu siitä, keneltä asiaa kysytään. Esimerkiksi Valtion nuorisoneuvoston selvityksen mukaan nuoret itse kokivat nuoruuden ikähaarukan olevan 10–20. (Valtion nuorisoneuvosto, 2013). Tässä tutkielmassa tarkoitan sillä kuitenkin 16–29-vuotiaita, sillä Nuorakka Luova -toiminta on tälle ikäryhmälle suunnattu. Myös esimerkiksi nuorisolaki määrittelee nuoren alle 29-vuotiaaksi. (Edita, 2016).

Nivelvaiheella tarkoitetaan vaihetta nuoren elämässä, kun oppivelvollisuuden piiristä siirrytään omille poluille. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 48). Aikaisemmin tämä on tapahtunut peruskoulun päättyessä. Nyt oppivelvollisuuden jatkuessa toiselle asteelle nivelvaiheen käsite lienee hieman erilainen. Peruskoulun päättyessä nuoret joutuvat edelleen tekemään päätöksiä tulevaisuutensa suunnasta: jatkavatko opintojaan lukioon tai mitä alaa haluavat ammattikoulussa opiskella. Koulutuksen piiristä kokonaan poistuminen tässä vaiheessa ei enää kuitenkaan ole mahdollista samalla tapaa kuin aiemmin. Tämän lisäksi nivelvaiheeksi voisi kutsua toisen asteen koulutuksen päättymistä. Päätöksiä tulevaisuudesta tehdään tässäkin vaiheessa, vaikka ne osin ohjautuvatkin sen mukaan, missä oppivelvollisuuden on suorittanut loppuun. Tässä vaiheessa on nykyisin todennäköisesti suurempi riski jäädä opiskelu- tai työelämän ulkopuolelle kuin peruskoulun jälkeen.

Sosiaalisuutta voidaan määritellä monella tapaa. Sillä voidaan viitata esimerkiksi ihmisten vuorovaikutukseen, sosiaalisiin normeihin sekä instituutioihin. (Nuutinen, 2007, s. 164). Ihmisten välisiä vuorovaikutuksiakin on monenlaisia, joita kaikkia voi määritellä omalla tavalla sosiaalisuudeksi. Selkeimpänä ehkä keskustelu ja erilaisiin yhteisöihin (joko virallisiin, kuten koulun luokka, tai epävirallisiin kuten kaveriporukat) osallistuminen. Sosiaalisuutta voi kuitenkin olla myös ihmisten kanssa keskustelu netin välityksellä, jolloin sosiaalinen verkosto voi ulottua minne päin maailmaa tahansa, tai ihmisten välillä, jotka ovat samassa tilassa kuitenkin aktiivisesti kommunikoimatta keskenään – englanninkielinen termi ”parallel play” eli rinnakkaisleikki, jota käytetään usein lapsista puhuttaessa, mutta rinnakkain tekeminen pätee yhtä hyvin myös aikuisiin. (Vershbow, 2021). Tässä tutkielmassa sosiaalisuus esiintyy kahdella tapaa määriteltynä: sosiaalisuus nuorten itsensä mää-

rittelemänä, jota en sen enempää avaa, sillä kokemukset ovat henkilökohtaisia eikä mikään valmis määritelmä välttämättä kuvastaisi näitä kokemuksia täysin. Tämä määritelmä näkyy haastatteluaineistossa, kun kyselen nuorten kokemuksia omasta sosiaalisuudestaan. Toinen tapa määritellä sosiaalisuutta täsmentyy sosiaaliin vuorovaikutuksiin, kun esimerkiksi puhumme nuorten kanssa heidän sosiaalisuudessaan tapahtuneista muutoksista toimintaan osallistumisen myötä.

Tutkija Terje Ogdenin (2001) määritelmän mukaan *sosiaalinen kompetenssi* on tietoja, taitoja ja asenteita, jotka mahdollistavat sosiaalisten suhteiden kehittämisen ja ylläpitämisen. Se antaa yksilölle realistisen käsityksen heidän omista kyvyistään ja mahdollistaa sosiaalisen hyväksynnän saamisen ja läheisten ihmissuhteiden muodostamisen. Tämä tarkoittaa sitä, että yksilö pystyy esimerkiksi sopeutumaan helposti ympäristöön säilyttämällä kuitenkin samalla oman aloitekykynsä ja mielipiteensä. Sosiaalisesti kompetentti ihminen tuntee tilanteisiin kuuluvat sosiaaliset normit, mutta käyttää omaa harkintakykyään tilanteessa toimiessaan. (Johansen, 2008, s.59-60, lainaten Ogden, 2001).

Sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan prosessia, jossa pyritään parantamaan nuorten elämäntilannetta ja -hallintaa. Sen tavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä sekä lisätä nuorten hyvinvointia ja osallisuutta yhteiskunnassa. (Kuure, 2015, s. 8). Sosiaalisen vahvistamisen määritelmänä on tässä tutkielmassa tavoitteellinen toiminta, joka kehittää nuorten sosiaalista kompetenssia ja siihen sisältyviä sosiaalisia taitoja. Sosiaalisilla taidoilla puolestaan tarkoitan esimerkiksi säännöllisten ihmiskontaktien ylläpitoa, keskustelutaitoja, uusiin ihmisiin tutustumista, yhdessä tekemistä ja sosiaalisten tilanteiden jännityksen helpottamista. Sosiaalinen vahvistaminen on myös yhteisöllisyyden rakentamista ja oman paikan löytämistä tästä yhteisöstä sekä yhteiskunnasta.

Syrjäytyminen -termiä pidetään ongelmallisena, sillä tarkoitetaan yhteiskunnassa normeina pidettyjen toimintamallien ja toiminnan ulkopuolelle jäämistä, mikä määrittää syrjäytyneet ihmiset heidän ulkopuoleltaan. Aluehallintoviraston mukaan ”syrjäytyminen on usein pitkä prosessi, jossa riskit ja niiden kasautuminen johtavat ongelmallisiin olosuhteisiin, köyhyyteen ja hyvinvointivajeisiin eri elämän osa-alueilla.” (Aluehallintovirasto a, n.d.). Useimmiten ”syrjäytynyt” ja ”syrjäytymisvaarassa oleva nuori” -termejä käytetään nuorista, jotka ovat jääneet ilman opiskelu- tai työpaikkaa, tai ovat keskeyttäneet toisen asteen opinnot. (Vilmilä, 2016, s. 12). On kuitenkin olennaista muistaa, että vaikka nuori ei heti oppivelvollisuuden päätyttyä siirtyisikään jatko-opintoihin tai työelämään, ei hän välttämättä jää

yksin tai jumittamaan paikalleen. (Vilmilä, 2016, s. 13). Ylhäältä määritetty termi ”syrjäytynyt” ei kerro mitään nuoren sosiaalisesta elämästä oppilaitosten tai työelämän ulkopuolella.

Yhteisöllisyys-käsitteellä on kolme tulkintatapaa: alueellisuus, sosiaaliset vuorovaikutukset ja yhteenkuuluvuuden tunne. Käsitteellä voidaan tarkoittaa myös näiden yhdistelmiä. (Hiltunen, 2008, s. 47, lainaten Lehtonen, 1990). Esimerkiksi usean ihmisen välistä sosiaalista suhdetta, jonka sosiaalinen toiminta perustuu yhteisille arvoille ja intresseille. Yhteisöllisyyden kokemukseen liittyy sitoutuminen toimintaan, ja toiminnan kokeminen merkitykselliseksi. (Kurki, 2000, s. 129–130). Yhteisöön kuuluvat ihmiset tuntevat tällöin jonkinlaista yhteenkuuluvuuden tunnetta, kokevat olevansa ”osa porukkaa”. Yhteisöllisyyden merkitys on suuri erityisesti nuorten elämässä, sillä sosiaaliset suhteet vaikuttavat merkittävästi hyvinvointiin. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 61). Yhteisöllisyys ei välttämättä kuitenkaan vaadi sitä, että yhteisön jäsenet tuntevat toisensa yksilöinä. Yhteisöllisyyden kokemus voi liittyä pelkästään yksilöitä yhdistävän asian merkityksellisyyteen. Tässä tutkielmassa yhteisöllisyydellä kuitenkin tarkoitetaan kokemusta sellaisten ihmisten välillä, jotka osallistuvat samaan toimintaan, ja näin ollen tuntevat toisensa ainakin jollain tapaa myös yksilöinä.

Kuntouttava työtoiminta on sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalipalvelu. Se on tarkoitettu henkilöille, jotka eivät rajoittuneen työ- ja toimintakyvyn vuoksi pysty osallistumaan julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön. Toiminnan tavoitteena on ehkäistä asiakkaan toimintakyvyn heikkenemistä ennestään työttömyyden seurauksena, vahvistaa työ- ja toimintakykyä sekä elämän- ja arjen hallintaa, ja ehkäistä syrjäytymistä osallisuutta lisäämällä. (Sosiaali- ja terveysministeriö, n.d.).

Sosiokulttuurisella innostamisella tarkoitetaan pedagogista liikettä, jonka pyrkimyksenä on osallistaa ihmiset oman ja yhteisönsä elämän aktiiviseen ja tiedostavaan rakentamiseen. (Kurki, 2007, s. 205).

Yhteisöllinen taidekasvatus koostuu nimensäkin mukaan kolmesta osa-alueesta: taiteellisista, kasvatuksellisista ja yhteisöllisistä prosesseista. Se on toimintaa, jota toteutetaan useimmiten koulujen ja niitä ympäröivien kasvatusympäristöjen rajamaastossa, esimerkiksi koulun ja ulkopuolisen tahon yhteistyössä. Yhteisöllinen taidekasvatus pyrkii parantamaan

ihmisten elämänlaatua ja synnyttämään yhteisöllisyyden kokemuksia taiteellisen oppimisen kautta. (Hiltunen, 2009, s. 60–61).

Yhteisötaiteessa selkeiden taiteilijan ja yleisön roolien sijaan yleisö, tai osa siitä osallistuu teoksen tekemiseen taiteilijan ohella. Taideteos syntyy prosessissa, joka on performatiivisuudessaan jo itsessään taidetta. Yhteisötaideteos voisi olla näin määriteltäessä siis yhdessä eletty tapahtuma. (Kantonen, 2005, s. 49). Vaikka tutkielmani ei sinällään kohdistu yhteisötaiteeseen, on käsite silti merkittävä tämän tyypisistä toiminnasta puhuttaessa, sillä yhteisötaide on usein hyödynnetty työkalu esimerkiksi nuorten sosialisoinnissa taiteen avulla.

Soveltavan taidetoiminnan tarkoituksena on muuttaa yksilön tai yhteisön ajattelumalleja, toimintaa tai asenteita. Toiminta kannustaa osallistujia tutkimaan käsiteltävää asiaa eri näkökulmista, ja muodostamaan uusia merkityksellisiä tulkintoja aiheesta. Soveltava taidetoiminta toteutetaan yleensä taide- ja kulttuurilaitosten ulkopuolella, yhteisöissä tai toimintaympäristöissä, joissa taiteen menetelmiä sovelletaan taidemaailman ulkopuolisiin tarkoituksiin. (Taikusydän, 2023).

2.2 Teoriaa

2.2.1 Epävarmuudesta elämää rakentamassa

Siirtymä lapsuudesta aikuisuuteen tapahtuu nuoruuden kautta, mutta yhteiskunnan näkökulmasta ihmiset siirtyvät lapsuudesta suoraan aikuisuuteen, jos lain mukaan 18 vuotta täyttävä on vastuussa itsestään. Siirtymä sisältää monia muutoksia, joiden lisäksi nuoren pitää opetella käytännön asioiden hoitamista. Näitä asioita, kuten työnhakua tai vakuutusten ja asumisen järjestelyä ei opeteta missään, eikä kaikilla nuorilla ehkä ole ketään keltä kysyä matalalla kynnyksellä apua. Putoaako nuori helpommin keltä, jos tällainen tukiverkko siirtymävaiheessa puuttuu?

Sosiaalisesta näkökulmasta aikuistuminen on jotain, mitä nuorten tulisi sosiaalisten normien ja yhteiskunnan odotusten mukaan tavoitella suhteessa esimerkiksi koulutukseen, työelämään, julkiseen osallistumiseen ja ihmissuhteisiin. (Aapola & Ketokivi, 2005, s. 9–10). Myös esimerkiksi itsenäistyminen eli vastuun ottaminen omasta elämästä koetaan tärkeäksi osaksi aikuistumista. (Salonen, 2005, s. 85). Sosiaaliset mallit ovat muuttuneet

vuosien saatossa hieman joustavammiksi, mutta ne ovat kuitenkin olemassa. Jos nuori ei koe etenevänsä mallien mukaisesti oikeaan suuntaan, tai ei koe normin mukaista elämää omanlaiseksi, voi se vaikuttaa negatiivisesti hänen sosiaalisiin suhteisiinsa.

Nuoruus sisältää siis monenlaisia vastuita ja ennalta määrättyjä tehtäviä: nuoren tulee kehittää identiteettiään, löytää itseä kiinnostavia tulevaisuuden näkymiä, päästä haluamaansa oppilaitokseen ja opiskella, siirtyä työelämään, muuttaa omilleen ja itsenäistyä samalla pitäen huolta hyvinvoinnistaan.

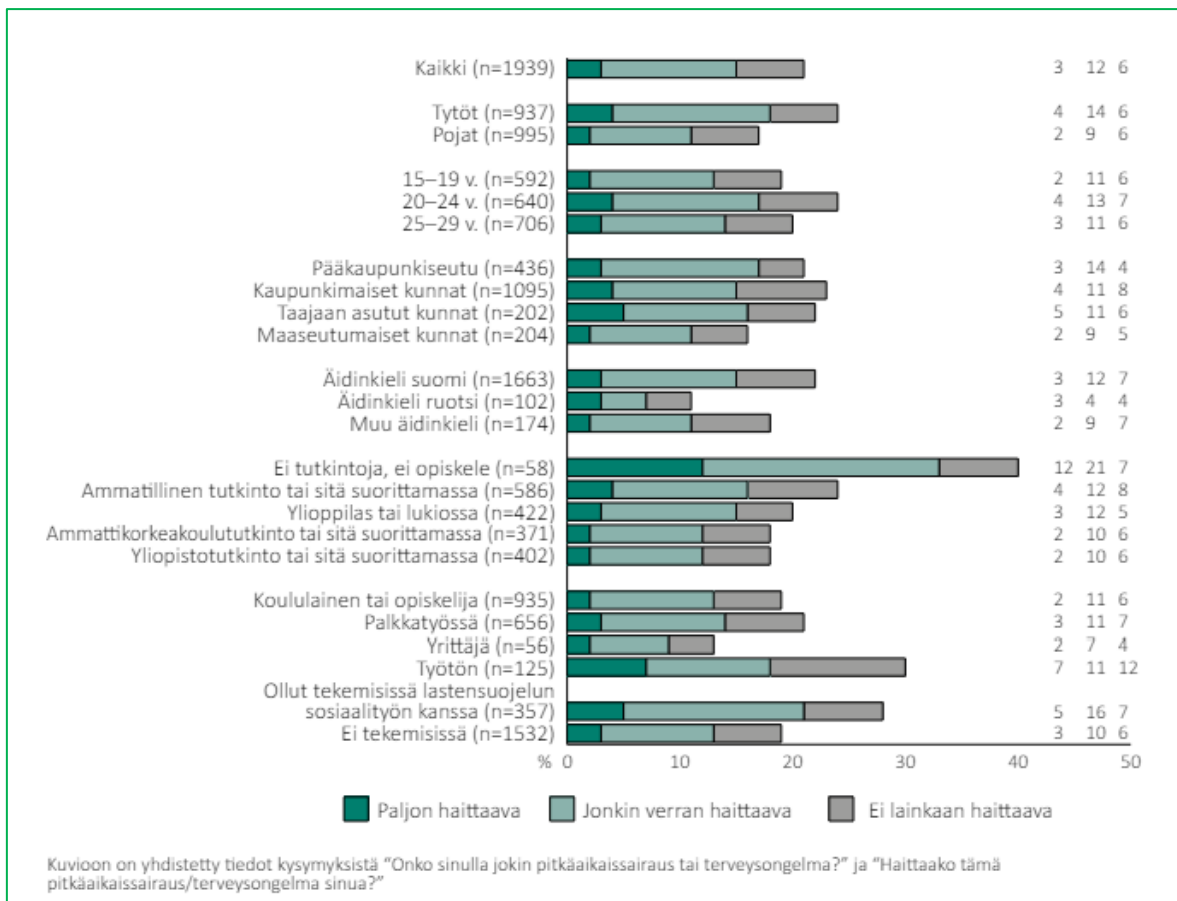
Hyvinvoinnilla tarkoitetaan ihmisen perustarpeiden tyydytystä, ja siihen liittyvät nuorilla esimerkiksi perhe, kaverisuhteet, koulumenestys, harrastukset, taloudellinen tilanne, terveys, elämäntavat sekä elämykset. Ihmisen perustarpeisiin kuuluu riittävä elintaso, yhteisöön kuuluminen, arvostuksen saaminen ja itsensä toteuttaminen. Hyvinvointiin liittyy vahvasti myös kokemus siitä, että omaan elämään pystyy vaikuttamaan. Tämä edellyttää elämänhallintaa, itsearvostusta ja vastuunkantoa, joita kaikkia nuoret vasta harjoittelevat. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 61, 69; Airtto ym., 2005, s. 26).

Nuoret ovat haavoittuvassa asemassa, sillä ulkopuoliset odotukset saattavat tuntua painostavilta, eikä tarvittavaa tukea päätösten tekoon ole aina saatavilla. Toisaalta myös nuoren oman elämän vaikutusmahdollisuuksien rajaaminen esimerkiksi vanhempien toimesta estää itsenäistymisen ja elämänhallintataitojen kehittymisen. Tästä syystä kuulluksi ja ymmärretyksi tuleminen ovat nuoruudessa erityisen tärkeitä asioita, jotta nuori saa tarvitsemaansa tukea ja kannustusta itsensä kehittämiseen. Jos nuorelta puuttuu tukiverkko, yhteiskuntaan kiinnittyminen ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ovat uhattuna. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 69).

Nuoret rakentavat identiteettiään ja etsivät paikkaansa maailmassa ottaen vaikutteita tuttavapiireiltään. He pohtivat omia arvojaan, ja muodostavat omia käyttäytymismallejaan. Sosiaalisten suhteiden luominen ja omista asioista päättäminen auttavat nuorta hahmottamaan omaa identiteettiään. Yhteiskunnan asettamat paineet kuitenkin ohjaavat nuoren identiteetin muodostumista. Ne määrittävät, millainen nuoren tulisi olla, ja mitä hänen tulisi saavuttaa milloinkin. Vanhempien, ystävien ja median vaikutus nuoreen voi olla valtava, mistä syystä identiteetin kehitys onkin pitkäaikainen prosessi, jossa nuoren tulee erotella odotukset omista toiveistaan ja päämäärästään. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 64).

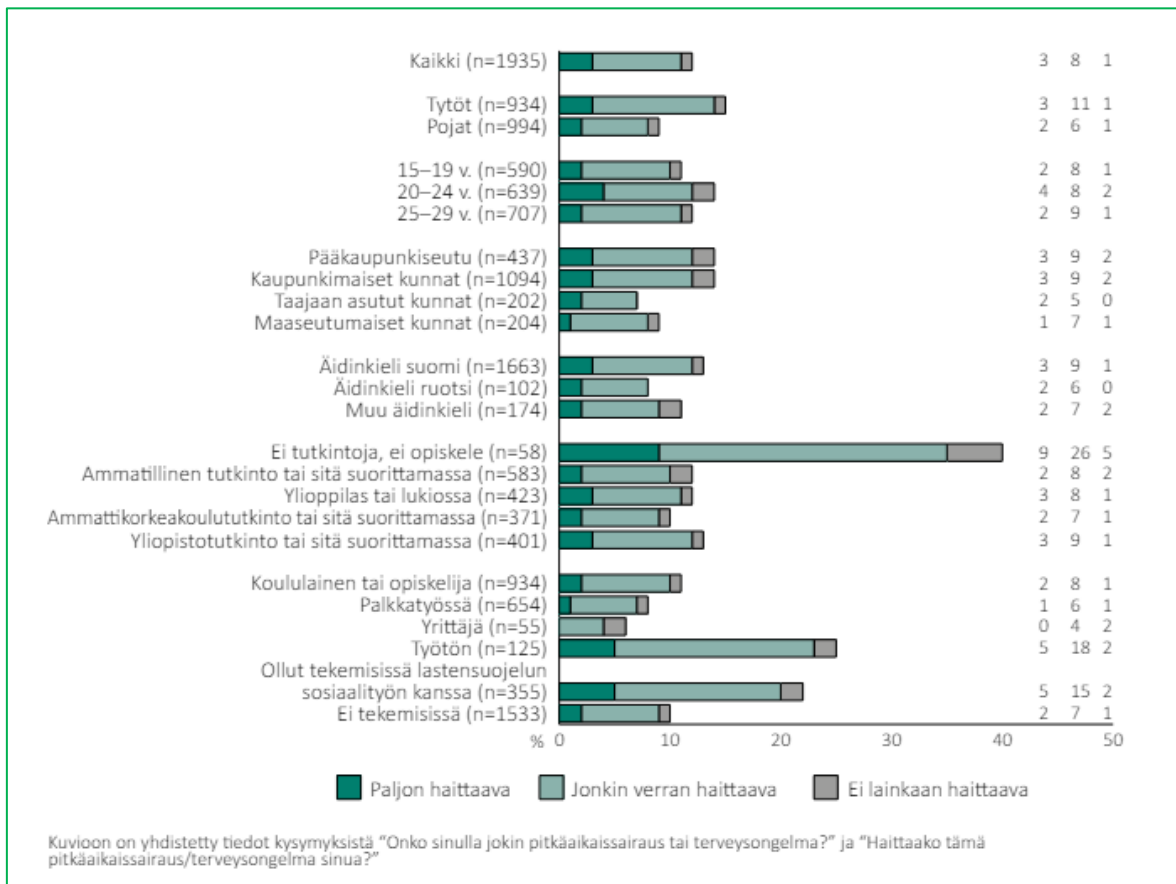
Valtion nuorisoneuvosto kokoaa vuosittain nuorten hyvinvointitietoja julkaisemaansa nuorisobarometriin, jossa seurataan muun muassa nuorten koulumotivaatiota, työllistymistä, päihteidenkäyttöä sekä yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemusta. Tiedot perustuvat nimenomaan nuorten kokemuksiin, ja ne on koottu tilastoihin, joista näkee eroavaisuudet esimerkiksi eri sukupuolten tai ikäryhmien välillä. (Valtion nuorisoneuvosto, n.d.). Hyvinvoinnin kokemusta terveyden osalta (pitkäaikaiset sairaudet ja niiden vaikutus nuoren elämään) on esitetty alla olevissa kaavioissa (kaavio 1 ja kaavio 2). Kaaviot ovat vuoden 2020 nuorisobarometrissa. Kaavioita tarkasteltaessa on kuitenkin huomioitava, että sukupuolista niihin on merkitty vain tytöt ja pojat, sillä muiden vastausten osuudet olivat alle yhden prosentin. (Berg & Myllyniemi, 2021, s. 193).

Kaavio 1. Pitkäaikaissairauden tai terveysongelman esiintyvyys ja haittaavuus prosentteina

Nuorisobarometri 2020.

Kaavio 2. Mielenterveysongelman esiintyvyys ja haittaavuus prosentteina

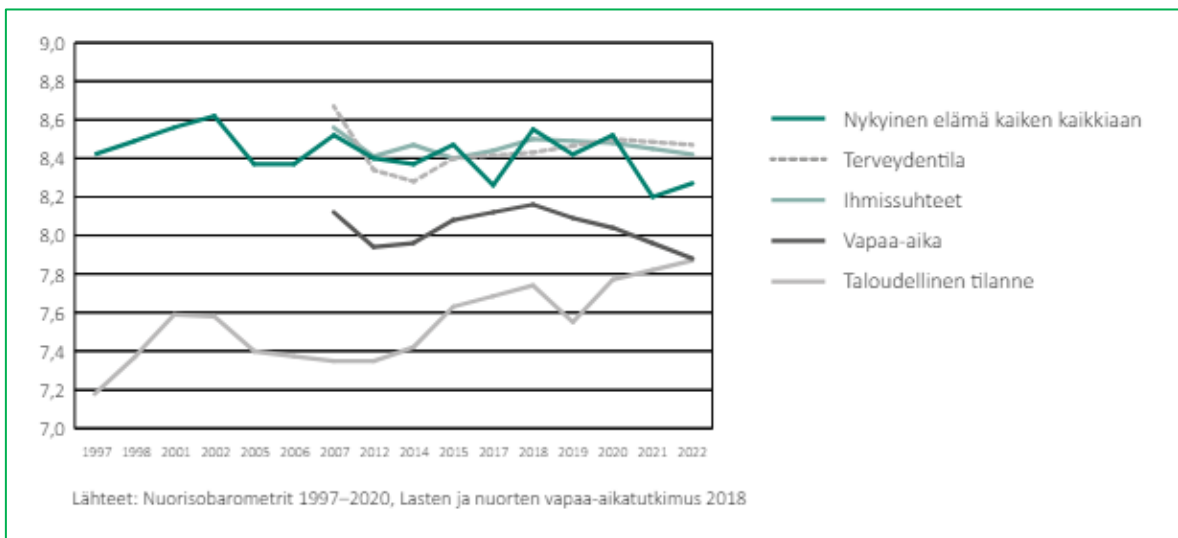
Nuorisobarometri 2020.

Kuten kaavioista (kaaviot 1 ja 2) nähdään, sekä yleiset terveysongelmat että mielenterveysongelmat ovat yleisimpiä ja eniten elämää haittaavia yli 20-vuotiailla, työttömillä sekä lastensuojelun sosiaalityön kanssa tekemisissä olleiden nuorten kohdalla. Luvut ovat erityisen korkeat nuorilla, joilla ei ole tutkintoa tai opiskelupaikkaa. Nuorisobarometrissa huomautetaan, että ”terveysongelmat voivat olla niin syytä kuin seurausta heikosta sosioekonomisesta asemasta.” (Berg & Myllyniemi, 2021, s. 20).

Mielenterveyden ongelmia kokivat noin joka neljäs työtön, sekä 40 prosenttia nuorista, joilla ei ollut tutkintoa tai opintopaikkaa. Mielenterveysongelmat voivat heikentää kykyä suoriutua opinnoista tai töistä, mutta on myös todennäköistä, että osassa tapauksista opiskelu- ja työelämän ulkopuolelle jääminen on lisännyt mielenterveysongelmien esiintyvyyttä ja vaikeusastetta. (Berg & Myllyniemi, 2021, s. 23).

Vuoden 2022 nuorisobarometrissa esitettiin nuorten tyytyväisyyttä elämänsä eri osa-alueisiin (kaavio 3). Vastaajat olivat 15–29-vuotiaita, ja vastaukset esitetään kaaviossa keskiarvoina, asteikolla neljästä (4) kymmeneen (10).

Kaavio 3. Tyytyväisyys omaan elämään ja sen eri osa-alueisiin asteikolla 4–10. Keskiarvot annetuista vastauksista vuosilta 1997–2022

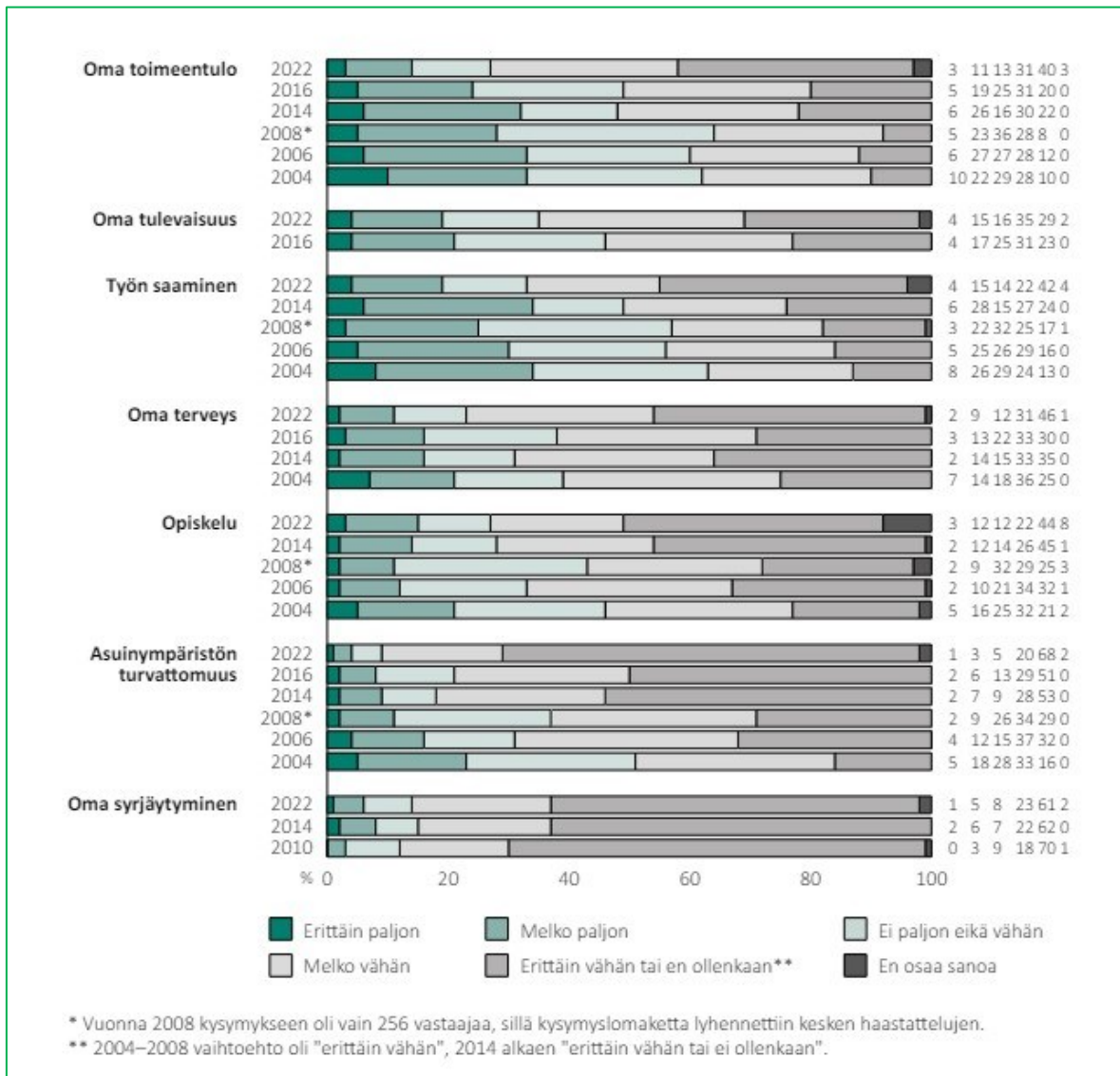

Nuorisobarometri 2022.

Nuoret arvioivat tyytyväisyyden omaan elämäänsä vuonna 2021 keskiarvolla 8,2. Tulos oli hieman matalampi muihin vuosiin nähden, mutta ero on suhteellisen pieni kaikkien vastausten liikkeessä numeroiden kahdeksan ja yhdeksän välillä. Vuotta aikaisemmin alkanut koronapandemia on saattanut vaikuttaa vastauksiin jonkin verran, sillä erilaisia sosiaalisia rajoituksia oli tällöin vielä voimassa. (Kiilakoski, 2022, s. 11, 75–76). Vuoden 2022 nuorisobarometrissa toistettu kysymys nosti yleisen elämään tyytyväisyyden vastausten keskiarvon numeroon 8,3. Suunta on siis mahdollisesti ylöspäin, vaikka ero ei olekaan merkittävä. Tyytyväisyys terveydentilaan sekä ihmissuhteisiin on pysynyt suhteellisen samana viime vuosina, kun taas tyytyväisyys vapaa-aikaan on ollut vuodesta 2018 asti laskussa, ja tyytyväisyys taloudelliseen tilanteeseen nousussa. (Kivijärvi, 2023, s. 47–49).

Nuorten tulevaisuudenkuvaa sekä turvattomuuden tunnetta eri elämän osa-alueista esiteltiin vuoden 2022 nuorisobarometrissa (kaavio 4).

Kaavio 4. Kuinka paljon epävarmuutta tai turvattomuutta eri elämän osa-alueet tuottavat. Vertailu vuosista 2004–2022

Nuorisobarometri 2022.

Turvattomuuden sekä epävarmuuden kokemukset ovat kaikkien tutkimuksessa esitettyjen elämän osa-alueiden kohdalla joko laskussa, tai pysyneet samana. Eniten nuoria on huolettanut oma toimeentulo, oma tulevaisuus sekä työn saaminen. Opiskelun aiheuttama epävarmuus on yleisellä tasolla muiden osa-alueiden lailla laskussa, mutta nuoria, jotka ovat vastanneet sen huolettavan ”erittäin paljon” on hieman aiempia vuosia enemmän. Tähän saattaa liittyä koronapandemian myötä etäopetukseen siirtyminen, jolloin esimerkiksi

erilaisia oppivaikeuksia on noussut enemmän esiin. (Kivijärvi, 2023, s. 33–35; Valtion nuorisoneuvosto, 2024, s. 6–7).

Nuoren hyvinvointiin ja tulevaisuuden näkyisiin vaikuttaa suuresti niin sanottu kulttuurinen, taloudellinen ja sosiaalinen pääoma, jotka kertyvät niihin liittyvien tietojen, taitojen ja resurssien myötä. Tutkija Tarja Tolonen (2005) tarkoittaa kulttuurisella pääomalla koulutusta, taloudellisella pääomalla varallisuutta ja sosiaalisella pääomalla sosiaalisten suhteiden laatua ja nuoren saamaa tukea esimerkiksi vanhemmiltaan. Etenkin perheen taloudellinen pääoma vaikuttaa suuresti nuoren elämään: koulutusmahdollisuuksiin ja haaveisiin. (Tolonen, 2005, s. 59–60).

Sosiaalisia ja kulttuurisia pääomiaan nuori voi osin kerryttää myös itse. Esimerkiksi sosiaaliset piirit saattavat muokata nuoren kokemus- ja näkemysmaailmaa suurestikin. Kulttuurista ja sosiaalista pääomaa voi kertyä myös esimerkiksi harrastusten tai ulkomailla matkustelun kautta. (Tolonen, 2005, s. 61). On kuitenkin otettava huomioon se, että viimeisimpien toteuttamiseen vaikuttaa suoraan taloudellinen pääoma.

On myös tutkittu, että vanhempien koulutustaustalla on suuri vaikutus lapsen koulutuspolun rakentumiseen. Siihen vaikuttaa toki moni asia: nuoren omat kiinnostuksen kohteet ja ammattihaaveet, sekä ystävien suunnitelmat. Korkeasti koulutettujen vanhempien lapset kuitenkin kouluttautuvat todennäköisemmin korkealle itsekin, kun taas matalamman koulutusasteen omaavien vanhempien lapset usein valitsevat lyhyempiä koulutuspolkuja. (Tolonen, 2005, s. 59–60).

2.2.2 Kouluttautumisen haasteita

Vuonna 2021 voimaan astui uusi oppivelvollisuuslaki. Sen myötä oppivelvollisuutta laajennettiin peruskoulusta toisen asteen opintoihin niille, jotka kyseisenä vuonna, tai sen jälkeen päättävät peruskoulun. Tämän jälkeen oppivelvollisuus jatkuu siihen asti, kun opiskelija suorittaa toisen asteen tutkinnon, sitä vastaavan ulkomaisen koulutuksen tai täyttää 18 vuotta. Oppivelvollisuutta voi peruskoulun jälkeen suorittaa lukiossa, ammattikoulussa, kansanopistojen pitkillä linjoilla, maahanmuuttajien koulutuksessa sekä valmentavissa koulutuksissa. Valmentavia koulutuksia ovat muun muassa perusopetuksen

lisäopetus (kymppiluokka), työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus (TELMA) sekä tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA). (OAJ, n.d.).

Ennen oppivelvollisuuden pidentämistä peruskoulun päättävät nuoret ovat olleet niin sanotussa nivelvaiheessa. Tällöin on erityisen tärkeää, että nuori saa tarvitsemansa sosiaalisen tuen ja että hänellä on elämässään turvallisia aikuisia, joilta nuori saa perustarpeiden täyttämisen lisäksi kiinnostusta ja kannustusta tulevaisuuden suunnitelmiinsa. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 22). Monille nuorille peruskoulun loppu ei kuitenkaan ole otollisin aika tehdä tärkeitä päätöksiä, sillä tulevaisuuden suunnittelu ainakin pitkällä aikavälillä saattaa tuntua mahdottomalta, eikä murrosiässä olevalla nuorella välttämättä ole kiinnostusta panostaa koulunkäyntiin. Nuorten lähtötilanteet saattavat olla hyvin erilaiset: oppivaikeudet, mielenterveysasiat, kotiolot ja taustatuki, sekä sosiaaliset piirit voivat vaikuttaa hyvinkin paljon siihen, millaisia päätöksiä nuori tällaisessa nivelvaiheessa päätyy tekemään. Jos nuori jää mistä tahansa syystä jälkeen ikäryhmästään tai omista tavoitteistaan, riski syrjäytymiselle kasvaa. (Riionheimo, 2016, s. 49).

Vaikka suunta olisi nivelvaiheessa olevalle nuorelle selkeäkin, koulutuspaikkaa ei välttämättä löydy omalta kotipaikkakunnalta, jolloin nuori joutuu harkitsemaan poismuuttoa. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 48). Tämä lisää suuresti painetta ja vastuuta omasta elämästä nuorelle, jolla saattaa olla jo lähtökohtaisesti vaikeaa. Tutusta ympäristöstä poistuminen ja kauas lähipiiristä muuttaminen tuskin ainakaan vähentävät syrjäytymisen riskiä.

Ongelma ei todennäköisesti ole poistunut oppivelvollisuuden pidentyessäkään. Peruskoulusta esimerkiksi kymppiluokille jatkavat nuoret saattavat edelleen kokea jääneensä ikätovereistaan jälkeen, ja uusi nivelvaihe koittaa toisen asteen koulutuksen jälkeen, kun elämän suuntaa joutuu pohtimaan uudestaan. Lisäksi hallituksen kaavailema muutos opintojen maksullisuuden palauttamiseksi 18 vuotta täyttäneille uhkaa huonommassa taloudellisessa tilanteessa olevien opiskelijoiden opintojen loppuun saattamista, ylioppilaskokeisiin osallistumista ja valmistumista. (Valtioneuvosto, 2024). Tällä olisi tietysti suuri vaikutus myös nuorten jatko-opiskelumahdollisuuksiin ja ammatinvalintaan.

Korkeakouluihin valitaan opiskelijat nykyään ensisijaisesti ylioppilaskokeiden tai ammatillisen perustutkinnon arvosanoilla. Korkeakouluihin hyväksytyistä 51–60 % on valittu todistusten perusteella, ja loput valintakokeilla. (Opetushallitus, 2020). Se tekee hakemisen

erityisen vaikeaksi niille, jotka ovat suorittaneet lukion ennen tätä muutosta, jolloin arvosanoilla ei ollut juurikaan painoarvoa valinnoissa. Lisäksi alan vaihtajat eivät kuulu ensikertalaisiin, joista suurin osa valituista koostuu. Ensikertalaisuus tarkoittaa sitä, että henkilö ei ole aiemmin suorittanut tutkintoa tai vastaanottanut paikkaa korkeakoulussa. Esimerkiksi Lapin yliopiston sosiaalityön tutkinto-ohjelmaan valitaan todistuksilla 24 opiskelijaa, joista 17 on ensikertalaisia. Valintakokeilla opiskelijoita hyväksytään toiset 24, joista 16 on ensikertalaisia. (Opetushallitus, 2024a).

Valintakokeiden merkityksien vähentäminen siksi, että lukiolaisilla on sekä ylioppilaskirjoitukset että valintakokeet samana keväänä jättää huomiotta kaikki muut korkeakouluihin hakevat. Vaikka vastavalmistunut nuori pitäisikin yhden väli vuoden ja osallistuisi korkeakoulujen valintakokeisiin vasta seuraavana keväänä, olisi hänellä pienempi todennäköisyys syrjäytyä kuin sellaisilla nuorilla, jotka vaikka viisi vuotta lukion jälkeen yrittävät hakea alalle pelkällä valintakokeella – kun hakuprosessissa painotetaan todistuksilla hakevia – ja alkavat pikkuhiljaa menettää toivoaan.

Jotta nuori voi panostaa koko lukion ajan niihin aineisiin, jotka hän aikoo kirjoittaa, pitäisi ala valita jo 15-vuotiaana. Kuvitellaan tilanne, jossa nuori päättää 15-vuotiaana, että haluaa isona kuvataideopettajaksi. Esimerkiksi Lapin yliopistossa opiskelijavalinnat kuvataidekasvatuksen koulutusohjelmaan tehdään pelkästään valintakokeiden perusteella. (Opetushallitus, 2024b). Arvosanoilla ei tällöin olisi lukiossa paljoa väliä, joten nuori ei koe tarpeelliseksi panostaa, ja kirjoittaa vain ylioppilastutkintoon vaadittavat aineet ylioppilaskirjoituksissa. Kuvataidekasvatusta opiskellessaan nuori kuitenkin päättää, että haluaisikin sittenkin olla lääkäri. Hänen pitäisi käydä lähes koko lukio uudestaan voidakseen suorittaa kurssit, joita uudella tavoittelemallaan alalla tarvitaan, kirjoittaa hyvät arvosanat useista eri aineista, joita ei ollut omana lukioaikanaan edes yrittänyt ymmärtää kunnolla.

Painetta aikaisesta alanvalinnasta saattaa lisätä myös se, että alan vaihto ja jatkokouluttautuminen tehdään haastavammaksi hallituksen leikkaustoimien myötä. Orpon hallitus ajaa aikuiskoulutustuen lakkauttamista. Aikuiskoulutustukea on hyödynnetty aikaisemmin osaamisen täydentämiseen sekä uudelleen kouluttautumiseen työnteon ohella. (Työllisyysrahasto, 2024). Harvalla työtä käyvällä aikuisella tulee olemaan varaa ja mahdollisuutta tähän ilman rahallista tukea, jos hallituksen esitys toteutuu.

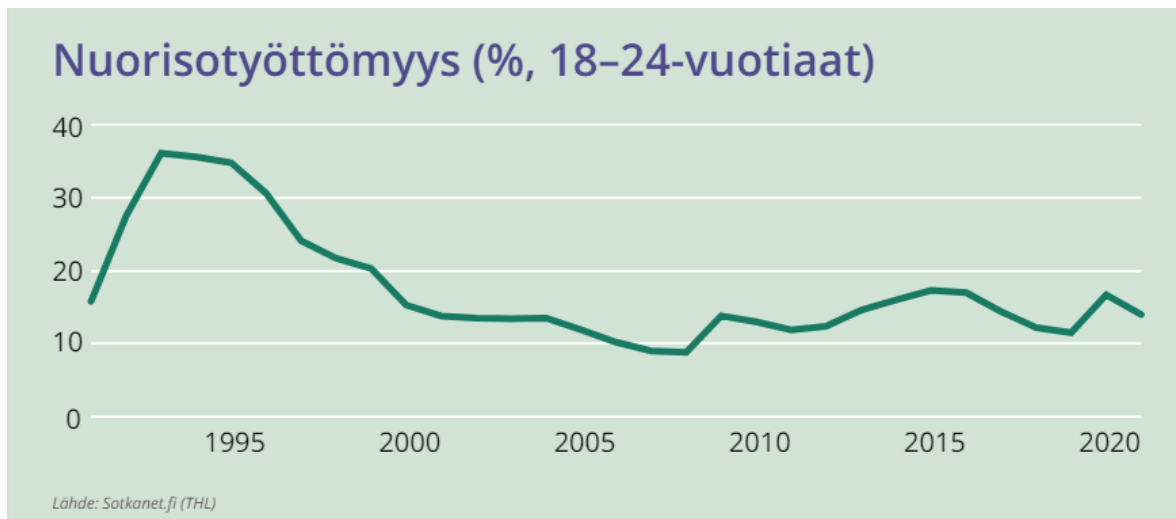
Voidaan pohtia, tuleeko lisääntyneet paineet tulevaisuuden suunnittelusta vaikuttamaan nuorten identiteettien kehitykseen, ja olisiko tätä taakkaa mahdollista keventää lisäämällä resursseja urapoluille ohjaukseen.

2.2.3 Työelämään siirtyminen

Nuorten siirtyminen koulutuksesta työelämään näyttää muuttuneen yhä epävarmemmaksi prosessiksi muun muassa opiskelu- ja työpaikoista käytävän kilpailun lisääntyessä. (Pietikäinen, 2005, s. 219). Monet nuoret saavat kuulla vanhemmilta sukupolvilta, että kyllä sen työpaikan saa, kun menee paikalle ja reippaasti kysyy. Tämä ei kuitenkaan ollenkaan vastaa nuorten kokemusta työnhausta: virallinen työhakemus on usein täytettävä netissä, ja paikkoja on esimerkiksi kesätöihin haettava kymmeniä, joista hakuprosessikin harvemmin etenee edes haastatteluun asti. (Partonen & Welling, 2024). Nuorten työllistymisessä on tapahtunut 2000-luvulla paljon muutoksia: työttömyys on lisääntynyt, työsuhteet lyhentyneet ja työttömyysajat pidentyneet. Vaikutukset näkyvät voimakkaimmin kouluttamattomien nuorten kohdalla. (Pietikäinen, 2005, s. 219). Valtion nuorisoneuvoston tekemän selvityksen mukaan nuorten työttömyys on pysynyt suhteellisen samana viimevuodet (kaavio 5). Lievää kasvua on kuitenkin tapahtunut suunnilleen vuodesta 2008 lähtien. (Valtion nuorisoneuvosto, 2024). Tutkimuksen ikähaarukka on hieman pienempi kuin tutkielmani kohderyhmässä, joten kovin tarkkaa arviota työttömyyden tilanteesta on tämän perusteella vaikeaa tehdä.

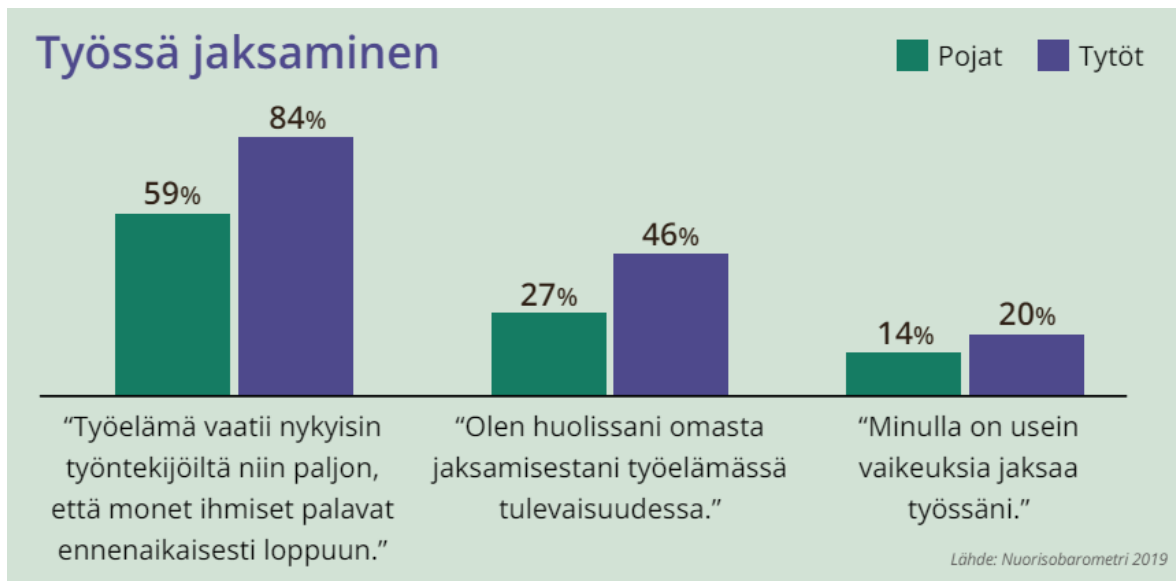
Vaikka työttömyydessä ei ole merkittäviä muutoksia tapahtunutkaan, on nuorten työssä jaksaminen huolestuttavalla tolalla (kaavio 6). Valtion nuorisoneuvoston selvityksestä käy ilmi, että jopa 59 prosenttia vastanneista pojista ja 84 prosenttia vastanneista tytöistä koki työelämän vaatimukset niin suuriksi, että työntekijät palavat ennenaikaisesti loppuun. Vastanneet tytöt kokivat työnteon raskaammaksi ja olivat jaksamisestaan enemmän huolissaan kuin pojat. Vastaukset ovat kuitenkin molempien osalta huolestuttavat. Muiden sukupuolten kuin miesten ja naisten osalta vastauksia ei tässäkään tapauksessa ole tuotu näkyviin, sillä otanta on ollut liian pieni. (Valtion nuorisoneuvosto, 2024; Haikkola & Myllyniemi, 2020, s. 17).

Kaavio 5. Nuorisotyöttömyys prosentteina vuosilta 1995–2020

Valtion nuorisoneuvosto 2024.

Kaavio 6. Nuorten kokemuksia työssä jaksamisesta

Valtion nuorisoneuvosto 2024.

Tilastoitujen työttömien työnhakijoiden ja työkyvyttömien lisäksi on vielä yksi vähemmän huomiota saanut ryhmä: työelämästä kadonneet. Työikäisiä ihmisiä, jotka eivät ole töissä, työttöminä, opiskelijoina tai työkyvyttömyyseläkkeellä on Suomessa yli 140 000. Tällaiset ihmiset voivat olla esimerkiksi vanhempien kotona asuvia, kouluttamattomia nuoria, asun-

nottomia tai syystä tai toisesta syrjäytyneitä. Vaille huomiota nämä ihmiset ovat jääneet, koska heillä ei ole suoraa yhteyttä mihinkään asiakkaita rekisteröivään tahoon, kuten TE-palveluihin. Palvelujärjestelmän ulkopuolelle jääneet ihmiset on vaikea löytää. (Muilu, 2023).

2.2.4 Taide välineeksi toimintaan

Miksi taide on sosiaalisuutta vahvistavaan toimintaan sopiva väline? Lasten ja nuorten säätiön mukaan:

”Taide luo yhteistä tilaa ja innostaa unelmoimaan. Taiteen avulla voi tutkia omia tunteita ja ajatuksia sekä erilaisia elämän ilmiöitä. Hyväksyvä asenne ja luova tekeminen yhdessä muiden kanssa antaa onnistumisen kokemuksia sekä luo tilaa tulevaisuuksien kuvittelulle. Taide tuo hyvinvointia ja auttaa elämään yhdessä.” (Lasten ja nuorten säätiö, n.d.).

Taide on ihmiselle luonnollinen keino ilmaista itseään. Sitä on käytetty kautta aikojen, ja jopa esimerkiksi pienet lapset ilmaisevat itseään usein eri taidemuotojen avulla ennen kuin verbaaliset taidot kehittyvät tarvittavalle tasolle. (Tammi, 2011, s. 56, lainaten Smitskamp, 1996). Taide antaa keinoja oman identiteetin tutkimiseen ja mielipiteiden ilmaisuun. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 60, 69). Tämä on erityisen tärkeää nuoruudessa, kun elämässä tapahtuu paljon muutoksia ja opetellaan ottamaan vastuuta itsestä. Taidetoiminta antaa myös turvallisen keinon harjoitella vaikuttamista ja päätöksentekoa. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 69).

Jotta nuoret hyötyvät taidetyöskentelystä mahdollisimman paljon, on tärkeää huomioida nuorten omat kiinnostuksen kohteet toimintaa suunnitellessa. Kiinnostus tekemiseen tuottaa iloa, tavoitteellisuutta, ja mahdollisesti onnistumisen tunnetta, jotka tekevät taiteilusta nuorelle merkityksellistä. (Tammi, 2011, s.56, lainaten Barkman & Virtanen, 2002). Asiat, joissa nuori kokee onnistumisen tunteita, ja joita hän pystyy tekemään, ovat voimavaroja. Ne voivat olla lähtöisin ihmisestä itsestään tai ympäristöstä. Voimavarat ovat tärkeä osa hyvinvointia. (Leino, 2011, s. 93, lainaten Mäkinen ym., 2009).

Taide yksinään ei ratkaise laajoja yhteiskunnan ongelmia, kuten ei mikään muukaan menetelmä. Se kuitenkin tuo lisäarvoa elämään, monipuolistaa ihmiskäsitystä, hyödyntää eri aisteja ja auttaa ymmärtämään erilaisia ilmiöitä. Olosuhteet muuttuvat, mutta taiteen merkitys ihmiselle on pysyvä. (Ojakangas, 2007, s. 32).

Taidekasvatuksen näkökulmasta erilaisten taidetoimintojen tavoitteisiin kuuluu taiteesta oppimisen lisäksi yksilön oman kasvun tukemista sekä ryhmän vuorovaikutuksellisen toiminnan edistämistä. Samalla se auttaa maailman ymmärtämisessä ja uuden ajattelun syntymisessä, kun ihmiset toimivat yhdessä ja jakavat ajatuksiaan. (Riionheimo, 2016, s. 49). Työelämään valmistautumisen näkökulmasta taidetoiminnan hyötyjä on sen kyky lisätä luovuutta ja aloitteellisuutta sekä kehittää suunnittelukykyä ja yhteistyötaitoja. (Räsänen, 2006, s. 17).

Kun puhutaan nimenomaan taiteesta keinona syrjäytymisen ehkäisyssä, katse voidaan kääntää ”syrjäytymisestä” liittymiseen. Taiteen tekeminen mahdollistaa sellaisia kohtaamisen ja ymmärtämisen tapoja, joita tiedollisin lähestymistavoin on vaikea saavuttaa. (Krappala & Pääjoki, 2003, s. 7). Taidetoiminnassa voidaan hyödyntää luovuutta omien voimavarojen tunnistamiseen ja käyttöön, ongelmanratkaisun harjoitteluun sekä erilaisiin muutoksiin sopeutumiseen. Tämä lisää positiivista suhtautumista elämään ja tulevaisuuteen. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 60).

Taidetta ja luovaa ilmaisua voidaan käyttää välineenä nuoren maailmankuvan työstämiseen ja paikkansa löytämiseen yhteisössä. Taide mahdollistaa erilaiset tavat kohdata arkea ja elämää, mikä laajentaa nuoren kokemuspäiriä, esimerkiksi tekemällä taidetta ajankohtaisista, itseä koskettavista aiheista. Myös tulevaisuutta voi olla tällöin helpompaa hahmottaa. Taidetoiminnan tarkoitus onkin nimenomaan tarjota osallistujille välineitä tasapainoisen elämän saavuttamiseen. Erityisesti taiteesta voi olla apua erilaisissa elämänmuutostilanteissa, joita tulee etenkin nuoruudessa vastaan vähän väliä. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 8, 60, 64).

Jonkinlaisen yhteisen luovan toiminnan äärellä sosiaalisten taitojen harjoittaminen on useimmiten luontevampaa ja vähemmän uhkaavaa, kuin pelkästään keskusteluun keskittyvä toiminta. Tilanne on tällöin sallivampi, ja keskustelun aiheita voi syntyä toiminnasta itsestään. Yhteisen kiinnostuksen kohteen äärellä tekeminen madaltaa myös kynnystä osallistua aiheesta käytävään keskusteluun. Taiteen tekeminen ja teoksesta puhuminen jo

itsessään ovat vuorovaikutuksellisia tilanteita. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 22). Toiminnan ollessa vain osin ohjattua, voivat myös epäviralliset yhdessäolohetket muodostua tärkeiksi sosiaalisiksi kokemuksiksi. (Hokkanen & Kontkanen, 1996, s. 179, lainaten Pehunen ym. 1978).

Nuorille suunnatun toiminnan vaikuttavuuden kannalta on merkittävää, että ympäristö koetaan turvalliseksi. Vastuu turvallisen ja luottamuksellisen ilmapiirin luomisesta on aina ohjaajalla. Luottamussuhde ohjaajan ja nuoren välille syntyy, kun ohjaajalla on aikaa kohdata nuori omana itsenään. Luottamuksen tulee olla myös molemminpuolista. Ohjaajan ei tule tehdä ajatustyötä nuoren puolesta, vaan luottaa nuoren kykyihin. Ratkaisuja erilaisiin pulmiin voidaan etsiä yhdessä. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 22, 68).

2.2.5 Taiteen vaikutus hyvinvointiin

Taiteella on monenlaisia vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin. Se tuo elämään uusia merkityksiä ja elämyksiä, lisää ympäristön viihtyisyyttä, parantaa ongelmanratkaisukykyä ja luo yhteyksiä ihmisten välille. Taiteen hyvinvointivaikutukset liittyvät siihen, että nuori pääsee käsittelemään itselleen merkityksellisiä aiheita. Tällöin tekeminen tuntuu tärkeältä ja nuori sitoutuu siihen. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 8–9, 16). Pitkäjänteiseen työskentelyyn sitoutuminen on mitä luultavimmin yksi hyvinvointia lisäävistä tekijöistä. Voisi ajatella, että nuoren jatkuvasti muutostilassa olevan elämänvaiheen keskellä jokin pysyvä harrastus toisi turvallisuuden tunnetta.

Taiteella voi olla suuri merkitys erityisesti nuoren elämässä, sillä luovuus nousee tällöin eri tavoin esiin. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 8). Luovuus näkyy ehkä lapsilla leikkiessä, kun taas nuori saattaa valjastaa luovan ajattelukykynsä muihin tarkoituksiin. Näitä voivat olla esimerkiksi pukeutuminen, kehollinen taitavuus, sanoilla leikittely sekä kuvallinen viestintä. Luovuus ilmenee parhaimmillaan itsensä toteuttamisena. Se vahvistaa itsetuntoa ja identiteettiä. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 62). Leikin ja taidetoiminnan merkitykset ihmiselle ovat monilta osin samanlaisia: ne tuottavat iloa, mahdollistavat tunteiden käsittelyn, lisäävät itsetuntemusta, auttavat maailman hahmottamisessa ja sosiaalisten taitojen kehittämisessä sekä vaativat kokeilemistä ja heittäytymistä. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 62). Näistä syistä nuoren ohjaaminen taidetoiminnan pariin on

luonteva jatke lapsuudelle. Nuorelle tulisikin tarjota mahdollisuuksia itsensä toteuttamiseen, minäkuvan etsimiseen sekä omien mahdollisuuksiensa ja taitojensa tutkimiseen taiteen kautta. On itsetunnollekin tärkeää, että nuori saa onnistumisen kokemuksia tekemästään. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 8, 33).

Taide antaa myös mahdollisuuden keskittyä hetkessä elämiseen. Sekä taiteen tekeminen että kokeminen voi olla moniaistista ja kehollista, joskin kuvataiteessa tämä ilmenee parhaiten itse tehdessä. Kehollinen sekä moniaistinen taiteen tekeminen lisää niin sanottua psyykkistä tasapainoa – se maadoittaa. Tällä puolestaan on yhteys ihmisen emotionaaliseen, kognitiiviseen ja eettiseen kehitykseen. Kehollinen tekeminen voi myös lisätä hiljaista tietoa, jota voidaan saavuttaa vain toiminnan ja kokemisen kautta. Jos taidetta tehdään ryhmässä, voidaan kehollisuudella saavuttaa uudenlainen yhdessä tekemisen ja kommunikoinnin tapa. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 67).

Taiteen tekeminen itsessään herkistää aisteja, rikastuttaa elämismaailmaa, tuottaa nautintoa sekä monenlaisia muita tunteita, kuten iloa, varmuutta, tyytyväisyyttä, turhautumista, ylpeyttä tai suuttumusta. Kokemus on niin henkinen, älyllinen, ruumiillinen, moniaistinen kuin emotionaalinenkin. Taiteen fyysiseenkin kokemiseen liittyy monenlaisia tuntemuksia. Erilaisten materiaalien tekstuurit, tuoksut ja niiden luomat moninaiset näköaistimukset voivat tuottaa uudenlaista nautintoa. Fyysistä kokemista on myös kehon liikkeitä taidetta tehdessä. Nämä yhdessä voivat lisätä nuoren tietoisuutta itsestään, rajoistaan ja mahdollisuuksistaan. Merkittävää taiteen tekemisessä onkin myös eräänlainen hallinnan tunne, jota nuori ei välttämättä muilla elämänsä osa-alueilla pääse kokemaan. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 61, 67).

Taiteellisessa prosessissa nuori pääsee siirtämään sisäisiä kokemusmaailmojaan pänsä sisältä muillekin näkyvään muotoon. Tekeminen voi toimia päiväkirjan kirjoittamisen tavoin apuna asioiden käsittelyyn ja jäsentelyyn uudelleen pään sisällä. Näin taiteellinen tekeminen voi myös tuoda esiin tunteita ja kokemuksia, jotka eivät ilmene tietoisessa tekemisen suunnittelussa. Taide yhdistelee eli mielen kerroksia, mikä auttaa ympäröivän maailman hahmottamisessa ja ymmärtämisessä. (Sand, 2007, s. 193; Tammi, 2011, s. 53, lainaten Bardy, 2002). Halutessaan nuori voi myös esitellä visuaaliseksi tekemänsä ajatuksen muille, jolloin kokemuksesta tulee yhteinen.

Taiteen ja hyvinvoinnin yhteyttä on hyödynnetty erilaisin tavoin läpi historian. Esimerkiksi erilaisissa parantamisrituaaleissa on hyödynnetty kuvia ja symboleja eksistentiaalisten ilmiöiden, kuten kuoleman käsittelyyn. Ja voisihan itse rituaalienkin suorittamisen ajatella jonkinlaisena performanssitaitteena. Nykyäänkin erilaiset taiteteokset voivat olla tekijälle merkityksellisiä niin niiden tekoprosessin aikana, kuin sen jälkeenkin, sillä ne heijastavat koettua ja voimaannuttavat tekijäänsä. (Tammi, 2011, s. 54, lainaten Knill, 1999). Teosta tehdessään nuori voi siis ilmaista sisäisiä tunteitaan visuaalisesti, mutta teoksen valmistuttuaan se myös saattaa herättää lisää tunteita. Prosessia voidaan jatkaa pukemalla teoksen herättämät tunteet sanoiksi, jolloin nuori ymmärtää kokemustaan paremmin, ja itsensä löytämisen prosessi voi edetä. (Leino, 2011, s. 94).

Tunteiden sanoittaminen saattaa olla nuorelle hankalaa, minkä vuoksi taiteen tekeminen on oiva keino niiden käsittelyyn. Tunteita voi käsitellä kuvallisesti symboleiden avulla, mikä tuo etäisyyttä niiden kokemiseen, jolloin niiden purkaminen ja työstäminen voi helpottua. Tällainen tunteiden käsittely taiteen kautta on kuitenkin myös henkilökohtaista, nuoren omiin kokemuksiin pohjautuvaa, eikä välttämättä ulkopuolisen tulkittavissa. Ainakaan samalla tavalla. Jokainen taiteen katsoja ja kokija siirtää siihen omia henkilökohtaisia merkityksiään, ja tulkitsee teoksen omien kokemustensa pohjalta myös tiedostamattaan. Teos voi auttaa tällöin myös katsojaa käsittelemään omia tunteitaan. Samaan aikaan tämä luo tietynlaista turvaa tekijälle, joka pystyy taiteensa avulla käsittelemään henkilökohtaisia asioita tuomatta niitä kuitenkaan varsinaisesti julki, vaikka teos olisikin muiden nähtävissä. (Ahonen-Eerikäinen, 1996, s. 13).

Taide voi olla väline kohdata vaikeita tunteita ja elämäntilanteita. Pelon ja ahdistuksen käsittely taiteen kautta muuttaa suhdettamme niihin. Lamaannuttamisen sijaan tunteista saattaa tulla inspiraatiota taiteelliseen tekemiseen. (Tammi, 2011, s. 53, lainaten McNiff, 1998). Vaikeidenkin tunteiden ilmaiseminen taiteen keinoin mahdollistaa itsensä kohtaamisen aidosti ja syvästi. Se mahdollistaa taiteen kautta voimaantumisen ja omien voimavarojen tunnistamisen. (Tammi, 2011, s. 53, lainaten Levine, 2001). Taidetoiminnan myötä nuori voi huomata asioita myös ympäristössään ja elämässään. Näin hän voi tarkastella omaa suhdettansa niihin. Tämä sekä vahvistaa nuoren itsetuntemusta että mahdollistaa nuoren elämysmaailman ja maailmankuvan avaamisen taiteen katsojalle. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 64). Vahvistaessaan suhdettaan ympäristöönsä ja itseensä taiteen kautta nuoren suhtautuminen elämäänsä ja tulevaisuuteensa voi muuttua

positiivisemmaksi. Tämä auttaa myös pääsemään vaikeiden tilanteiden yli ja sopeutumaan elämässä tapahtuviin muutoksiin. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 8).

Taiteen hyvinvointivaikutuksiin liittyykin sen terapeuttinen olemus: vaikeiden asioiden käsittely taiteen keinoin voi olla tarpeellista omalle selviytymiselle ja mielenterveyden ylläpitämiselle. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 66). Terapeuttisuudella tarkoitetaan auttavia, kasvua tukevia sekä ongelmia ennaltaehkäiseviä ominaisuuksia. (Leino, 2011, s. 45, lainaten Lilja-Viherlampi, 2009). Taiteen harrastaminen voikin olla eräänlaista itsehoitoa. Taiteen terapeuttisuus ei kuitenkaan ole sama asia kuin taideterapia. (Ahonen-Eerikäinen, 1996, s. 156). Taideterapia on psykoterapeuttinen hoitomuoto, jossa hyödynnetään kuvallista ilmaisua sanallisen ilmaisun ohella. Sen tavoitteet, tekniikka ja kesto yksilöidään asiakkaan tarpeen mukaan. Tavoitteina voivat olla esimerkiksi mielen-terveysongelmien ennaltaehkäisy, erilaisten psyykkisten sairauksien hoito tai mielen-terveydellinen kuntoutus. Toiminnan toteuttaa aiheeseen erikoistunut terapeutti. (Aalto, 2007, s. 176, lainaten Suomen Taideterapiayhdistys ry, n.d.). Taideterapiassa on aina tavoitteena jonkinlainen muutos asiakkaan minäkäsityksessä. Vaikka muutosta voi toki tapahtua missä tahansa taiteellisessa toiminnassa, se tapahtuu tällöin täysin taiteen tekijän omaehtoisen itsereflektion seurauksena. (Leino, 2007, s. 43, lainaten Hahtola, 2009).

Vaikka taiteellista toimintaa ei järjestettäisikään terapian vuoksi, toimii taiteen tekeminen silti terapeuttisena välineenä, sillä terapeuttisia ominaisuuksia ei voi eriyttää taiteesta käyttötarkoituksen muuttuessa. Tästä syystä onkin tärkeää, että taidetoimintaa järjestävä taho tiedostaa taiteen vaikutuksen ja prosessin henkilökohtaisuuden kaikille osallistujille, jotta ohjaaja osaa kohdata heidät tarvittavalla herkkyydellä. Jos toimintaympäristö on osallistujille turvallinen, toiminta voi rikastuttaa tekijöiden elämää, ja mahdollisesti vähentää terapian tarpeen syntyä tai syventymistä. (Leino, 2011, s. 45, lainaten Bardy & Känkänen, 2005). Taidetoiminnassa vastuu luottamuksellisen ja turvallisen ilmapiirin rakentamisesta onkin aina ohjaajalla. Tällainen myönteinen ilmapiiri mahdollistaa luovuuden ja itseilmaisun päästämisen valloilleen, jolloin osallistujat saavat taide-toiminnasta mahdollisimman paljon irti. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 22, 67).

Taidetoiminta mahdollistaa tekijälle uusien resurssien ja käyttämättömän kapasiteetin löytämistä itsestä. Uusien voimavarojen ja mahdollisuuksien tunnistamista ja käyttöönottoa voidaan kutsua voimaantumiseksi. Voimaantuminen puolestaan saattaa vahvistaa elämänhallintaa, hankalista elämäntilanteista selviytymistä sekä sosiaalisten suhteiden

rakentamista. (Hyypä & Liikanen, 2005, s. 124). Taidetoiminnassa voimaantumista edistävät mielikuvituksen käyttö, unelmien ja vaikeasti sanoitettavien asioiden näkyväksi tekeminen, oman identiteetin tarkastelu, oman elämän sekä itsensä hyvänä näkeminen, sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen ja hyväksynnän saaminen. (Leino, 2011, s. 94, lainaten Savolainen, 2002).

Voimaantumisen sisäisiä lähtökohtia ovat muun muassa tekemisen ja kokemisen vapaus, itsemäärääminen, tulevaisuuden tavoitteellisuus, turvallisuus, hyväksyntä, itseluottamus, positiiviset tunnekokemukset sekä toiveikkuus. (Siitonen, 1999, s. 164). Ihmisen voimaantuessa omasta toiminnastaan, hyvinvointi rakentuu hänen omista lähtökohdistaan, ja on näin tukevammalla pohjalla kuin esimerkiksi hyvinvoinnin perustuessa ulkoisiin tekijöihin, joihin ei voi yhtä lailla vaikuttaa, kuten ympäristöön. (Siitonen, 1999, s. 189). Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että kerran omista sisäisistä lähtökohdistaan voimaantunut ihminen pysyisi voimaantuneena ja hyvinvoivana loppuelämänsä. Ympäristötekijät ja jatkuvat henkiset koetukset saattavat hiivuttaa elämäntunnetta sekä voimavaroja. Tästä syystä esimerkiksi voimaannuttavaksi koettua taideharrastusta kannattaa jatkaa ja ottaa sille tilaa muulta elämäältä. (Siitonen, 1999, s. 165).

Voimaantuminen on myös tunnetta omista vaikutusmahdollisuuksista sekä äänen kuuluville saamisesta. Se vaatii pitkäaikaista sitoutumista toimintaan. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 44, 46). Omien mielipiteiden ilmaisu, omiin asioihin vaikuttaminen sekä kuulluksi tuleminen ovat merkittäviä tekijöitä erityisesti nuorten hyvinvoinnin rakentumiselle, sillä nuori peilaa toimintaansa muilta saatuun palautteeseen. Taidetoiminta mahdollistaa tällaisen tutkiskelun ja vaikuttamisen sekä päätöksenteon harjoittelun turvallisessa ympäristössä. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 69). Taidetoiminnassa tapahtuva päätöksenteko ja itsereflektio auttaa nuorta saamaan selkeämmän käsityksen itsestään ja elämästään, jolloin nuori voi arvottaa omaa elämäänsä ja kokemuksiaan uudella tavalla. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 64). Taidetta voi hyödyntää myös yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa, jolloin nuori kokee osallistuvansa oman tulevaisuutensa muovaamiseen.

Taide antaa lisäksi turvallisen tilan sosiaalisten taitojen harjoitteluun. Myös ihmissuhteet ovat nuoren hyvinvoinnille ja tasapainoiselle kasvulle ehdottomia. Kiireetön, yhteinen tekeminen mahdollistaa matalan kynnyksen vuorovaikutuksia sekä osallistuvien nuorten, että nuorten ja ohjaajien välillä. Yhteiset mielenkiinnon kohteet ja ryhmätyöskentelyyn vaadittava kommunikointi toimivat välineinä yhteyksien luomiselle, jolloin myös

arkipäiväisistä, taiteeseen liittymättömistä asioista keskusteleminen helpottuu. Vaikka keskustelua ei syntyisikään, ovat yhdessä tekeminen ja kokeminen sekä sanaton kommunikointi itsessään merkittäviä sosiaalisen vuorovaikutuksen muotoja. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s.68).

Sosiaalinen osallistuminen ja taiteen harrastaminen ovat tutkitusti tehokkaita hyvinvointia lisääviä tekijöitä. Ne lisäävät sosiaalista pääomaa, joka puolestaan parantaa yksilön asemaa yhteiskunnassa. Sosiaaliset taidot sekä merkitykselliset sosiaaliset suhteet ja säännöllinen vuorovaikutus turvalliseksi koettujen ihmisten kanssa vähentää lisäksi riskikäyttäytymistä, joille nuoret ovat usein alttiita. (Hyyppä, 2007, s. 158; Hyyppä, 2002, s. 61).

2.2.6 Taidetoiminta yhteisöllisyyden rakentajana

Sosiaalityössä on käynyt ilmi, että ihmiset kokevat suuria puutteita sosiaalisissa suhteissaan. Läheisten ihmisten ja yhteisön puuttuminen ilmenevät puheena yksinäisyydestä, eristytyneisyydestä, arvottomuuden tunteesta sekä mielialan muutoksesta huonompaan suuntaan. Ihminen tarvitsee toisia ihmisiä ympärilleen. (Pesonen, 2007, s. 45).

Yhteisöllinen taidekasvatus mahdollistaa sosiaalisten taitojen kehittämisen sekä ryhmässä toimimisen harjoittelun luontevasti mielekkään tekemisen äärellä. Tällainen taidekasvatus perustuukin sosiaaliseen vuorovaikutukseen sekä yhteenkuuluvuuden tunteeseen. Kaikki toimintaan osallistuvat ovat yhdenvertaisia ja kaikkien ideoita ja ajatuksia kuunnellaan. Yhteistyötaidot kehittyvät yhdessä tehdessä. Yhteisöllisyys puolestaan syntyy yhteisen kokemisen pohjalta. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 22).

Yhteisöllinen taidekasvatus on sekä taiteellista että kasvatuksellista toimintaa. Osallistujat oppivat asioita itsestään ja muista ihmisistä, sekä taiteesta. Yhteisöllisessä taidekasvatuksessa kehitetään kommunikaatio-, yhteistyö- ja suunnittelutaitoja, sekä oman roolin ottamista ja siitä vastuun kantamista. Toiminta voi liittyä jo olemassa olevien yhteisöjen sosiaalisten suhteiden vahvistamiseen, kuten esimerkiksi koululuokan yhteisöllisyyden lisäämiseen ja yhteishengen nostamiseen, tai tuoda aiemmin toisilleen tuntemattomia ihmisiä yhteen, rakentamaan uusia sosiaalisia suhteita. (Hiltunen, 2007, s. 141).

Yhteisölliseen taidekasvatukseen liittyy myös sosiokulttuurinen innostaminen. Sosiokulttuurisessa innostamisessa pyrkimyksenä on saada ihmiset motivoitumaan toiminnasta,

toteuttamaan itseään uusin tavoin, lisäämään sosiaalista vuorovaikutusta ja parantamaan kommunikaatiotaitojaan. Toiminta perustuu ihmisten liikkeelle saamiseen ja sen tavoite on parantaa ihmisten elämänlaatua lisäämällä heidän sosiaalista pääomaansa ja saada ihmiset tietoisiksi omasta roolistaan sekä vaikutusmahdollisuuksistaan yhteisössään. (Kurki, 2000, s. 19–20).

Kaiken yhteisöllisen taidetoiminnan ei kuitenkaan tarvitse olla päämääriltään kasvatuksellista. Yhdessä tekeminen parantaa vuorovaikutustaitoja itsessäänkin. Yhteisöllisen taideprojektin suunnitteluun liittyy omien mielipiteiden ilmaisua, toisten huomioon ottamista sekä kompromissien tekemistä. Aiheen käsittely puolestaan avaa osallistujien kokemusmaailmoita muille, mikä laajentaa ihmiskäsitystä ja mahdollistaa syvällisten ihmissuhteiden muodostumisen. Yhdessä merkityksellisten aiheiden käsittely taiteen kautta vahvistaa yhteisöllisyyden kokemusta sekä kuuluvuuden tunnetta. Jotta tämä toteutuisi, on kuitenkin ehdottoman tärkeää, että kaikki pääsevät osallistumaan projektiin ja sen suunnitteluun yhtä paljon, riippumatta osallistujien erilaisista taidoista. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 24, 68).

Yhteisöllisessä taidetoiminnassa tekijät saattavat myös tunnistaa itsestään ja toisistaan uusia kykyjä sekä toimia toistensa opettajina ja inspiroijina. Taitojen eteenpäin siirtämisen lisäksi nuoret voivat jakaa myös näkökulmiaan ja ajatuksiaan, jolloin voidaan saavuttaa yhteisiä oivalluksia ja samaistumisen kokemuksia. Projekteissa opitut vuorovaikutustaidot helpottavat sosiaalisia kanssakäymisiä myös jatkossa. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 24, 68).

Yhteisöllisessä taidetoiminnassa voidaan hyödyntää eri tahojen yhteistyötä. Esimerkiksi nuoriso- ja sosiaalityön sekä kulttuuripalveluiden tai taiteilijoiden yhteistyö mahdollistaa nuorten helpomman tavoittamisen sekä taiteellisen osuuden toteuttamisen, kun osaajia on molemmilta aloilta. Tämä monipuolistaa taidetoiminnan hyvinvointivaikutuksia. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 20).

Yksi taidetoiminnan järjestämisen haasteista onkin nuorten tavoittaminen. Erityisesti jo yhteiskunnasta eristäytyneiden tai eristettyjen nuorten tavoittaminen on hankalaa, joten ennakkointi on tärkeää. Yhteistyö voidaan aloittaa opettajien tai nuoriso-ohjaajien kanssa, sillä heillä on valmiiksi kontakti nuoriin. Myös ammattitaito ja kokemus nuorten kanssa työskentelystä auttavat toiminnan muovaamisessa nuoria kiinnostavaksi ja heidän tarpeitaan tukeväksi. Taiteilijoiden kanssa yhteistyön tekeminen puolestaan laajentaa mahdollisuuksia erilaisiin tekniikoihin, ja saattaa houkutella nuoria taiteen pariin antamalla heille mallia

taiteen tekemisen innostavuudesta ja itsensä toteuttamisen mahdollisuuksista. Myös eri toimijoiden tulee kuitenkin pystyä tekemään eheää yhteistyötä, jotta kokemus on nuorille hyödyllinen. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 20–21).

Yhteistyökumppaneina voivat olla myös erilaiset yhdistykset sekä tapahtumajärjestäjät, jolloin yhteisöllinen taideprojekti voidaan tehdä osana jonkinlaista tapahtumaa. Tämä lisää tekemisen merkityksellisyyden kokemusta, eikä projekti tunnu irralliselta ja tarkoituksettomalta nuorille. Myös taidetoiminnan järjestäjät välttyvät näin ylimääräiseltä suunnittelutyöltä. Jos toiminta on toistuvaa tai pitkäkestoista, voidaan sen suunnitteluun ottaa ideoita myös osallistuvilta nuorilta. Näin he kokevat projektin myös omakseen. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 20). Nuorille merkityksellisten asioiden käsittely yhteisessä taideprojektissa muodostaa osallistujille yhteisen kokemustilan, joka voi olla taidetoiminnan lopputuloksena syntynyttä teosta merkittävämpi. (Sederholm, 2007, s. 147).

2.3 Tutkittua ja toteutettua

2.3.1 Aiemmin toteutetut tutkimukset ja hankkeet

Aiemmat aiheesta tehdyt tutkimukset ovat kohdistuneet useimmiten alle 18-vuotiaisiin, peruskoulun oppilaisiin, lastensuojelun piirissä oleviin lapsiin tai nuoriin, tai näkökulmana niissä on ollut nuorten osallisuus ja yhteiskunnalliset vaikutusmahdollisuudet. (Aaltonen & Kivijärvi, 2018, s. 7). Tutkimuksissa on pitkään sivuutettu koulu- ja työelämän ulkopuolella olevat nuoret erityisesti heidän omien tarpeidensa näkökulmasta. Onkin vaikea ajatella, että kyseiset nuoret pystyisivät keskittymään ensisijaisesti yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen, jos resurssit eivät aina riitä edes arjen pyörittämiseen ja selviytymiseen.

Tutkija Liisa Laitinen (2017) on tehnyt koosteen kansainvälisistä tutkimuksista, joiden aiheena on ”taide, taiteellinen toiminta ja nuorten hyvinvointi.” Koosteen tarkoituksena on nostaa esille taiteen mahdollisuuksia tukea nuorten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia, sekä sosiaalisen osallisuuden lisäämistä ja sosiaalisen syrjään jäämisen vähentämistä. (Laitinen, 2017, s.31).

Kootuista tutkimuksista oli selvinnyt, että vaikka taiteellisella toiminnalla on monipuolisia, positiivisia vaikutuksia nuorten elämään, niiden toteutumiseen vaikuttaa moni tekijä.

Yksilötasolla toteutuviin hyötyihin vaikuttaa muun muassa nuorten sosiaaliset lähtökohdat ja motivaatio osallistumiseen, sekä erilaiset taustat, kun taas yleisellä tasolla toiminnan tehokkuuteen vaikuttavat erilaiset prosesseihin ja toteutukseen liittyvät tekijät. Näistä merkittävä on esimerkiksi nuorten mahdollisuus vaikuttaa toiminnan sisältöihin ja prosessin etenemiseen. Näin ne liittyvät osaksi nuorten kokemusmaailmaa, mikä lisää motivaatiota ja sitoutumista toimintaan. Laitinen korostaakin, että ”toiminnan täytyy olla nuorille kulttuurisesti relevanttia.” (Laitinen, 2017, s. 41).

Tutkimuksista selvisi lisäksi, että toiminnalla voi olla myös negatiivisia vaikutuksia, jos niitä ei tiedosteta, ja niihin ei varauduta toimintaa suunnitellessa. Huomiota täytyisi kiinnittää esimerkiksi siihen, miten toiminnan päätyminen järjestetään, jotta nuoret eivät putoa ulos tuen piiristä heti taidetoiminnan päätyttyä. Siirtymästä täytyy tehdä nuoret ajatellen mahdollisimman helppo. Toinen esiin nostettu asia oli sosiaalinen eriarvoistaminen. Vaikka toiminnan perimmäinen tarkoitus olisikin sosiaalinen vahvistaminen, saattaa asiakkaaksi päätyä jo valmiiksi sosiaalisia nuoria, sillä he hakeutuvat toimintaan itse aktiivisesti. Toimintaa suunnitellessa on pohdittava, miten tavoitetaan ne nuoret, jotka eniten hyötyisivät siitä. (Laitinen, 2017, s. 42).

Taide ja hyvinvointi – Katsauksia kansainväliseen tutkimukseen -julkaisu sisältää myös Elise Vanhasen koosteen taiteisiin osallistumisen hyvinvointivaikutuksista maahanmuuttajille, Katja Sutelan koosteen taidetoiminnan vaikutuksista vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien ihmisten hyvinvointiin sekä Laitisen koosteen taiteen mielenterveysvaikutuksista. (Lehikoinen & Vanhanen, 2017).

Tutkielmassani aineiston keräämiseen valikoituneen Nuorakan Luova -toiminnan kaltaisista nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen keskittyvistä kuvataidetoiminnoista ei löytynyt juurikaan tutkimuksia. Lyhytkestoisempia hankkeita kuitenkin oli toteutettu muutamia, ja niiden pohjalta tehtyjä nuorten sosiaalisuuteen liittyviä tutkimuksia kyllä löytyi. Esittelen tässä lyhyesti muutamia kyseisistä hankkeista.

Lasten ja nuorten säätöön Glow -ohjelman osana järjestettävässä Visionäärit -hankkeessa nuoret pääsevät hyödyntämään taidetta yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa. Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret tutustutetaan taiteella vaikuttamisen keinoihin. He valitsevat aiheen, jonka puolesta haluavat toimia ja toteuttavat yhteisen teoksen tästä aiheesta. Toiminnan aikana nuoret pääsevät esittelemään teostaan eri alojen asiantuntijoille

ja päättäjille, jolloin teos toimii keskustelun herättäjänä. Toimintaa toteutetaan vuosina 2023–2026, ja sen tukijana on sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA. (Lasten ja nuorten säätiö, n.d.).

Suomen Akatemian Syrjäytyminen, eriarvoisuus ja etniset suhteet Suomessa (SYREENI) - tutkimusohjelmassa järjestettiin Taimi -osahanke vuosina 2001–2003. Hankkeen tarkoituksena oli hyödyntää kuvataidetta ja draamaa omaelämäkerrallisessa työskentelyssä. Tavoitteena oli tuoda positiivisia ajatuksia tulevaisuudesta näkyvään muotoon ja siten ehkäistä syrjäytymistä. Ajatus projektin taustalla oli, että jaetut omaelämäkerrat auttavat ymmärtämään erilaisuutta. (Tammi, 2011, s. 54–55).

Pitkä Kakku -niminen taideprojekti toteutettiin vuosina 2001–2002 Turussa. Siihen osallistuivat 15–21-vuotiaat nuoret, jotka eivät opiskelleet tai olleet töissä. Taide- menetelminä hyödynnettiin digitaidetta sekä graffiteja. Lisäksi nuorille kerrottiin työ- ja koulutusmahdollisuuksista taide- ja media-alalla. Tavoitteena oli tukea nuorten elämänhallinnan, vuorovaikutustaitojen ja itsetunnon parantumista. (Tammi, 2011, s. 55–56).

Nuorten hyvinvoinnin ankkurit Lapissa -hanke toteutettiin vuonna 2009. Sen tavoitteena oli siirtymävaiheessa olevien yli 15-vuotiaiden nuorten hyvinvoinnin edistäminen sekä syrjäytymisen, yksinäisyyden ja mielenterveysongelmien ehkäiseminen. Hankkeessa pyrittiin löytämään kuvataidetta hyödyntäviä keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi lisäämällä kuvataidekasvatusta sekä nuoriso- ja sosiaalityön yhteistyötä. (Hiltunen & Huhmarniemi, 2010, s. 7).

2.3.2 Nuorten palvelut Rovaniemellä

Nuorten sosiaalisuutta ja/tai yhteiskuntaan kiinnittymistä tukevaa toimintaa ja palveluja järjestetään Rovaniemellä jonkin verran. Esittelen tässä haastatteluissa esiin nousseet palvelut, sekä muutamat, joiden toiminnasta koen tärkeäksi mainita.

Ammattistartti on ammatillista työvoimakoulutusta, jonka tavoitteena on selkeyttää osallistujien ammatillista suuntaa sekä edistää työllistymistä. Ammattistartti on tarkoitettu nuorille, jotka tarvitsevat tukea urapolkunsuunnittelulle, sekä henkilöille, jotka haluavat tukea esimerkiksi uralla etenemiseen tai sen vaihtoon. Koulutuksessa osallistujat pääsevät

tutustumaan eri ammattialojen koulutuksiin ja aloilla työskentelyyn. Järjestäjinä toimivat TE-toimisto sekä ammatilliset oppilaitokset. (Aaltonen, 2022).

Eduro-säätiö järjestää *Starttivalmennusta*, osana Nuorakka -nuorten työpajaa sekä työ- ja oppimisympäristöjä. Valmennukseen osallistuvat pääsevät kokeilemaan erilaisia työtehtäviä ja hankkimaan kokemusta itseään kiinnostavalta alalta. (Eduro-säätiö, a, n.d.).

Eduro-säätiön nuorille järjestämän *sosiaalisen kuntoutuksen* tavoitteena on lisätä osallistujien hyvinvointia, tukea arjen asioiden järjestämistä sekä parantaa sosiaalisia suhteita yhdessä tekemisen seurauksena. Nuoret pääsevät tutustumaan uusiin ihmisiin, saamaan mielekästä tekemistä arkeen sekä tutustumaan alueen muihin palveluihin. (Eduro-säätiö, b, n.d.).

TEAK on myös Eduro-säätiön toteuttamaa, Kelan kustantamaa työllistymistä edistävää ammatillista kuntoutusta. Se on tarkoitettu työikäisille, joilla on haasteita työelämään siirtymisessä. Kuntoutus toteutuu työkokeiluna ja/tai työhönvalmennuksena. Se sisältää sekä ryhmä- että yksiovalmennusta, ja työpaikalla työskentelyä. (Eduro-säätiö, c, n.d.).

Eduro-säätiö järjestää *kuntouttavaa työtoimintaa*, jossa nuorelle annetaan ohjausta ja valmennusta kohti opintoja tai työtä. Kuntouttavassa työtoiminnassa nuori pääsee tutustumaan eri aloihin, koulutukseen hakeutumiseen ja työllistymisvaihtoehtoihin, sekä vahvistamaan osaamistaan työ- ja oppimisympäristöissä. (Eduro-säätiö, d, n.d.).

”*Etsivä nuorisotyö* on erityisnuorisotyötä, jonka tavoitteena on olla läsnä nuorten keskuudessa ja tarjota mahdollisuus turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin.” Etsivän nuorisotyön tehtävä on auttaa alle 29-vuotiaita heidän tarvitsemansa tuen ja palveluiden piiriin, ja löytämään esimerkiksi itselleen sopivan koulutuksen ja työpaikan. Toiminnalla pyritään edistämään nuorten itsenäistymistä, kasvua, osallisuutta yhteiskuntaan sekä elämänhallintaa nuoren omasta halusta. (Aluehallintovirasto b, n.d.). Etsivän nuorisotyön järjestäjänä toimii *Into ry*, joka lisäksi järjestää myös työpajatoimintaa nuorten elämänhallinnan ja työelämävalmiuksien vahvistamiseen. Työpajojen tavoitteena on tukea hyvinvointia, tunnistaa osaamista ja valmentaa kohti koulutusta ja työtä. Työpajalla nuori voi ”kokeilla uutta ammattialaa, kasvattaa ammatillista osaamista ja vahvistaa työelämä- ja työyhteisötaitojaan.” Eduro-säätiö sr on Inton jäsenorganisaatio. (Into ry, n.d.).

Katutaso -nuorisokahvila on Rovaniemen seurakunnan ylläpitämä tila, jossa nuoret voivat jutella luottamuksellisesti aikuisen kanssa mieltä askarruttavista asioista ja socialisoitua ikätovereiden kanssa. (Rovaniemen seurakunta, n.d.).

Monde on nuorten kulttuurikeskus ja toimintatalo, jossa järjestetään erilaisia tapahtumia ympäri vuoden. Tilaa hyödynnetään myös erilaisiin kerho- ja ryhmätoimintoihin, kuten esimerkiksi viikoittaisin järjestettävään Tuunaamo -kädentaitopajaan, jossa voi ohjatusti ja maksuttomasti toteuttaa erilaisia projekteja. (Rovaniemen kaupunki, n.d.).

Nuotti-valmennus on kelan tukemaa henkilökohtaista valmennusta 16–29-vuotiaille nuorille, jotka tarvitsevat tukea opiskelun ja työelämän etenemiseen. Valmennuksen tavoitteena on parantaa nuoren elämänhallintaa ja toimintakykyä, sekä vahvistaa nuoren käsitystä vahvuuksistaan ja voimavaroistaan. (Kansaneläkelaitos a, n.d.).

Oma väylä -kuntoutus on suunnattu 16–29-vuotiaille nuorille, jotka tarvitsevat tukea opinnoissa tai työelämässä neuropsykiatrisen häiriön vuoksi. Kuntoutusta toteutetaan sekä yksilö- että ryhmätoimintana. (Kansaneläkelaitos b, n.d.).

TUVA on tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta. Se on tarkoitettu peruskoulun päättäneille oppivelvollisille, tai heille, jotka palaavat tekemään tutkintokoulutuksen toisella asteella. Koulutuksen aikana voi korottaa perusopetuksen arvosanoja ja opiskella osia ammatillisesta koulutuksesta tai lukiokoulutuksesta. Haastatteluissa mainittu VALMA, on ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta, joka on nykyään osa TUVAA. (OSAO, n.d.).

Tyttöjen talo on vapaa-ajan toimitila, jossa tehdään sukupuoli-, kulttuuri- ja ikäsensitiivistä sosiaalista nuorisotyötä. Tilassa järjestetään erilaisia tapahtumia ja työpajoja. Toiminta on suunnattu nimensäkin mukaisesti tytöille ja sen järjestäjänä Rovaniemellä toimii Rovalan Nuoret ry. (Neiot, n.d.).

Vamos on Diakonissalaitoksen järjestämä nuorisopalvelu, jonka tavoitteena on auttaa 16–29-vuotiaita ”koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevia nuoria löytämään oman polkunsaa.” Palvelun perusteena on kiireetön kohtaaminen ja yksilöllinen tuki, joka lähtee nuoren omista tarpeista. Tavoitteena on tukea nuorta arjessa ja tulevaisuuden suunnittelussa, sekä auttaa nuorta löytämään itseä kiinnostava työ- tai opiskelupaikka. Vamos järjestää nuorille myös ryhmätoimintaa. (Diakonissalaitos, n.d.).

Verve (KK-Verve Oy) on valtakunnallisesti toimiva työelämää, yrityksiä ja kuntoutujia tukeva asiantuntija. Tavoitteena on tukea ihmisiä kohti mielekästä arkea ja työelämää. Verven ammatillista kuntoutusta toteuttaa nykyään Coronaria. (Coronaria, 2022).

3 Tutkielman menetelmät ja tehtävät

3.1 Käytetyt menetelmät

Tutkielmani on laadullinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa ”pyritään muun muassa kuvaamaan jotain ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle.” (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 85). Laadullisen tutkimuksen perimmäinen kysymys on: ”miten minä voin ymmärtää toista?”. Toisin sanottuna sen tarkoituksena on auttaa tutkijaa ymmärtämään tutkimuksen kohdetta, ja lukijaa ymmärtämään tutkimusta. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 68–69). Omalla kohdallani tämä tarkoittaa siis käytännössä sitä, miten ymmärrän toimintaa nuorten näkökulmasta, ja miten saan välitettyä ymmärryksen lukijalle.

Tutkielmaani voisi ajatella fenomenologis-hermeneuttisena tutkimuksena. Fenomenologisen tutkimuksen kohde on kokemus, mutta koska kyseisen teorian mukaan kokemus syntyy ihmisen antamista merkityksistä, ja merkitykset puolestaan syntyvät yhteisön vaikutuksesta, voi kohteiksi määrittäjä niin kokemus, merkitykset kuin yhteisökin. Toisin sanoen ihminen siis antaa yhteisöstään lähtöisiä merkityksiä ilmiöille, jolloin muodostuu kokemus. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 34). Hermeneutiikka puolestaan liittää tutkimukseen ymmärtämisen ja tulkinnan ulottuvuuden, jossa kokemuksista tehdään tulkintoja, ja niistä etsitään sääntöjä. Näin pyritään ymmärtämään merkitykset kokemusten taustalla. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 34–35).

Laadullisessa tutkimuksessa yleisimmät aineistonkeruumenetelmät ovat haastattelut, kyselyt, havainnointi ja dokumentit. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 71). Tässä tutkielmassa kerään aineistoni havainnoimalla toimintaa ja haastatteleamalla siihen osallistuvia nuoria. Havainnointia hyödynnän lähinnä ymmärtääkseni paremmin, miten toiminta toteutuu käytännössä, esimerkiksi miten suuressa osassa toimintaa kuvataide ja ihmisten väliset vuorovaikutukset ovat. Lisäksi toiminnan seuraaminen ennen haastatteluja auttaa minua ymmärtämään toimintaan liittyviä ilmiöitä, joita nuoret nostavat esiin, ja madaltaa nuorten kynnystä osallistua haastatteluihin, kun en ole heille täysin vieras. Havainnoinnilla voidaan myös monipuolistaa tutkittavasta ilmiöstä toisin metodein saatua tietoa. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 81).

Haastattelua voidaan hyödyntää tutkittaessa tarkoituksenmukaista toimintaa – tapauksessani esimerkiksi nuorten tavoitteita ja kokemuksia: asioita, joista he pystyvät kertomaan. Kysymällä suoraan saamme tietää esimerkiksi mitä ihminen ajattelee, ja mitkä ovat syyt hänen toimintansa taustalla. Haastattelu on myös joustavin kaikista aineistonkeruumenetelmistä: haastattelutilanteissa tapahtuviin väärinkäsityksiin voidaan puuttua, kysymyksiä ja vastauksia tarkentaa tai muotoilla uudestaan, käydä keskustelua ja kysyä jatkokysymyksiä selventämään tai syventämään vastauksia. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 72–73).

Haastatteluni olivat teemahaastatteluja, eli puolistrukturoituja haastatteluja. Tällä tarkoitetaan sitä, että haastattelua varten on valmiiksi mietitty avoimet tai puoliavoimet kysymykset, joiden mukaan edetään. Mahdollisesti kehittyville keskusteluille jätetään kuitenkin myös tilaa. Kysymykset teemahaastatteluun määräytyvät sen mukaan, miten saadaan kerättyä tutkimusongelman kannalta kaikista hyödyllisimpiä vastauksia. Tämä tarkoittaa myös sitä, että haastattelukysymykset pohjautuvat tutkittavasta ilmiöstä ennalta tiedettyyn. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 75)

Sekä haastatteluissa, että haastatteluaineiston käsittelyssä hyödynsin lisäksi kvantitatiivista, eli määrällistä tutkimusta ja sen metodeja. Kvantitatiivisella tutkimuksella voidaan mitata jotakin asiaa tai ilmiötä määrällisesti, vaikka aihe ei itsessään olisikaan laskettavissa. Erilaisia asteikkoja haastattelukysymyksissä hyödyntämällä voidaan haastatteluaineisto saada muotoiltua taulukoin esitettävään muotoon. Tällaisia haastattelukysymyksiä voivat olla esimerkiksi sellaiset, joissa pyydetään haastateltavaa arvioimaan asian x vaikutus asiaan y asteikolla yhdestä viiteen. (Kananen, 2011, s. 18). Omassa tutkielmassani hyödynsin asteikkoja vaikeasti arvioitavien kokemusten, kuten sosiaalisuuden ja toiminnan tärkeyden ilmaisemisessa.

Kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa on kuitenkin huomioitava vastaajien määrä, sillä otannan ollessa hyvin pieni, sattumille on enemmän varaa eikä vastauksia voi luotettavasti yleistää. (Kananen, 2011, s. 18). Omassa tutkielmassani tämä ei kuitenkaan ollut kovinkaan merkityksellistä, sillä kyseiset kysymykset olivat vain osa haastattelua, jonka tarkoitus oli nostaa osallistuvien nuorten kokemuksia esiin – ei siis kartoittaa esimerkiksi suomalaisten nuorten sosiaalisuutta ylipäätään.

Myös määrällisessä tutkimuksessa voidaan käyttää aineistonkeruumenetelmänä haastattelua. Olennaista on kuitenkin se, että kysymyksillä pyritään selvittämään ilmiöiden, ominaisuuksien tai yhteyksien esiintymistiheyttä, eli esimerkiksi sitä, kuinka monta kertaa tai kuinka moni haastateltava jonkin tietyn asian mainitsee. (Kananen, 2011, s. 18–19). Oman tutkielmani kohdalla puhuisin kuitenkin laadullisen aineiston kvantifiointista, eli tekstiaineistosta yhtäläisyyksien etsimisestä ja niiden laskemisesta – kuinka monta kertaa jokin tietty sana tai ilmiö esiintyy vastauksissa. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s.120). Tätä hyödynsin kysymyksissä, joissa nuoret käyttivät kuvailevia sanoja kertoessaan jostakin toiminnan osasta tai itsestään. Näin pystyn löytämään mahdollisia syy-seuraus-suhteita vertailemalla eri kysymysten vastauksia toisiinsa.

Käytin tällaista vastausten esitystapaa myös aineistoa avatessani, jolloin pystyin kirjaamaan haastateltavien vastaukset sekä itselleni että lukijalle helpommin ymmärrettävään muotoon. Vastauksista löytyvät samankaltaisuudet tai erilaisuudet myös antaisivat selkeämpää kuvaa siitä, millaisia nuoria toimintaan osallistuu – oli heillä sitten paljon samoja piirteitä, tai ainoana yhdistävänä tekijänä Nuorakan asiakkuus.

Aineistoni analyysimenetelmänä käytän sisällönanalyysia. Kyseisessä metodissa eritellään aineistosta asiat, jotka liittyvät kysymykseen ”mitä tutkitaan?” (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 93). Omassa tutkielmassani tämä tarkoittaa nuorten kokemuksia ja sosiaalista vahvistamista, eli perimmäisenä toiminnan tehokkuutta. Tästä syystä havainnointiaineisto, ja ensimmäinen puolisko haastatteluaineistosta (keitä toimintaan osallistuu) toimivat lähinnä ”taustatietona” sille aineistolle, mikä analysoidaan (kokemukset toiminnasta). Taustatietona toimivat aineistot antavat sekä itselleni että lukijalle selkeämmän kuvan siitä, millaisesta toiminnasta on kyse, sillä pohjimmiltaanhan juuri toimintahan on tutkielmani kohde – tutkin sitä vain nuorten näkökulmasta.

Aineistoni käsittelyssä käytin metodina tyypittelyä. Tällä tarkoitetaan sitä, että vastauksista etsitään yhtäläisyyksiä, joista muodostetaan yleistys, eli niin sanottu tyypiesimerkki. Pääasiassa keskityin samanlaisuuksien etsimiseen aineistosta. Lopuksi myös teemoittelin aineiston, eli pilkoin ja ryhmittelin aineiston erilaisten sitä määrittelevien aihepiirien mukaan. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 93). Omassa tutkielmassani aihepiireiksi määrittyi tutkimukseni tavoitteiden mukaan sosiaalisuus, kokemukset sekä kehitysehdotukset, joiden mukaan esittelen tutkielmani tulokset yhteenvetoluvussa.

Tutkielmassani pyrin aineistolähtöisyyteen, sillä sen tarkoitus on tuoda esiin nuorten kokemuksia. Aineistolähtöisessä analyysissä aikaisemmillä havainnoilla, tiedoilla tai teorioilla ei tulisi olla vaikutusta analyysin toteuttamiseen ja lopputulokseen. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 95–96). Aineistonani on havainnointi- sekä haastattelumuistiinpanot, joista pyrin tekemään tulkintoja ilman, että ennakkotietoni aiheesta muuttaisivat tuloksia. Tämä on kuitenkin lähtökohtaisesti haastavaa, sillä jo tutkimuksessa käytetyt käsitteet, tutkimusasetelma ja menetelmät vaikuttavat tuloksiin, sillä ne on tehty tutkijan toimesta. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 96).

Tutkimusaiheeni ohjasi teoriaosiota jo itsessään – teemoiksi määräytyivät nuoret, taide nuorisotoiminnassa, taiteen vaikutus hyvinvointiin sekä taide yhteisöllisyyden lisääjänä jo ennen aineiston keräämistä, sillä ne sisältyivät toimintaan, jota halusin tutkia: taidetoimintaa nuorten sosiaalisen vahvistamisen välineenä. Ne eivät kuitenkaan yksistään vastaa tutkimuskysymykseeni, eli nimenomaan nuorten kokemuksiin tästä toiminnasta.

3.2 Tutkimus- ja haastattelukysymykset

Ajatuksenani oli selvittää, millaista kuvataidetoimintaa nuorille nykyään järjestetään, miten taidetta hyödynnetään nuorten kuntouttamisen sekä sosiaalisen vahvistamisen välineenä, ja millaisia kokemuksia osallistuvilla nuorilla tällaisesta toiminnasta on. Kävi ilmi, että kuntouttavaa sekä sosiaalisuutta tukevaa toimintaa järjestetään kyllä, mutta harvassa palveluista hyödynnetään kuvataidetta millään tavalla – etenkin pitkäaikaisesti tai toistuvasti. Myös erilaisia hankkeita on teemaan liittyen järjestetty muutama, mutta ne ovat olleet lyhytkestoisia: nuoret osallistuvat esimerkiksi työpajaan, jossa työskennellään yhdessä taiteen äärellä pari viikkoa, minkä jälkeen palataan takaisin tavalliseen arkeen. Pohdin, kuinka paljon hyötyä tällaisesta toiminnasta on pitkällä aikavälillä.

Jotta tutkielmallani pystyisin selvittämään juuri nuorten kokemuksia toiminnasta, oli minulle selvää jo alusta, että toteutan aineistonkeruun haastatteluilla. Keskustellessa voin kysellä helpommin myös tarkentavia kysymyksiä, ja nuoret voivat painottaa vastauksissaan itselleen tärkeitä asioita. Jotta kuitenkin saisin tarpeeksi kattavaa, tutkielmani kannalta oleellista aineistoa, piti minun miettiä haastatteluun kysymyksiä valmiiksi (liite 2). Vaikka tutkimuskysymykseni koskikin nimenomaan nuorten kokemuksia, halusin alkuun kartoittaa hieman

toimintaan osallistuvien nuorten taustoja. Tämä antaisi minulle havainnointiaineistoa yksityiskohtaisemman kuvan siitä keitä toimintaan osallistuu.

Haastattelun ensimmäisessä osiossa kysyin siis muun muassa nuorten ikää, kokemusta omasta sosiaalisuudesta, peruskoulun jälkeen tehdyistä asioista ja tulevaisuuden näkymistä. Län lisäksi halusin kysyä myös kauanko nuoret ovat asuneet Rovaniemellä, jotta voin analyysia tehdessäni nähdä, onko paikkakunnalla asutulla ajalla vaikutusta muihin vastauksiin. Sosiaalisuuden kokemusta päätin kysyä asteikolla yhdestä kymmeneen, sillä sosiaalisuus on sen verran abstrakti käsite, että sen kuvaileminen omin sanoin olisi voinut olla liian haastavaa sekä vastausten että niiden analysoimisen puolesta.

Pyysin haastattelun ensimmäisessä osassa nuoria myös kuvailemaan itseään kolmella sanalla. Tämän tein siksi, että näkisin millaisena nuoret näkevät itsensä ja millaisia piirteitä he itsessään painottavat. Aineistoa läpi käydessäni pystyisin näin myös hahmottamaan, onko nuorilla joitakin yhteisiä piirteitä, jotka mahdollisesti selittäisivät muita vastauksia. Myös peruskoulun jälkeisestä ajasta kysyin kartoittaakseni mahdollisia yhdistäviä tekijöitä nuorten taustoissa.

Haastattelun toisessa osassa kysyin siitä, miten nuoret löysivät tiensä toimintaan, kuinka aktiivisesti ja kuinka pitkään he ovat toiminnassa käyneet, millaisista asioista he ovat toiminnassa pitäneet ja mistä eivät. Nuorten polkuja mukaan toimintaan kysyin siksi, että vaikka varsinainen toimintaan hakeminen tapahtuisikin yhtä reittiä, on hyödyllistä tietää mistä nuoret ovat esimerkiksi kuulleet toiminnasta, ketkä ovat sitä heille suositelleet ja mitä ajatuksia heillä on toiminnasta etukäteen ollut. Sitä, kuinka kauan nuoret olivat olleet mukana toiminnassa, kysyin jälleen nähdäkseni, onko tällä vaikutusta muihin vastauksiin.

Haastattelun toisessa osassa kysymäni mielipiteet toiminnan eri osa-alueista sekä varsinaiset kehitysehdotukset vastaavat suoraan yhteen tutkimukseni kysymyksistä: millaisia kokemuksia nuorilla toiminnasta on.

4 Aineisto

4.1 Aineiston kerääminen

4.1.1 Nuorakka Luova

Graduprosessini aloitin selvittämällä, minkälaista nuorisotoimintaa tällä hetkellä ylipäätään järjestetään ja onko sellaisia, joissa hyödynnettäisiin kuvataidetta jollakin tavalla. Otin muutamiin paikkoihin yhteyttä, mutta lopulta päädyin keräämään aineistoni Rovaniemeltä, Eduro-säätiön Nuorakka Luova -toiminnasta, sillä paikallisuus mahdollisti aineiston keruun useamman päivän ajalta.

Eduro-säätiö on hyvinvoinnin ja työllisyyden edistämisen ohjauspalveluja tuottava asiantuntijaorganisaatio. Säätiön tarkoituksena on ”toimia eri henkilöryhmien työkykyisyyden ja ammattitaidon ylläpitämiseksi ja vahvistamiseksi sekä heidän henkisen, fyysisen ja sosiaalisen hyvinvointinsa kohottamiseksi.” (Rovaniemen kaupunki, 2023, s. 207). Vuonna 2021 säätiön palveluita käytti 486 asiakasta, joista nuoria oli 238. (Rovaniemen kaupunki, 2022, s. 131).

Eduron palvelut jakautuvat kolmeen pääkategoriaan: osallisuutta tukeviin palveluihin, työkykypalveluihin sekä tuettua työllistämistä, työssä oppimista ja työllistymistä tukeviin palveluihin. Säätiö tuottaa myös sosiaalipalveluja Lapin hyvinvointialueelle, ammatillisen kuntoutuksen palveluja Kelalle sekä työllisyyspalveluja Lapin ELY-keskukselle. Eduro-säätiön toimintaa on tarkoitus laajentaa koko lapin kattavaksi. (Rovaniemen kaupunki, 2023, s. 207).

Toiminnan nettisivuilla kerrotaan:

”Nuorakka nuorten pajalla pääset kokeilemaan mukavan ja sosiaalisen toiminnan kautta omia voimavarojasi. Voit tutustua koulutus- ja työvaihtoehtoihin Nuorakka Digin tai Nuorakka Luovan työtehtävissä. Nuorakassa nuoret ovat jokainen yksilöllisin tavoittein matkalla kohti työtä tai koulutusta.” (Eduro-säätiö, e, n.d.).

Pajaa kuvaillaan turvalliseksi ja rennoksi ympäristöksi muihin nuoriin tutustumiseen ja uusien taitojen oppimiseen. Nuorakka jakautuu kahteen toimintaan: Digiin sekä ”taidetta ja

luovaa ilmaisua painottavaan” Luovaan. Nuorakka Luovan sisällöt vastaavat ammatillisten perustutkintojen yhteisen tutkinnon osien (YTO) Taide- ja luova ilmaisu -kokonaisuuden sisältöjä, ja toiminnassa on mahdollista tutustua myös erilaisiin hyvinvointi-, harrastamis- ja kulttuuriaiheisiin aktiviteetteihin. (Eduro-säätiö, e, n.d.).

Kun kävin tutustumassa toimintaan, minulle kerrottiin seuraavat asiat: Toiminta on suunnattu 16–29-vuotiaille nuorille, joista suurin osa on joko mielenterveyskuntoutujia, tai ihmisiä, joilla on vain ”suunta hukassa”. Nuoret hakeutuvat toimintaan itse, eikä siihen tarvita lähetettä. Nuoria saatetaan kuitenkin ohjata mukaan toimintaan kuraattorien, opojen, etsivän nuorisotyön tai toimintaterapian toimesta. Toiminnan pääasialliset tavoitteet ovat sosiaalinen vahvistaminen sekä nuorten itsenäistäminen. Osallistuville nuorille tehdään kuitenkin yksilöidyt suunnitelmat toiminnan alkaessa. Toiminta on sopimuksellista, ja se alkaa yhden kuukauden sopimuksella, jota sitten jatketaan, jos halua on. Toiminta on ympärivuotista, ja siihen voi tarvittaessa osallistua parinkin vuoden ajan. Toimintaa on neljänä päivänä viikossa, maanantaista torstaihin. Luova tekeminen näkyy asiakkaiden omien projektien parissa puuhastelun lisäksi myös silloin tällöin järjestettävissä ohjatuissa työpajoissa.

Nuorakan Luova- ja Digi-toiminnat järjestettiin aivan Rovaniemen ydinkeskustassa. Sisäänkäynti oli talon sivussa, ja oven vieressä luki pienissä kylteissä mitä kaikkea rakennuksessa on. Tilaan sisälle astuttaessa vasemmalla oli wc ja tarvikevarasto, suoraan edessä digipuolen tietokonepöydät. Tila oli pitkulaisen mallinen, ainoat erilliset tilat: toimistot sijaitsivat aivan tilan vasemmassa päässä, digipuolelta oikealle mentäessä oli pöytiä ja tuoleja, seinän vierustassa hyllyt, joista materiaalia erilaiseen taiteiluun oli jatkuvasti saatavilla. Oikeassa päädyssä sijaitsivat keittiö ja olohuone. Kaikki sekä Luovaan että Digiin osallistuvat nuoret olivat siis samassa tilassa, kuin myös näiden toimintojen ohjaajien työpöydätkin.

4.1.2 Havainnointi

Aineistoni koostuu havainnoinnista ja nuorten haastatteluista. Seurasin toimintaa kolmen viikon aikana yhteensä 20 tuntia saadakseni paremman käsityksen siitä, mitä Luovassa päivän aikana tapahtuu: mitä paikalla tehdään, miten suuressa osassa luova tekeminen on ja miten nuoret ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Ajattelin myös, että nuoret osallistuvat haastatteluihin matalammalla kynnyksellä, jos kasvoni ovat tutut jo ennalta.

Varmistin ennen aineiston keruun aloitusta, että toiminnan havainnoimiseen riittää pelkästään suullinen lupa ohjaajilta. Nuorilta ei tässä vaiheessa tarvinnut pyytää lupaa, kunhan heitä ei voi kirjoittamastani tunnistaa. Itse puolestani allekirjoitin ennen havainnoinnin aloittamistani salassapitosopimuksen koskien yksittäisten nuorten tietoja, joita pajassa ollessani saattaisin kuulla. Tämä ei kuitenkaan koskisi tietoja, joita nuoret minulle omasta tahdostaan jakaisivat haastatteluissa.

Havainnoin toimintaa tiistaisin ja torstaisin, yhteensä viitenä päivänä tammi- helmikuussa 2023.

Toiminta alkoi joka päivä kello 9.00. Menin itsekin havainnointipäivinä paikalle tällöin. Nuoria saapui paikalle ripotellen ensimmäisen tunnin aikana. ”Olohuoneessa” oli aamuisin televisio päällä. Sieltä näkyi joko uutisia tai luontodokumentteja.

Digipuolelle tulevat menivät suoraan koneiden ääreen, muut istuivat ohjaajien kanssa pöytien ääressä tai sohvilla. Tunnelma oli rauhallinen: juotiin kahvia, syötiin aamupalaa, luettiin lehteä, oltiin puhelimella, katseltiin televisiota tai juteltiin hiljaa. Ensimmäinen tunti oli nuorille yhteistä aikaa laittaa päivä käyntiin.

Poikkeuksena rauhalliseen päivän aloitukseen oli tiistai 24.1. jolloin paikalla oli heti aamusta täysi tupa nuoria, ja touhu päällä. Mahdollinen syy tälle oli myöhemmin päivällä järjestettävät ohjatut ryhmätoiminnot, joiden aikana omiin projekteihin olisi ollut vaikeaa keskittyä.

Ohjaajien tärkein tehtävä näytti olevan läsnäolo – he kyselivät nuorten kuulumisia, tekivät yhdessä ruokaa ja auttoivat tarvittaessa sekä luovissa tekemisissä että arjen pyörittämisen kannalta olennaisissa asioissa, kuten Kela-asioiden hoitamisessa. Varsinaiset Luovan ja Digin ohjaajat työskentelivät samassa tilassa nuorten kanssa, jolloin heiltä oli helppo kysyä

apua tarvittaessa. Luovassa toiminnassa oli vain yksi ohjaaja, jonka apua monet nuoret kaipaivat usein yhtäaikaisesti. Ohjaaja myös kannusti nuoria etsimään yhdessä ratkaisuja erilaisiin luoviin ongelmiin. Vaikka toiminta oli ohjaajille välillä hektistä, ainakin yksi ohjaajista kierteli alkupäivästä kyselemässä nuorten kuulumisia yksitellen.

Tilassa oli kerralla yleensä noin 12 nuorta paikalla. Liikkuminen päivän aikana oli suhteellisen vapaata. Varsinainen toiminta alkoi aamulla yhdeksältä, ja päättyi iltapäivällä yhdeltä, mutta tarpeen tullen sieltä sai lähteä pois kesken kaiken. Nuoret noudattivat aikataulua kuitenkin hyvin.

Tiistaisin toteutettiin sekä etämuotoiluakatemiaa että hyvinvointiryhmää. Etämuotoiluakatemian järjestäjänä toimi Kuopion Rouvasväenyhdistys. Toiminta järjestettiin nimensäkin mukaisesti etänä kevään aikana. Lukukauden teemana oli ”paluu tulevaisuuteen”, ja tavoitteena tutustua tulevaisuuden muotoiluun, materiaaleihin ja tekniikoihin (liite 3). Etämuotoiluakatemiassa on mahdollista opiskella ”muotoiluun painottuvaa käsityön taiteen perusopetuksen opintoja etäyhteyksien kautta. Suoritetuista opinnoista saa todistuksen, josta on hyötyä esimerkiksi jatko-opintoihin hakiessa.” (Kuopion Rouvasväenyhdistys ry, n.d.). Muotoiluakatemiaan osallistuminen oli nuorille ilmaista, ja vapaaehtoista.

Hyvinvointiryhmä puolestaan oli Nuorakan itse järjestämää toimintaa, johon saivat osallistua kaikki halukkaat nuoret. Joka viikolle oli valittuna aihe, jota käsiteltiin erilaisten opetusmateriaalien ja keskustelujen avulla. Hyvinvointiryhmän ohjaaja otti myös nuorilta itseltään toiveita vastaan siitä, mitä aiheita he haluaisivat käsitellä ja keskusteltaisiinko niistä mieluummin koko porukan kesken vaiko pienryhmissä tai pareittain. Aiheet liittyivät seuraamillani kerroilla ihmissuhteisiin tai omien luonteenpiirteiden ja ominaisuuksien tarkasteluun (liite 4).

Ryhmätoiminnat järjestettiin samanaikaisesti, mikä jakoi nuoret kahtia ja esti molempiin toimintoihin osallistumisen. Toki tämä myös mahdollisti valinnan kahden erilaisen toiminnan välillä omien kiinnostuksen kohteiden mukaan, ja kannusti osallistumaan ryhmätoimintaan sen sijaan, että olisi täytynyt valita yhden pitkäväteiseltä kuulostavan ryhmäaktiiviteetin ja itsekseen sivussa istuskelun väliltä.

Huomasin yhteishengen kasvavan aina ryhmätoiminnan alkaessa, vaikka luentoja kuunnella ei paljoa puhuttukaan. Etämuotoilussa erityisesti ilmapiiri oli myönteinen. Nuoret nauroivat yhdessä sekä kehuivat että kannustivat toisia puheenvuorojen jälkeen ohjaajien

johdolla. Innostusta yhteisen työn suunnitteluun löytyi paljon, vaikka asenne saattoikin olla joidenkin tehtävien kohdalla leikkimielinen. Kurssissa kiinnostivat lähinnä opintojen edistäminen, mutta ilo otettiin irti tehtävistä aina tilaisuuden tullen. Yhtenä muotoiluakatemiaan tehtävänä oli lumipuutarhan rakentaminen. Sen suunnittelu sujui osallistujien kesken hyvin: kaikki jakoivat ideoitaan ja ajatukset olivat yhteneväisiä. Itse toteutusta en päässyt aikataulujeni vuoksi seuraamaan, mutta ryhmäläiset keskustelivat asiasta tämän jälkeisellä kerralla hyvinkin positiivisena kokemuksena.

Torstaisin tehtiin ruokaa ja syötiin yhdessä, ellei päivälle ollut suunniteltu muuta erityisohjelmaa, kuten kirjastossa käyntiä. Joinain päivinä järjestettiin myös ”seminaareja”, joissa pohdittiin yhdessä tiettyjä aiheita. Esimerkiksi ystävänpäivänä keskusteltiin ystävydestä ja yksinäisyydestä.

Luovia juttuja sai tehdä aina kun huvitti: kun muuta ohjelmaa ei ollut tai samalla kun kuunneltiin luentoa tai osallistuttiin keskusteluihin.

Varsinaisia taidetyöpajoja tehtävänantoineen ei seuranta-aikanani pidetty, lukuun ottamatta etämuotoiluakatemian. Joka päivä kuitenkin tehtiin tai vähintäänkin annettiin mahdollisuus tehdä omia projekteja. Nuorakka Luova oli myös järjestänyt nuorille mahdollisuuden osallistua viereisen taidetarvikekaupan näyteikkunassa järjestettävään taidenäyttelyyn, jota varten osa nuorista viimeisteli teoksiaan viimeisellä havainnointiviikollani.

Yhtenä päivänä toiminta lopetettiin tuntia aikaisemmin, koska tila oli varattu muulle toiminnalle. Bussiaikataulujen vuoksi muutamalle nuorelle jäi tunti ylimääräistä aikaa ennen kotiin pääsyä. He suunnittelivat pitävänsä toisilleen seuraa odotellessa.

Olin alun perin ajatellut, että havainnoin toimintaa vain hiljaa sivusta. Istuin pitkänmallisen tilan toiseen päähän erilliseen pöytään nähdäkseni koko tilan. Kuitenkin jo ensimmäisenä päivänä nuoret tulivat pöytäni istumaan ja juttelemaan. Heitä kiinnosti paljon graduni ja opintoni muutenkin.

Päädyin vastailemaan kysymyksiin kyselemättä itse juurikaan mitään, jottei havainnointikerroilla tapahtunut keskustelu vaikuttaisi haastatteluaineistoon. Vaikka liika kommunikointi huolettikin aluksi, huomasin sen madaltavan nuorten kynnystä jutella kanssani muustakin kuin opinnoistani.

4.1.3 Haastattelut

Aineistonkeruusta ohjaajien kanssa sopiessani minua kehoitettiin valmistautumaan siihen, että kovinkaan moni nuori tuskin haluaa osallistua haastatteluun, ja hekin, jotka siihen suostuvat, vastailevat mitä luultavimmin hyvin lyhyesti. Kävi kuitenkin toisin: kysellessäni haastatteluun osallistujia lähes kaikki tuolloin paikalla olleet nuoret olivat halukkaita osallistumaan, ja haastattelutilanteissakin käytiin keskustelua niin pitkästi, että haastateltavien määrä jäi pienehköksi ainoastaan ajanpuutteen vuoksi. Haastatteluja ehdittiin toteuttaa lopulta vähemmän kuin olisin toivonut, sillä ne osuivat juuri sellaisille päiville, kun nuorille oli ohjattua toimintaa. Haastatteluja järjestettiin kahtena päivänä.

Ennen ensimmäistä haastattelua kerroin kaikille paikallaolijoille lyhyesti siitä, mitä haastattelussa tapahtuu, ja kirjoitin paperille nuorten näkyville olennaisimmat asiat. Haastatteluissa tulisi olemaan kaksi osiota, joista ensimmäisessä kartoitan asiakaskuntaa ja toisessa kyselen haastateltavien kokemuksia toiminnasta. Arvioin haastattelujen kestävän noin 20 minuuttia. Annoin vaihtoehdoksi osallistua haastatteluun yksin tai kaverin kanssa. Kaikki haastateltavat päättivät osallistua yksin.

Kävin kysymässä vuoron perään paikalla olevilta nuorilta, haluavatko he osallistua haastatteluun. Pyrin tekemään tämän sattumanvaraisessa järjestyksessä siltä varalta, etten ehtisi haastattelemaan kaikkia halukkaita päivän aikana. Kaksi nuorista kieltäytyi – toinen siksi, että hänellä oli huono päivä, ja toinen odotti puhelua. Yksi nuori tuli toisen haastattelupäivän alussa kysymään, voisiko hän osallistua haastatteluun. Tähän suostuin.

Haastattelua varten siirryimme erilliseen kokoustilaan, jossa kertosin vielä haastattelun kulun ja kerroin äänittäväni haastattelut varmuuden vuoksi, mutta käyttäväni kuitenkin aineistona pääasiassa haastattelujen aikana kirjoittamiani muistiinpanoja.

Haastateltavat lukivat ja allekirjoittivat tutkimusluvut (liite 1) ennen aloitusta. Kerroin haastateltaville myös, että jos he eivät halua vastata johonkin kysymykseen, voimme siirtyä seuraavaan. Lisäksi merkitsin tutkimuslupiin ja haastatteluun jokaiselle nuorelle kirjainkoodin siltä varalta, että joku nuorista haluaa jälkikäteen perua tai muuttaa vastaustaan, jolloin tietäisin, mihin kohtaan aineistoa muutoksen tekisin. Nimiä en halunnut merkitä itselleni ylös, sillä en halunnut tiedon vaikuttavan edes alitajuntaisesti aineiston käsittelyyn. Kukaan nuorista ei ottanut minuun jälkikäteen yhteyttä.

Mahdollisesti jännittävän tilanteen helpottamiseksi olin ottanut mukaan väritystehtäviä, joita osallistujat saivat halutessaan tehdä vastatessaan kysymyksiin.

Haastattelut kestivät lopulta noin puoli tuntia riippuen siitä, kuinka paljon jaettavaa nuorilla oli. Tästä syystä ehdin päivässä haastatella vain viisi nuorta, ja seuraavan haastattelupäivän aikataulupäällekkäisyyksien vuoksi haastateltavien kokonaismäärä jäi kahdeksaan.

Keskustelut olivat välillä hyvinkin idearikkaita – oli selvää, että osa nuorista oli odottanut tilaisuutta jakaa näkemyksiään jo pidemmänkin aikaa.

Haastattelujen lopussa annoin nuorille vielä mahdollisuuden kertoa asioista, joita en ollut kysynyt, tai halutessaan esittää minulle kysymyksiä. Kolmella nuorella oli lisää jaettavaa omista kokemuksistaan.

4.2 Aineiston käsittely ja analyysi

4.2.1 Nuoret toiminnassa

Haastattelun ensimmäisessä osiossa pyrin selvittämään millaisia työpajaan osallistuvat nuoret ovat, miten he kuvailisivat itseään, millaisista taustoista he tulevat ja millaisia tulevaisuuden näkymiä heillä on.

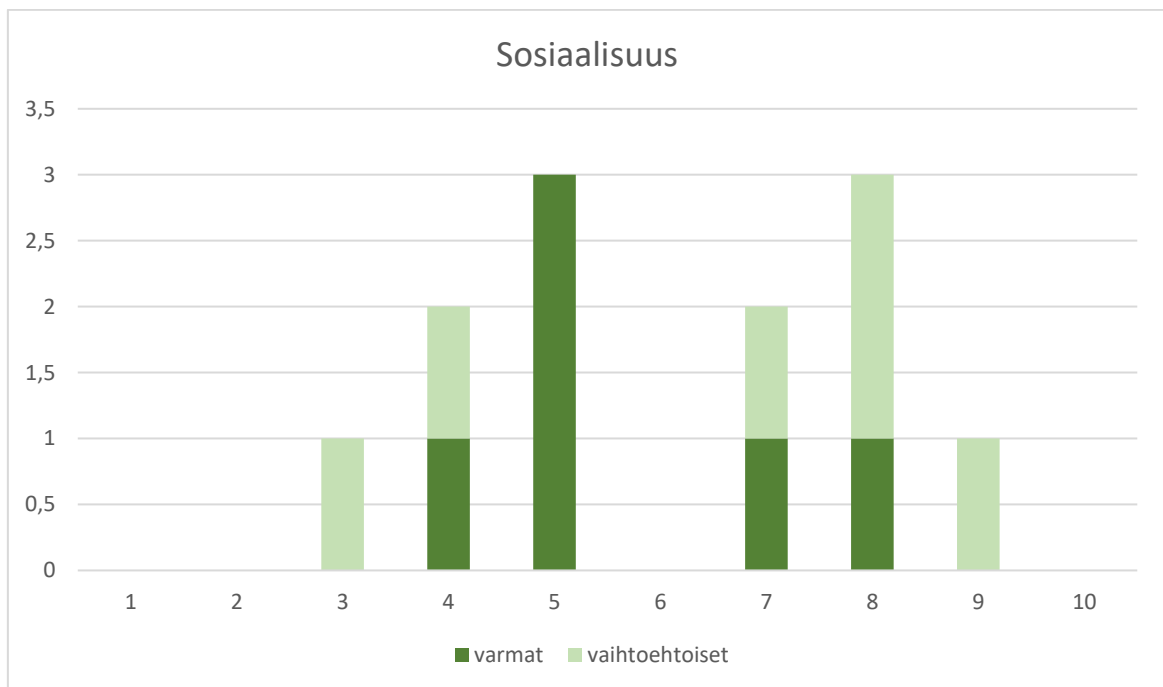
Haastatteluun osallistuvat nuoret olivat 20–28-vuotiaita. Heistä viisi oli kotoisin Rovaniemeltä, ja loput kolme muualta. Muualta muuttaneetkin olivat kuitenkin asuneet Rovaniemellä jo useamman vuoden.

Pyysin haastateltavia kuvailemaan itseään kolmella adjektiivilla. Kolme nuorta kuvaili itseään luovaksi. Piirteet sosiaalinen, sinnikäs, rauhallinen ja muut huomioon ottava mainittiin kaikki kahdesti. Muita sanoja, joilla nuoret kuvailivat itseään, olivat muun muassa luotettava, kiltti, monitaitoinen, ajatteleva, tutkiva sekä introvertti.

Kysyin haastateltavilta, kuinka sosiaalisia he itse kokevat olevansa (kaavio 7). Sosiaalisuuden he saivat määritellä tässä vaiheessa itse, sillä kysymys koski nimenomaan heidän henkilökohtaisia kokemuksiaan. Avuksi vastaamiseen näytin osallistujille kuitenkin paperille tehtyä asteikkoa yhdestä kymmeneen, jossa numero yhden (1) kohdalla luki suuntaa antava perustelu: ”Viihdyn parhaiten yksin, enkä juuri poistu kotoa”, numero viiden

(5) kohdalla: ”Vietän mielelläni aikaa läheisten/kavereiden kanssa, mutta viihdyn myös yksin. En tutustu helposti uusiin ihmisiin” ja numero kymmenen (10) kohdalla: ”Viihdyn ihmisten ilmoilla, enkä juuri pysy yksin kotona. Tutustun helposti uusiin ihmisiin”. Selitykset olivat nimenomaan suuntaa antavat, jotta vastaaminen olisi helpompaa. Kannustin kuitenkin haastateltavia myös itse perustelemaan numerovalintansa.

Kaavio 7. Nuorten kokemus omasta sosiaalisuudestaan asteikolla 1–10

Yllä näkyvässä kaaviossa (kaavio 7) näkyy haastateltavien vastaukset. Tummanvihreällä merkityt palkit ovat varmat vastaukset, joissa haastateltavat osasivat valita yhden numeron kuvaamaan sosiaalisuuttaan. Yksi osallistujista vastasi numerolla 4, kolme numerolla 5, yksi numerolla 7 ja yksi numerolla 8. Vaaleanvihreällä merkityt palkit kuvastavat niitä vastauksia, joissa mainittiin kaksi numeroa. Yksi haastateltavista vastasi sosiaalisuuden vaihtelevan jaksoittain joko numeroissa 3–4 tai 8–9. Yksi haastateltavista sijoitti oman sosiaalisuutensa asteikolla numeroiden 7 ja 8 väliin.

Numeroa viisi perusteltiin seuraavasti: ”ei haittaa olla yksin eikä haittaa olla ihmisten kanssa”, yksi haastateltavista sanoi osaavansa aika hyvin tasapainottaa yksinolon ja

sosiaalisuuden sekä tykkäävänsä kyllä tutustua uusiin ihmisiin, vaikka kokeekin sen vaikeaksi.

Numeron seitsemän perustelussa kerrottiin haastateltavan tykkäävän todella paljon ihmisten ympärillä olemisesta sekä ystävien näkemisestä. Hän kuitenkin kertoi tarvitsevansa myös omaa aikaa, sillä ”sosiaalinen patteri kuluu loppuun nopeasti”. Sama haastateltava perusteli vastaustaan myös sillä, että hän tutustuu helposti uusiin ihmisiin ja sosiaalisuus on hänelle luontevaa. Hän kertoo jutelleensa paljon myös muiden pajoihin osallistuvien nuorten kanssa.

Haastateltava, joka vastasi numerolla kahdeksan kertoi viihtyvänsä omissa oloissaan, mutta myös seurassa. Hän kokee uusiin ihmisiin tutustumisen helpoksi.

Numeroilla 7–8 vastannut osallistuja kertoi olevansa melko sosiaalinen, mutta tarvitsevansa omaa aikaa ja viihtyvänsä välillä myös yksin.

Muille vastauksille ei annettu perusteluja.

Koska vastaavanlaista toimintaa on aiemmin kuvailtu syrjäytyneille tai syrjäytymisvaarassa oleville nuorille suunnatuksi toiminnaksi, halusin kysyä kokevatko haastateltavat itse olevansa syrjäytyneitä. Kaksi haastateltavista koki itsensä syrjäytyneeksi, kaksi ei kokenut, ja kolme nuorta kertoi tunteneensa itsensä syrjäytyneeksi ennen toimintaan osallistumistaan, muttei enää. Yksi ei osannut vastata. Yksi vastaajista kertoi, että ”ilman tukiverkkoa olisin pudonnut pohjalle”. Hän tunsu olevansa ”lähtöruudussa”, koska hänellä ei ollut koulutusta, opiskelupaikkaa tai työpaikkaa. Toinen vastaaja kertoi, että ennen toiminnan aloitusta hänellä oli suurikin riski syrjäytyä, koska sosiaalinen ahdistus oli paha, mutta kavereiden aktiivisuus auttoi lähtemään ulos ja olemaan sosiaalinen.

Syrjäytyminen on määritelty aiemmin sen mukaan, onko ihmisellä työ- tai opiskelupaikkaa. (Vilmilä, 2016, s. 12). Tämä ei kuitenkaan ota huomioon vapaa-ajalla tapahtuvia sosiaalisia kontakteja. Tästä syystä kysyin nuorilta, onko heillä kavereita, joita tapaa säännöllisesti, tai harrastuksia, joissa tapaa ihmisiä. Seitsemän nuorta kertoi heillä olevan kavereita, ja viisi nuorta kertoi osallistuvansa jonkinlaiseen vapaa-ajan toimintaan, jossa näkee muita ihmisiä. Yhdellä haastateltavista ei ollut kavereita, eikä kolmella nuorista ollut harrastuksia. Kiinnostavaa vastauksissa oli se, että yksi nuorista vastasi häneltä puuttuvan sekä kaverit että harrastukset, muttei silti kokenut oloaan syrjäytyneeksi.

Nuorten taustoja selvitin kysymällä mitä he ovat tehneet peruskoulun (tuolloin vielä oman oppivelvollisuutensa päättymisen) jälkeen. Vastaukset olivat hyvin monipuolisia, niissä mainittiin muun muassa ulkomailla asuminen, vapaaehtoistyön tekeminen sekä useampien alojen opiskeleminen. Yleisimmät vastaukset olivat kuitenkin seuraavat: kuusi nuorista oli opiskellut ammattikoulussa, neljä nuorta oli opiskellut ainakin kahta eri alaa, kolme nuorista oli suorittanut jonkin tutkinnon, ja kolme nuorta oli ollut sairaslomalla.

Tulevaisuuden suunnitelmistaan ja toiveistaan nuoret kertoivat pääasiassa toiveikkain mielin. Kuusi nuorta halusi tulevaisuudessa jatkaa opintoja, neljä nuorta toivoi vointinsa parantuvan, kolme nuorta haaveili työpaikasta ja kolme nuorta halusi kehittää luovia taitojaan. Kuitenkin kaksi vastaajista kertoi näkevänsä tulevaisuutensa negatiivisessa valossa, ja osa nuorista mainitsi, ettei osaa ajatella tulevaisuuttaan kovinkaan pitkälle, kun ei tiedä, miten vointi tulee kehittymään, ja tästä syystä pystyy miettimään vain lyhyen ajan tavoitteita.

Yksi nuorista kertoi, että haluaisi opiskella johonkin ammattiin, mutta oppivaikeudet ja henkilökohtaiset haasteet hankaloittavat sen tekemistä, ja töiden saamista. Hän koki, ettei mikään paikka halua ottaa häntä edes oppisopimuksella, eikä peruskoulun papereilla saa töitä: ”Tuntuu, että meikäläisen potentiaali heitetään kokonaan pois, kun ei näytä paperilla hyvältä.”

Suurin osa tavoitteista keskittyi hyvään päivärytmiin totuttelemiseen, jaksamisen kehittämiseen ja työelämään siirtymiseen, tai opiskelemaan pääsemiseen. Itseä kiinnostavia opiskelupaikkoja suurimmalla osalla vastaajista oli jo mietittynä. Yksi vastaajista kertoi, että haluaisi opetella tutustumaan ihmisiin. Hän koki sosiaaliset taitonsa muuten hyviksi, mutta aloituksen vaikeaksi. Toinen haastateltava kertoi, että ”aina on jotain mitä haluaa oppia ja kokeilla”.

Koska kyseessä oli luova työpaja ammatillisen kuntouttamisen välineenä, kysyin haastateltavien suhteesta taiteeseen ja sen potentiaalista tulevaisuuden ammattina. Viisi nuorta kertoi olevansa kiinnostunut taiteen kokemisesta, kuten näyttelyissä, konserteissa ja teatterissa käymisestä. Neljä nuorta kertoi olevansa kiinnostunut taiteen tekemisestä. Kiinnostavimmat taidemuodot olivat nuorten mielestä kuvataide ja musiikki. Työpaja oli myös osaltaan mahdollistanut taiteen tekemisen niillekin, joilla ei ole ollut kotona tarvikkeita

ideoiden toteuttamiseen. Tämä oli herättänyt ainakin yhden digipuolella kirjoilla olevan nuoren innostuksen piirtämiseen.

Kuusi nuorta kertoi miettivänsä ammattia jollakin luovalla alalla. Kaksi kertoi, ettei ole kiinnostunut luovasta työstä. Toinen heistä tarkensi, että pitää taiteen tekemisestä, mutta epäilee sen muuttuvan epämieluisaksi, jos elanto on siitä kiinni. Haastateltavista neljä uskoi, että luovalla alalla työskentely olisi mahdollista, ja neljä oli sitä mieltä, että se olisi haastavaa, ellei jopa mahdotonta.

Yksi nuorista pohti, että pääsisi kyllä opiskelemaan jotain luovaa alaa, mutta opinnot jäisivät todennäköisesti kesken innostuksen loppuessa. Hän koki, että tekemisen ilo loppuisi, jos taidetta pitäisi tehdä jotain muuta varten. Toisessa haastattelussa pohdittiin, että vaikka varsinaisesti taiteen tekeminen ei alana kiinnostaisikaan, voisi luovia taitoja päästä hyödyntämään muissakin ammateissa, kuten esimerkiksi ohjelmistokehittäjänä pelisuunnittelussa.

Luovan alan töissä nuoria mietitytti myös se, että töitä ei ehkä helposti saa, ellei ole oma-aloitteinen, eikä se silloinkaan olisi välttämättä taloudellisesti kannattavaa.

4.2.2 Kokemuksia ja näkemyksiä

Toisessa osiossa kyselin haastateltavien kokemuksista toiminnasta, sen saavutettavuudesta ja toimivuudesta, sekä mahdollisia kehitysideoita toiminnan parantamiseksi.

Kysyin haastateltavilta, miten he päätyivät mukaan toimintaan. Vastaukset olivat odotusteni mukaisesti hyvin monipuoliset. Osa nuorista oli ohjattu Nuorakkaan muista nuorten toiminnoista, kuten Vamokselta, Eduron Kairatien toimipisteeltä, Nuotti-valmennuksesta, kuraattorilta, etsivästä nuorisotyöstä, Oma väylältä, mielenterveyspalveluista, kuntouttavasta työtoiminnasta ja sosiaalihoitajalta. Eduron Kairatien toimipisteellä tarjotaan työkyky- ja kuntoutuspalveluita (Voimio), hyvinvointipalveluita (Tiimiö) sekä työllistämispalveluita (Toimio) sekä aikuisille että nuorille, joilla on haasteita työelämään siirtymisessä, tai jotka haluavat lisätä osallisuuttaan. (Eduro-säätiö, f, n.d.).

Toimintaan osallistumisen perusteiksi kerrottiin muun muassa eristyneisyys, toiminnan lisääminen päivään sekä syrjäytymisen ehkäisy. Yksi haastateltavista kertoi toimintaan haakeutumisen olleen ”kivuton” prosessi.

Nuorakan toimintaan osallistuminen määritettiin aina yksilökohtaisissa sopimuksissa. Yksi haastateltavista kertoi käyvänsä paikalla kahdesti viikossa, viisi nuorta kertoi käyvänsä kolmesti viikossa ja kaksi kertoi käyvänsä neljänä päivänä viikossa. Käyntikertoja pystyttiin lisäämään sinä aikana, kun toimintaan osallistui, jos se koettiin tarpeelliseksi. Neljä kertaa viikossa oli kuitenkin enimmäismäärä, sillä toimintaa ei järjestetä perjantaisin tai viikonloppuisin.

Haastateltavista yksi oli ollut toiminnassa mukana muutaman kuukauden, kolme nuorta oli ollut mukana noin puoli vuotta, kolme noin vuoden ja yksi noin kahden vuoden ajan.

Muista nuorten toiminnoista, joihin haastateltavat olivat osallistuneet, mainittiin Vamoksen, Nuottivalmennuksen ja Kairatien Eduron lisäksi muun muassa Tyttöjen talo, Verve, Kattutaso -nuorisokahvila sekä Monde.

Yksi haastateltavista oli osallistunut moneen eri toimintaan. Hän kertoi kaipaavansa jotakin pidempiaikaista toimintaa, että saisi tarvitsemansa tuen joutumatta vaihtamaan paikkaa muutaman kuukauden välein. Toiminnot tuntuivat ”loppuvan kesken”, koska kysyntää on paljon, jolloin mukana saa olla vain tietyn ajan. Samalla nuori kuitenkin kertoi ymmärtävänsä, että tämä johtuu resurssien puutteesta.

Kysyin haastateltavilta, millaisia ajatuksia tai käsityksiä heillä oli toiminnasta ennen sen aloitusta, ja miten käsitys on muuttunut toiminnan aikana. Kolme nuorta kertoi osallistuneensa toimintaan avoimin mielin. Kaksi nuorta kertoi odottaneensa toiminnan olevan ohjatumpaa. Muita ennako-oletuksia olivat esimerkiksi se, että työpajoissa olisi paljon itsenäistä tekemistä, mahdollisuuksia kokeilla erilaisia asioita ja rentoa olemista. Yksi vastaajista kertoi ajatelleensa negatiivisesti toiminnasta ennen siihen osallistumistaan. Hän kertoi olleensa ennakkoluuloinen ja ajatelleensa, että ”nytkö on epäonnistunut elämässä, kun on joutunut tänne”. Kyseinen nuori oli kuitenkin parin viikon sisällä tajunnut, että kaikki tulevat mukaan toimintaan eri syistä, eikä se tarkoita, että olisi epäonnistunut. ”Toiminta tukee arkea ja sosiaalista kanssakäymistä, ettei syrjäydy kotiin. Voi olla kynnyks muuten jopa päästä käymään kaupassa, jos menee pahaksi,” hän kertoi.

Toinen haastateltavista pohti, että toimintaa ”pidetään pystyssä, koska on kysyntää,” mutta budjetti ei ole riittävä, eikä toiminta siksi täytä koko potentiaaliaan. Hän kuitenkin kertoi huomanneensa, että toimintaa ohjaavat ihmiset, jotka pitävät työstään ja ymmärtävät sen merkityksen, ja asiakkaat ovat toiveikkaita, mutta eivät vielä vain pärjää itsekseen. Kyseisen nuoren mielestä oli myös sääli, että ”työmarkkinat ja muut ovat liian rajoittavia, eivätkä tietyt ihmiset pääse kukoistamaan.” Hän näki paljon potentiaalia muissa nuorissa.

Nuorten näkemykset toiminnasta olivat muuttuneet pääosin positiivisemmaksi toiminnan alkamisen jälkeen. Toiminta koettiin sosiaalisemmaksi, yhteisöllisemmäksi, joustavam-
maksi, vapaammaksi ja vastaanottavaisemmaksi. Tekomahdollisuudet koettiin oletettua monipuolisemmiksi ja ryhmätoimintaa järjestettiin enemmän. Ryhmätoiminnan lisääminen oli tietoisesti vuoden alussa toteutettu muutos. Yksi nuorista kertoi, että pajalla oli luultua ”yhteisöllisempi meininki. Esimerkiksi aamukahvilla ja muita hommia tehdessä juttelee enemmän muiden kanssa.” Toinen kertoi, että pajalla ”saa tehdä matalalla kynnyksellä sitä mikä itseä kiinnostaa.” Vapaus toiminnassa oli monen nuoren mielestä hyvä asia, mutta osa olisi kaivannut lisää erityisesti yksilötason ohjausta asioihin, joita haluaa oppia ja tehdä. Yksi haastateltavista sanoi olettaneensa toiminnan olevan ohjatumpaa, mutta kuvaili naureskellen sen todellisuudessa olevan ”vähän niin kuin päiväkotia.”

Kysyessäni nuorten omia toiveita tai tavoitteita toiminnalta, vastaukset liittyivät pääosin työkyvyn ja aloitteellisuuden parantamiseen sekä sosiaalisuuden ja arkirytmien ylläpitoon. Näistä viimeisin mainittiin neljä kertaa. Kolmelta nuorelta sain vastaukseksi sosiaalisuuden lisäämisen sekä erilaisten taidetekniikoiden kokeilemisen, kahdelta nuorelta kotoa poistumisen, uusien ihmisten tapaamisen sekä työkyvyn parantamisen. Yksi haastateltavista kertoi tarvitsevansa ahdistuksen vuoksi ”pehmeämmän laskun työelämään.” Lisäksi mainittiin ”tekemistä päivään” sekä polut työ- tai opiskeluelämään. Kaksi haastateltavista ei kertonut minkäänlaisia tavoitteita. Yksi nuori toivoi toiminnalta ”mielekästä tekemistä ja sosiaalista kanssakäymistä.” Hän kuvaili Nuorakkaa seuraavasti: ”Paikka, johon tulla ja on ystävälliset kasvot vastassa.”

Vastanneista kolme uskoi tavoitteiden toteutuvan, kaksi uskoi niiden toteutuvan, mutta vaativan aikaa, ja yksi nuori kertoi saavuttaneensa tavoitteensa jo.

Toiminnan aikana nuoret olivat kokeneet monenlaisia tunnetiloja: neljä nuorta kertoi tunteneensa itsensä väsyneeksi tai uupuneeksi. Yksi heistä kuitenkin kertoi, että vaikka aamulla kuinka väsyttäisi, niin paikalle päästyä on ”kiva olla ja voi olla omana itsenään.”

Kolme nuorta mainitsi iloisuuden, turhautumisen siitä, että on joutunut olemaan kauan pois työelämästä, ahdistuksen sekä sen, että toiminnassa on kivaa käydä. Kaksi nuorta oli kokenut onnistumisen tunteita, innostusta, jännitystä, turvaa ja tarkemmin määrittämätöntä positiivisuutta. Sosiaalinen väsymys, tylsyys, kiinnostus, inspiraatio, rohkaistuminen, ylpeys itsestä ja rentous mainittiin kerran. Toiminnassa innosti esimerkiksi se, että on paljon sellaista, mitä ei ole aiemmin päässyt kokeilemaan. Yksi nuorista kertoi, että on ”mukava fiilis, kun on tutustunut ihmisiin, tietää keitä tapaa tänään ja on tuttuja, keille pääsee juttelemaan.” Onnistumisen tunnetta yksi nuori kertoi tuntevansa usein ”kun pääsee liikkeelle ja näkee samoja mukavia ihmisiä.” Negatiivisiksi tulkittavia tunnetiloja oli koettu lähinnä silloin, kun nuoret olivat vasta tulleet mukaan toimintaan.

Monipuolisia tunnetiloja jaettiin myös, kun kysyin millaisin mielin nuoret tulevat aamuisin paikalle. Kolme nuorta kertoi odottavan työpajapäivää aina edellisenä iltana innolla: ”iltaisin miettii, että huomenna pääsee taas ihmisiä näkemään.” Kolme nuorta kertoo tulevansa aamuisin paikalle väsyneenä, ja kolme sanoo olon vaihtelevan sen mukaan, millainen päivä on ja millaisia projekteja on kesken. Kaksi nuorta vastasi tulevansa paikalle mielellään, hyvillä mielin, melko positiivisin mielin tai avoimin mielin, katsomaan ”mitä päivää tuo tullessaan”. Rento olo ja haluttomuus tulla paikalle ollenkaan mainittiin molemmat kerran. Näistä viimeistä tarkennettiin sen verran, että haluttomuutta oli oikeastaan vain nuoren aloittaessa toiminnan; hetken mukana jo olleena nuori kertoo tulevansa paikalle mielellään.

Kysyin haastateltavilta myös, jääkö heiltä käyntejä välistä, ja jos jää niin millaisista syistä. Kolme nuorta kertoi tulevansa aina paikalle. Poissaolojen syiksi muut kertoivat sairastumisen ja muiden menojen päällekkäisyyden. Nämä mainittiin neljä kertaa. Väsymys oli kahdelle nuorelle syy olla poissa, ja haluttomuus tulla paikalle mainittiin kerran.

Yksi merkittävimmistä toiminnan tavoitteista on saada nuoret sosialisoitumaan ja tutustumaan toisiinsa. Kysyessäni aiheesta nuorilta heistä viisi sanoi tutustuneensa kyllä ihmisiin, muttei ehkä kutsuisi heitä kavereiksi. Viisi nuorta kertoi kuitenkin tapaavansa muita toimintaan osallistuvia myös vapaa-ajalla. Kolme vastaajaa kertoi, että ei tapaa muita

nuoria toiminnan ulkopuolella, mutta näkee heitä mielellään työpajalla. Kolme haastateltavaa kertoi saaneensa toiminnasta kavereita.

Yksi nuorista kertoi, että ”sosiaalisen kömpelyyden” vuoksi muita nuoria on helpompi nähdä paikan päällä. Hänen mukaansa kavereiden hankkiminen vie aikaa, eikä hän kokenut osaavansa luontevasti sopia näkemisiä toiminnan ulkopuolella. Monet vastaajista kuvailivat muita nuoria tutuiksi, joiden kanssa on paikan päällä mukava jutella ja viettää aikaa. Tämän koettiin helpottuneen vuoden alussa ryhmätoiminnan alkamisen myötä. Yksi haastateltavista kertoi satunnaisesti jääneensä pajan jälkeen ”hengaamaan” muiden nuorten kanssa, muttei ollut viestitellyt tai sopinut tapaamisia vapaa-ajalla, kun tiesi toiminnassa tapaavansa heitä. Yksi kertoi vaihtaneensa yhteistietoa toisen nuoren kanssa, ja toivovansa kaverisuhdetta.

Kuusi nuorista kertoo sosiaalisuuden olevan helpompaa nyt, kuin toiminnan aloittaessaan. Loput kaksi kertoivat sosiaalisuuden olleen heille helppoa jo ennen toimintaan osallistumistaan. Toinen heistä kuitenkin mainitsi, että oli osallistunut ennen Nuorakkaa muuhun nuorisotoimintaan, jossa sosiaaliset taidot olivat kehittyneet paljon.

Kysyin haastateltavilta kokevatko he kuuluvansa jonkinlaiseen yhteisöön tai porukkaan toiminnassa. Neljä nuorta vastasi kyllä. Kaksi vastasi kokevansa osittain kuuluvansa ja kaksi nuorta koki, että toiminnassa ei varsinaisesti ole yhteisöä. Työpajoissa ei kuitenkaan ollut myöskään niin sanottuja kuppikuntia, joiden ulkopuolelle vastaajat olisivat jääneet. Koettiin, että kenelle vain voi mennä juttelemaan, mutta varsinaista yhteisöllisyyttä ei ole syntynyt mahdollisesti siksi, että ihmiset vaihtuvat päivästä riippuen.

Kysyin, ovatko työntekijät/ohjaajat helposti lähestyttäviä, ja tukevatko he nuorten tavoitteita. Molempiin tuli viisi myöntävää vastausta. Työntekijöitä kuvailtiin monin positiivisin sanoin. Viisi nuorta kertoi, että työntekijät ovat mukavia, neljä nuorta kuvaili heitä auttavaisiksi, kolme kertoi, että työntekijöiden kanssa tulee toimeen. Kannustaviksi, ymmärtäväisiksi ja laajan osaamisen omaaviksi työntekijöitä kuvailtiin kahdesti. Muita mainittuja sanoja olivat muun muassa informatiivinen, turvallinen, ihana ja kiltti. Yksi nuori kertoi, että ohjaajat ovat hyviä työssään. Yksi vastaaja pohti, mahtavatko ohjaajat olla välillä turhautuneita, kun nuoret eivät välttämättä heti lähde mukaan heidän ehdottamiinsa toimintoihin. Luovan ja Digin ohjaajien työpöydät olivat samassa tilassa nuorten kanssa. Tämän koettiin madaltavan kynnystä pyytää apua ohjaajilta. Yksi nuorista kertoi, että ”oman ohjaajan kanssa keskustellaan tavoitteista ja mietitään miten päästään askel kerralla

eteenpäin.” Toinen nuori muistelee oman ohjaajansa kertoneen, että hänet voi aina pyytää tapaamisiin mukaan. Ohjaajien koettiin auttaneen paljon asioiden edistämisessä. He olivat yhden nuoren sanoin ”tuki ja turva.”

Toimitiloista kysyttäessä kuusi nuorta kertoi, että tilat ovat liian pienet. Kolme nuorta kertoi, että tilat ovat viihtyisät, ja että sijainti on hyvä, sillä se on keskustassa ja siten ”lähellä kaikkea”. Kaksi nuorta kuvaili tiloja mukaviksi, sijaintia todella hyväksi, ja toisaalta paikkaa myös vaikeasti löydettäväksi, sillä ovi on talon sivussa eikä kylttejä ole juuri ollenkaan. Tiloja kuvailtiin myös kivoiksi ja ihan hyväksi. Yksi nuori mainitsi hyvän sisäilman ja yksi nuori kertoi, että tilat ovat hälyisät, jos paikalla on paljon porukkaa. Sijainnista kerrottiin, että se on bussilla kulkijoille täydellinen, mutta ”ok” niille, jotka kulkevat autolla, sillä lähellä ei ole parkkipaikkoja.

Kysyttäessä millaisista työpajoista tai tehtävistä nuoret ovat pitäneet, etämuotoiluakatemia mainittiin kolmesti, hyvinvointi- ja arkiryhmät, omat projektit ja teatterissa käynnit mainittiin kaksi kertaa. Miniatyyri-älykodin rakentamisesta, piirtämisestä, Marttojen kanssa yhteistyön tekemistä, musiikkipajoista ja luontoretkestä pidettiin myös. Kaksi nuorta kertoi pitäneensä kaikesta.

Asiat, joista toiminnassa ei ole pidetty olivat rajalliset toteutusmahdollisuudet resurssien vuoksi sekä paja, jossa perehdyttiin työn ja opiskelupaikkojen hakuun, sillä se oli pakollinen, vaikka se ei kaikkia nuoria hyödyttäisikään. Molemmat näistä asioista mainittiin kerran.

Kysyin myös, onko materiaaleja, aikaa ja ohjausta tarpeeksi. Neljä nuorta oli sitä mieltä, että aikaa ei ole tarpeeksi, ja neljä nuorta mainitsi, että puuttuvia materiaaleja saa tarvittaessa. Kolme nuorta kertoi, että materiaaleja löytyy tarpeeksi. Resursseihin liittyen mainittiin myös, että ohjaus on kiireistä päivästä riippuen ja sitä kaipaisi lisää, materiaalit ja resurssit ovat rajallisia. Lisäksi ohjaus ja päivän pituus koettiin hyväksi.

Kolme nuorta toivoi lisää ryhmätyöpajoja, pajoja muistakin kuin taideaiheista sekä sellaista, että ”tiettyinä päivinä keskityttäisiin yhdessä johonkin tekniikkaan, johon saisi ohjausta.” Kaksi nuorta toivoi enemmän eri tekniikoihin tutustumista tai omia projekteja. Yksi vastaajista oli tyytyväinen tämänhetkiseen tarjontaan, ja yksi toivoi, että pajoissa olisi mahdollisuus suorittaa jonkinlaista työllistymistä edistävää toimintaa, saada jokin taito ilman tutkintoa. Hän pohti, olisiko työpajoissa mahdollista opetella joitakin teknisiä taitoja, jotka toimisivat ”peruspohjana” töihin, ja että tehdystä työstä saisi todistuksen, jota voisi

hyödyntää työnhaussa. Jos tällainen lisä toimintaan olisi mahdollista, saattaisi se nuoren mielestä lyhentää ammattikoulujen jonoja joko niin, että työnhaussa tunnistettaisiin taito ilman tutkintoa, tai niin, että nuoret pääsisivät kokeilemaan, onko ala itselle oikea ennen kouluun hakemista ja paikan viemistä sellaiselta, joka jo tietää sinne haluavansa. Hän mietti kuitenkin, että tilanpuutteen, budjetin ja ”pätevien opettajien” puuttuminen olisivat luultavasti esteenä toiminnan laajentamiselle.

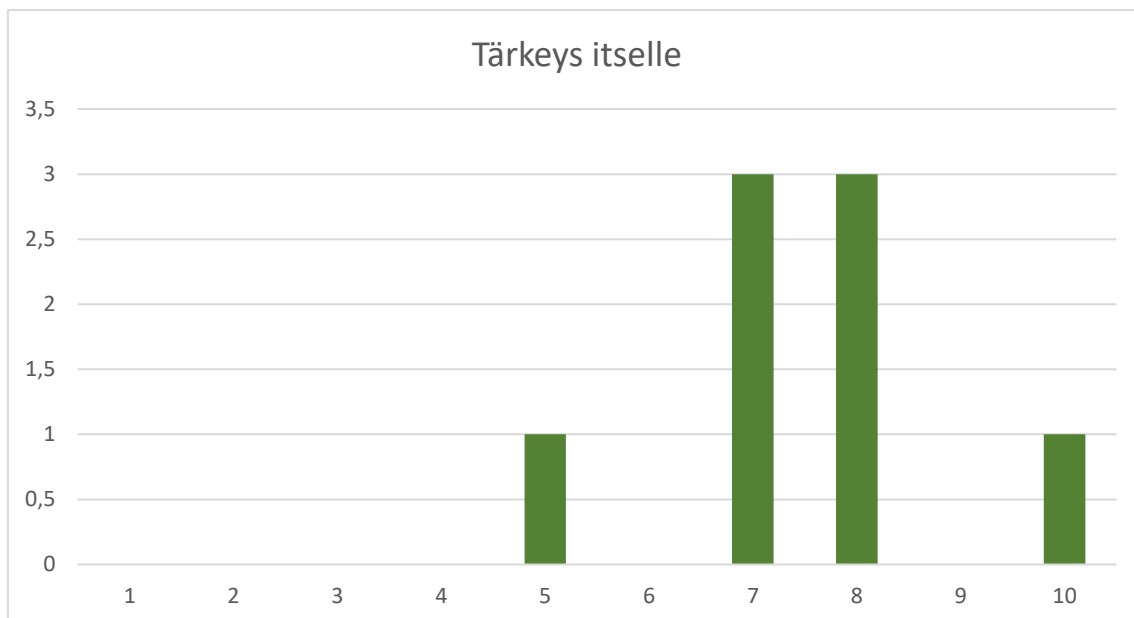
Toiminnalta toivottiin myös monipuolisempaa tarjontaa, jotta pystyisi harjoittelemaan omaa ilmaisua sekä löytämään jonkin taidon tai kiinnostuksen, jota viedä eteenpäin. Yksi nuorista jakoi hyvänä kokemuksena sen, että ohjaajat olivat kysyneet nuorilta haluavatko he osallistua etämuotoiluakatemiaan, ja kun muutama oli vastannut myöntävästi, paja toteutettiin. Toinen nuori kertoi, että on ”kivaa päästä kokeilemaan uusia juttuja, joita ei muuten tulisi yksin kokeilleeksi.”

Negatiivisia kokemuksia toiminnasta nuorilla ei juurikaan ollut. Kaksi nuorta kertoi, että kaikki epämiellyttävät tilanteet ovat ratkenneet puhumalla: ”ohjaajille on helppo puhua asioista vaikka keskellä päivääkin, niin ei ole mennyt päivä pilalle jos jotain on sattunut.” Mainittiin myös tylisyys, jonka tunnistettiin johtuvan suurelta osin nuoresta itsestään. Ryhmätoimintaan siirtyminen koettiin vaikeaksi alussa, sillä se oli tullut ainakin yhdelle nuorelle yllätyksenä, ja yksi nuorista oli kohdannut pajalla ennestään tuttuja ihmisiä, joita ei olisi halunnut nähdä. Yksi vastaajista pohti, että toimintaa oli markkinoitu huonosti, mikä vaikutti siihen, miten hän toimintaan aloittaessaan suhtautui. Hän kertoi kuntouttavan toiminnan tuntuneen ”ikävältä vaihtoehdolta, työleiriltä, vaikka oikeasti se voi auttaa pääsemään vaikeasta kaudesta eteenpäin.” Sama vastaaja oli myös osallistunut Eduron Kairatien toimintaan, jossa yllättävä toiminnan päättyminen vaikutti myös negatiivisesti ajatuksiin tämänhetkisestä paikasta.

Haastateltavista kolme toivoi toiminnalta jatkossa laajempia kokeilumahdollisuuksia taideprojekteihin, kolme ei keksinyt kysyttäessä mitään kehitettävää toimintaan. Kaksi nuorta toivoi enemmän ohjaajia. Yhdessä puuhastelu, isommat tilat, pidemmät tai yksilöidyt päivien pituudet, parempi ompelukone ja enemmän esittelyjä erilaisista koulutus-, työ- ja harrastusmahdollisuuksista mainittiin kaikki kerran. Toivottiin myös rentoa yhdessä olemista, jonka ei tarvitsisi olla tuottavaa, esimerkiksi lautapeliä pelailua. Tärkeimpänä yksi vastaajista piti nuorten toiveiden kyselyä.

Kysyin haastateltavilta kuinka tärkeäksi he kokevat toiminnan itselleen (kaavio 8). Avuksi vastaamiseen näytin osallistujille paperille tehtyä asteikkoa yhdestä kymmeneen, jossa numero yhden (1) kohdalla luki suuntaa antava perustelu: ”Tuntuu turhalta, mieluummin en kävisi”, numero viiden (5) kohdalla ”Toiminta on hyödyllistä arjen rytmittämisen kannalta” ja numero kymmeneen (10) kohdalla ”Toiminta on elintärkeää”. Valmiiden perustelujen tarkoituksena oli helpottaa vastaajia hahmottamaan asteikkoa paremmin. Kannustin haastateltavia kuitenkin perustelemaan vastauksensa myös itse.

Kaavio 8. Nuorten kokemus toiminnan tärkeydestä heille itselleen asteikolla 1–10

Yllä olevassa kaaviossa (kaavio 8) näkyy haastateltavien vastaukset: yksi haastateltavista vastasi numerolla 5, kolme vastasi numerolla 7, kolme vastasi numerolla 8 ja yksi vastasi numerolla 10.

Perustelut vastauksille olivat seuraavanlaiset: Yksi numerolla 7 vastannut haastattelija piti toimintaa tärkeänä arjen rytmittämisen ja ihmisten näkemisen vuoksi.

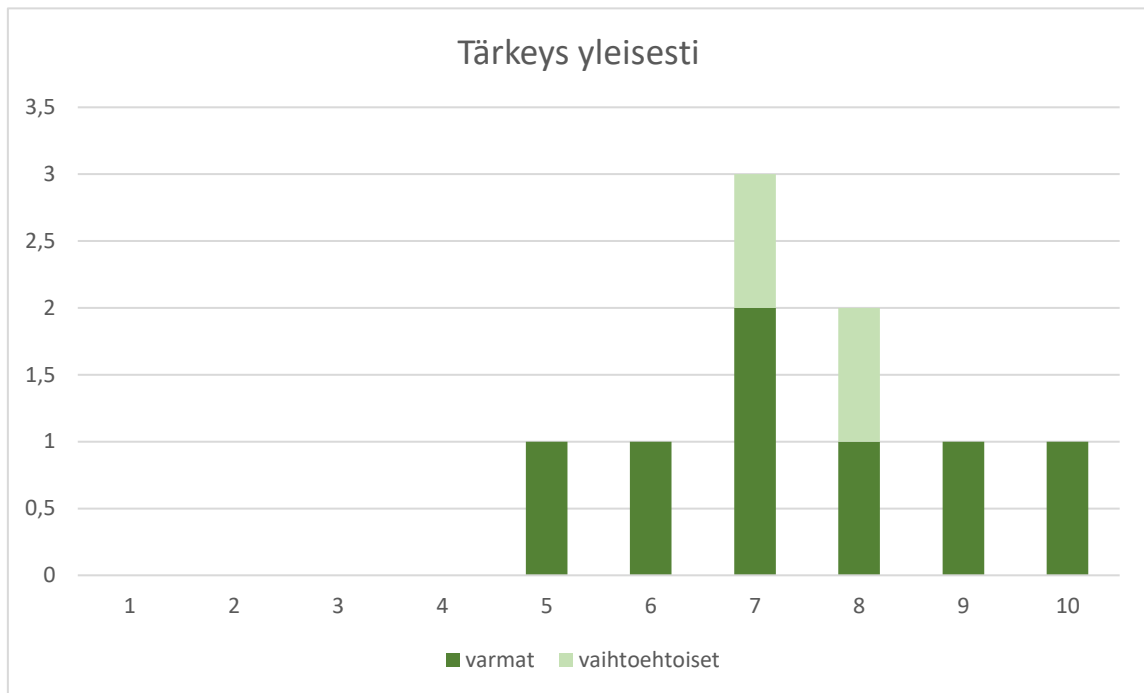
Haastateltavat, jotka vastasivat numerolla 8 mainitsivat muun muassa toiminnasta saadun avun esimerkiksi kela- tai lääkäriasioiden hoitamiseen, rutiinien kehittämisen ja arjen rytmittämisen, uusien ihmisten tapaamisen ja sosiaalisuuden lisääntymisen, sekä mielekkään

tekemisen. Jo se, että pääsee paikalle ja viettää rennosti aikaa yhdessä muiden kanssa koettiin riittäväksi ansaitakseen numeron kahdeksan. Yksi haastateltavista kertoi, että hänen vointinsa oli parantunut edellisenä vuonna ainakin osaksi toiminnan takia. Toinen vastaajista kertoi, että toiminta ”antaa tosi paljon ja auttaa eteenpäin”.

Vastaaja, joka arvioi toiminnan tärkeyden numeroksi 10 mainitsi vastauksessaan arkirytmien, ”ihmisten aikaan” heräämisen sekä sosiaalisten taitojen ja suhteiden vahvistamisen. Hän kertoi toiminnan vaikuttaneen hyvinvointiin ja opiskelupolun rakentumiseen. Ilman työpajaa tämä olisi kuulemma ollut haastavaa saavuttaa.

Kysyin haastateltavilta myös kuinka tärkeäksi he kokevat toiminnan nuorille yleisesti (kaavio 9). Avuksi vastaamiseen näytin osallistujille samaa paperille tehtyä asteikkoa kuin edelliseen kysymykseen. Asteikolla yhdestä kymmeneen numero yhden (1) kohdalla luki suuntaa antava perustelu: ”Tuntuu turhalta, mieluummin en kävisi” (tämä perustelu viittaa edelliseen kysymykseen, jossa pohdittiin toiminnan tärkeyttä itselle), numero viiden (5) kohdalla ”Toiminta on hyödyllistä arjen rytmittämisen kannalta” ja numero kymmenen (10) kohdalla ”Toiminta on elintärkeää”. Valmiiden perustelujen tarkoituksena oli helpottaa vastaajia hahmottamaan asteikkoa paremmin. Kannustin haastateltavia kuitenkin perustelemaan vastauksensa myös itse.

Kaavio 9. Nuorten arvio toiminnan tärkeydestä nuorille yleisesti asteikolla 1–10

Yllä esitettyyn kaavioon (kaavio 9) on merkitty tummanvihreällä vastaukset, joissa haastateltavat mainitsivat yhden numeron. Numerot 5, 6, 8, 9 ja 10 valittiin kerran. Kaksi haastateltavista vastasi numerolla 7. Vaaleanvihreällä kaavioon on merkitty yhden haastateltavan vastaus, jossa mainittiin numerot 7 ja 8.

Numeroa 5 perusteltiin sillä, että osa kävijöistä osallistuu toimintaan ”pakotettuna” eli eivät täysin omasta tahdostaan, eivätkä myöskään kiinnostuneena siitä. Haastateltava kuitenkin arveli, että toiminnasta on varmasti heillekin hyötyä.

Haastateltava, joka vastasi numerolla 6 kertoi suosittlevansa toimintaa muille. Hän oli kuvaillut toiminnassa käymistä mukavaksi. Työpaja ei kuitenkaan välttämättä olisi tarpeellinen niille nuorille, jotka ovat muutenkin aktiivisia.

Yksi numerolla 7 vastannut haastateltava oli sitä mieltä, että numero voisi olla korkeampikin, jos toiminta saavuttaisi koko potentiaalinsa. Hän kuvaili toimintaa tällä hetkellä ”byrokratian rattaaksi”.

Haastateltava, joka vastasi numeroilla 7 ja 8 perusteli vastaustaan sillä, että ihmisiä tulee mukaan toimintaan eri taustoista ja lähtötilanteista. Hän kertoi, että toiminnasta saa matalan kynnyksen apua ja tukea muun muassa arjen rytmittämiseen ja työnhakuun.

Numerolla 9 vastannut osallistuja kuvaili toimintaa paikaksi, missä edistää asioita, olla ja toteuttaa itseään, ettei jäisi tyhjän päälle. Hän kertoi työpajasta saatavan hyvin ideoita siihen, mitä tehdä jatkossa.

Numerolla 10 vastannut haastateltava oli sama nuori, joka arvioi toiminnan myös itselleen numeron 10 arvoiseksi. Hän perusteli vastaustaan toiminnan yleisestä tärkeydestä omien henkilökohtaisten syidensä lisäksi seuraavasti: toiminnassa pääsee toteuttamaan omia ajatuksia ja kiinnostuksen kohteita, se estää syrjäytymistä ja sieltä saa apua erilaisiin asioihin, kuten Kela-asiointiin.

Haastattelujen jälkeen nuorilla oli aikaa kertoa asioita, joista en ollut kysynyt ja joita he halusivat nostaa esille. Yksi haastateltavista kertoi, että edellisenä vuonna kaikki nuoret tekivät vain omia projektejaan, ja jos ei tuntenut ihmisiä valmiiksi, sosiaalisuus jäi hyvin vähäiseksi. Ryhmätoimintaan siirtyminen vuoden 2023 alussa oli lisännyt yhteisöllisyyttä paljon. Toinen nuori kertoi näkevänsä paljon potentiaalia työpajoihin osallistuvissa ihmisissä, mutta yhteiskunta ei vain arvosta heitä. Työpajat mahdollistavat suunnan ja taitojen kartoituksen matalammalla kynnyksellä kuin esimerkiksi suoraan johonkin ammattikouluun hakemalla. Hän kertoi, että haluaisikin olla vaikuttamassa siihen, miten asiat tehdään erilaisissa instituutioissa, jotta heidänkin kaltaisiaan nuoria otettaisiin huomioon eikä potentiaali menisi hukkaan. Yksi haastateltavista oli sitä mieltä, että toimintaan kannattaa osallistua, vaikka alussa jännittäisi, stressaisi tai olisi ennakkoluuloja. Toimintaan mukaan tullessa mieli voi muuttua. Hän kertoo, että toiminnasta saa apua monipuolisesti eri asioihin, ja että työntekijöillä on paljon yhteyksiä ja tapoja auttaa myös toiminnan ulkopuolella, esimerkiksi kelahakemusten, paikkakunnan vaihdosten ja uudelta paikkakunnalta tuen löytämisen kanssa. He tietävät kyllä, kenelle soittaa, jos joku asia pitää selvittää.

5 Yhteenveto

Tutkielmani tavoitteena oli selvittää millä tavoin kuvataide toimii välineenä nuorten sosiaalisessa vahvistamisessa, millaisia kokemuksia nuorilla on toiminnan vaikuttavuudesta sekä se, millä tavoin toimintaa voisi kehittää vielä toimivammaksi nuorten näkökulmasta. Tutkimuskysymykseni oli ”millaisia kokemuksia nuorilla on kuvataidetoiminnasta sosiaalisen vahvistamisen välineenä.” Aineistonani toimineet haastatteluvastaukset voidaan tavoitteiden ja tutkimuskysymyksen perusteella jakaa kolmeen pääteemaan: taidetoiminnan sosiaalisuutta lisäävät piirteet, nuorten kokemukset sekä nuorten esittämät kehitysehdotukset.

Ensimmäiseen pääteemaan, sosiaalisuutta lisääviin piirteisiin voidaan lukea ensimmäiseksi se kaikista selkein asia: kotoa liikkeelle lähteminen. Tämä nostettiin haastattelussa esiin monta kertaa, ja se vaikutti olevan nuorille myös yksi merkittävimmistä toimintaan osallistumisen syistä. Muita taidetoiminnan sosiaalisuutta lisääviä piirteitä olivat muun muassa mahdollisuus keskustella matalalla kynnyksellä aamukahvin äärellä tai taiteilun lomassa, samojen ihmisten toistuva tapaaminen, mikä helpottaa sosiaalisuutta erityisesti niillä nuorilla, jotka kokevat aloituksen kaikista vaikeimmaksi, sekä ryhmätoiminta yhteyksien luoja.

Toiminnan muututtua ryhmätyötä painottavammaksi kauemmin mukana ollut nuori kertoi huomanneensa nuorten välisen vuorovaikutusten lisääntymisen. Ryhmässä tekemisen koettiin helpottavan sosiaalisuutta ja sitä toivottiinkin lisää. Esimerkiksi yhteinen projekti etämuotoiluakatemiassa tarjosi nuorille valmiin puheenaiheen. Nuoret tekivätkin hyvin yhteistyötä sen aikana: kaikki osallistuivat, kaikki ideoivat ja kaikkia kuunneltiin. Myös ilmapiiri muuttui siirryttäessä ryhmätoimintaan: tehtäviä tehdessä nuoret pitivät hauskaa, ja epäonnistuneeksi ilmaistulle lopputuloksellekin naurettiin yhdessä: ”this is pure art!” Yhteinen kokemus muodostui tässäkin tapauksessa merkittävämmäksi asiaksi, kuin projektin lopputulos.

Varmasti tutkielmani kannalta merkittävin tulos oli se, että jokainen haastateltava kertoi muiden ihmisten kanssa keskustelun helpottuneen toiminnan aikana, tai pysyneen samana, jos se oli ennestään helppoa. Tämä jo itsessään vastaa kysymykseen siitä, vahvistaako toiminta nuorten sosiaalisuutta.

Haastatteluissa useampikin nuori kertoi, että ilman toimintaa olisi varmasti syrjäytynyt. Johdannossa esittelemieni rahoitusten vähentämisten ja toimintojen lakkauttamisten voidaan siis olettaa lisäävän nuorten syrjäytymistä. Syrjäytymisen kokemukseen vaikuttaa monikin asia, eivätkä kaikki liity perinteiseen syrjäytymisen määritelmään, eli siihen, onko nuorella opiskelu- tai työpaikkaa. Vertaillessani haastateltavien vastauksia syrjäytymisen kokemuksesta siihen, onko vastaajalla kavereita tai harrastuksia, mitään varsinaista kaavaa ei löytynyt. Syrjäytyneeksi itsensä kokevilla oli aina ainakin joko kavereita tai harrastuksia, joissa tapaa ihmisiä, ja välillä molemmat. Vastaajilla, jotka eivät kokeneet itseään syrjäytyneeksi joko oli sekä kavereita että harrastuksia, tai ei ollut kumpaakaan. Tästä ei voi siis suoraan päätellä, että kaverit ja harrastukset yksinään määrittäisivät, onko henkilö syrjäytynyt.

Yhteenkuuluvuuden sekä yksinäisyyden tuntemukset ovatkin yksilöstä riippuvaisia termejä. Johan Cullbergin mukaan ihminen saattaa vaikuttaa ulospäin yksinäiseltä, mutta kuitenkin kokea yhteenkuuluvuutta, kun taas ulospäin sosiaaliselta ja aktiiviselta vaikuttava henkilö voi sisäisesti olla hyvinkin yksinäinen. (Hokkanen & Kontkanen, 1996, s. 177, lainaten Cullberg, 1977).

Lisäksi tutkielman kannalta merkittävä asia pohtia on se, vaikuttaako toiminnassa mukanaoloaika nuorten kokemukseen syrjäytymisestä. Aineiston perusteella vuoden tai kauemmin mukana olleet eivät kokeneet itseään syrjäytyneeksi. Noin puoli vuotta mukana olleista yksi ei vastannut kysymykseen, yksi vastasi kokevansa itsensä ”jollain tasolla” syrjäytyneeksi ja yksi ei kokenut itseään syrjäytyneeksi. Nuori, joka oli ollut mukana vasta pari kuukautta, koki itsensä syrjäytyneeksi. Vaikka tämän vertailun perusteella näyttää siltä, että syrjäytymisen kokemus vähenee sen mukaan, kuinka kauan nuori on toiminnassa mukana, on otettava huomioon se, että otanta on hyvin pieni, joten mitään suoria johtopäätöksiä ei vastauksista voida vetää.

Voisi kuitenkin aineiston perusteella olettaa, että nimenomaan pidempikestoiset nuorten toiminnat ovat kaikista hyödyllisimpiä sekä rutiinien muodostumisen, pitkäaikaisen tuen, pitkäaikaisten ihmissuhteiden sekä sosiaalisuuden harjoittamisen kannalta.

Nuorten kokemukset toiminnasta olivat pääosin positiivisia. Toiminta koettiin mielekkääksi, ihmiset mukaviksi, tilat viihtyisiksi ja ohjaajat asiantunteviksi. Nuoria haastatellessa

huomasin kaksi merkittävää asenteeseen liittyvää asiaa, jotka yhdistivät lähes kaikkia tutkimukseen osallistuneita:

1. Nuorten tarve toiminnalle ei ole ollut ainakaan motivaation puutteesta kiinni. Lähes kaikki haastateltavat kertoivat tavoitteekseen tai tulevaisuuden suunnitelmakseen joko opiskelupaikan saamisen tai työelämään kiinnittymisen. Useimmilla nuorista tämän esti sairastumiset, mielenterveysongelmat tai oppivaikkeudet, jotka ovat hankaloittaneet opintojen jatkamista peruskoulun jälkeen. Halua siis kyllä riittää, ottajia ei niinkään.
2. Nuorten halu vaikuttaa omiin asioihinsa. Tämä näkyi jo esimerkiksi siinä, kuinka innokkaita he olivat osallistumaan haastatteluihin. Haastattelujen aikanakin nuorilla oli selvästi paljon jaettavaa. Lisäksi halu vaikuttaa kävi ilmi myös nuorten toivoessa, että toimintaa suunnitellessa kysyttäisiin enemmän mielipiteitä ja ideoita nuorilta. Näin oli tehtykin esimerkiksi hyvinvointiryhmän sisältöjä suunnitellessa, ja pohdittaessa etämuotoiluakatemiaan osallistumista.

Muita nuorten tärkeäksi kokemia asioita olivat erilaisten työpajojen vapaaehtoisuus – että ketään ei pakotettaisi mukaan, sekä ohjaajien läsnäolo. Läsnäolo mainittiin useamman kerran, ja sen koettiin erityisesti madaltavan nuorten kynnystä kysyä apua. Tärkeää on varmasti myös nuorten kokemus kohdatuksi ja kuulluksi tulemisesta, mitä lisää se, että ohjaajat ottavat päivästänsä aikaa nuorten kuulumisten kyselyyn.

Toiminnan nuoret kokivat tärkeäksi sekä itselleen että yleisesti nuorille, jotka kaipaavat tukea arkeen, sosialisoitumiseen sekä tulevaisuuden suunnitteluun.

Yksi sekä havainnoinnin että haastatteluaineistojen perusteella pohtimani asia on se, kuinka vähän luovaa toimintaa ”luova” -nimellä toimivassa pajassa näyttää olevan. Varsinaisia työpajoja ei seuranta-aikanani järjestetty ollenkaan, ja muotoiluakatemiakin oli päällekkäin joillekin nuorille tärkeän hyvinvointiryhmän kanssa. Omia projekteja sai toki tehdä – ainakin pienikokoisia omalla paikalla, mutta kuten haastatteluista kävi ilmi, olisivat nuoret kaivanneet nimenomaan ohjattua toimintaa. Jos heillä ei ole ideoita valmiiksi, voi taiteellinen työskentely jäädä päivästä kokonaan pois. Aloittaminenkin saattaa olla haastavampaa, jos ei aivan tiedä miten tehdä. Yksi nuori erityisesti kertoi haluavansa oppia piirtämään ja maalaamaan, muttei kokenut saavansa tähän minkäänlaista ohjausta – vaikken toki tiedä oliko kysynytään.

Vastauksissa yhtenä merkittävimpänä toiveena korostui nuorten halu opetella erilaisia taidetekniikoita ohjatuilla kerroilla. Vastausten perusteella niin sanottua taidekasvatuksellisuutta voisi hyvin lisätä toimintaan. Näin päästäisiin irti toiminnan ”päiväkotimaisuudesta” ja mahdollistettaisiin taiteen tekemisen kokemus myös niille nuorille, joilla ei muuten ole siihen resursseja, kuten aikaa, materiaaleja tai tukea. Mahdollisuus olisi myös yhdistää tekniikoiden opetus yhteisötaideprojekteihin, jolloin taiteen opetus ei olisi irrallista toiminnan sosiaalisen vahvistamisen tavoitteista.

Luovat toiminnat eivät vastaa tarkoitustaan, jos toiminta on pelkästään ohjaajan suunnittelemaa, hyvin tarkkaan ennalta määriteltyä ja rajoitettua. (Ahonen-Eerikäinen, 1996, s. 185). Jotta toiminta on nuorille mielekästä ja hyödyllistä, on tärkeää, että nuoret pääsevät mukaan sen sisältöjen suunnitteluun. Tätä haastateltavat toivoivat lisää.

Myös monipuolisempi tarjonta taiteen tekemisen mahdollisuuksista, sekä varsinainen taiteen opetus olivat nuorten toiveissa, sillä he halusivat oppia lisää itseä kiinnostavista aiheista ja kokeilla uusia tekniikoita oman ilmaisun löytämiseksi.

Yhteistyön eri tahojen kanssa koettiin monipuolistavan toimintaa. Mainittiin esimerkiksi Marttojen kanssa tehty yhteistyö. Nuoret toivoivatkin lisää ulkopuolisten tahojen kanssa tehtävää yhteistyötä, jotta tieto erilaisista koulu-, työ- ja harrastusmahdollisuuksista lisääntyisi.

Yhteisöllisyyttä kaivattiin lisää esimerkiksi ryhmätöiden muodossa. Ehdotettiin esimerkiksi yhteisiä taideprojekteja tai muuten vain ryhmässä oleskelua, esimerkiksi lautapelien pelaamista, jotta muut nuoret tulisivat tutuksi ja sosiaalisia taitoja pääsisi paremmin harjoittamaan.

Muita nuorten toiveita olivat isommat toimitilat, toiminnan kehittäminen enemmän työllistymistä edistäväksi esimerkiksi taitoja kehittämällä ja niistä todistuksen saamalla, enemmän ohjaajia sekä toiminnan markkinointi positiivisemmassa valossa, jolloin siihen osallistuminen ei tuntuisi epäonnistumiselta.

6 Pohdinta

Graduni oli loppujen lopuksi hyvin pitkä prosessi, ja jouduinkin muuttamaan omia odotuksiani useaan kertaan sen aikana, erilaisista ulkopuolisista muuttujista johtuen. Toisaalta koen, että näin oli hyväkin, sillä jos olisin kirjoittanut tutkielmani samana keväänä aineiston keruun kanssa, en olisi ehtinyt prosessoimaan asioita yhtä pitkäksi. Lisäksi aihe tuntui muuttuvan yhä ajankohtaisemmaksi kevään 2024 aikana hallituksen toimesta.

Prosessin alkuvaiheessa erilaiset haasteet hidastivat hieman liikkeelle lähtöä. Etsiessäni kohdetta tutkimukselleni, menin suoraan tiedon lähteelle: Ohjaamoon. Laitoin sähköpostia, selitin suunnitelmani ja kysyin heiltä, millaisia kuvailemiani toimintoja Rovaniemellä järjestetään. Sain listan mahdollisista kohteista, joille kaikille laitoin sähköpostia. Pettymyksekseni ainoastaan Nuorakasta vastattiin, mutta koska kyseinen toiminta ainakin kuvauksen puolesta kuulosti tutkimussuunnitelmaani sopivalta, sovin heille tapaamisen.

Tapaamisessa minulle esiteltiin toimintaa, ja painotettiin, että kyseessä on luova toiminta, ei kuvataidekoulu. Olin tästä toki tietoinen, vaikka olisinkin toivonut kuvataidetta ja luovaa toimintaa olleen toiminnassa enemmän, jotta olisin saanut selkeämmän kuvan juuri sen vaikutuksista sosiaalisuuden kehitykseen. Tämmöistä toimintaa oli kuitenkin vaikeaa löytää.

Lupa-asioiden selvittäminen oli toinen haaste. Yritin selvittää, keneltä minun tulisi kysyä lupaa toiminnan havainnointiin, enkä saanut selkeää vastausta keltäkään. Lopulta sovimme ohjaajien esihenkilön kanssa, että kunhan nuoria ei pysty havainnointiaineistostani tunnistamaan, on riittävää se, että luvat havainnointiin kysytään vain suullisesti ohjaajilta. Tämä jäi tutkimuksen eettisyyden puolesta mietityttämään, sillä vaikka havainnointini ei suoraan kohdistunut nuoriin, vaan ennemminkin siihen mitä työpajoissa tapahtuu, olivat nuoret pajassa toimijoina, jolloin muistiinpanoni käytännössä koostui heidän välisten vuorovaikutustensa kuvailemisesta.

Ennen haastatteluaineiston keräämistä yksi ohjaajista kertoi, että hänen kokemuksensa perusteella nuoret tuskin lähtevät kovin innokkaasti mukaan, ja monet heistä ovat aika ujoja ja hiljaisia, jolloin vastaukset tuskin olisivat edes kovin kattavat. Ajattelin nuorten vierastavan minua – istuinhan havainnoidessani kauimmaisessa nurkkapöydässä tarkkailemassa ja kirjoittamassa mystisiä muistiinpanoja vihkooni. Oli kuitenkin hauskaa huomata, että jo ensimmäisellä havainnointikerralla nuoret hakeutuivat seuraani ja tulivat samaan

pöytään juttelemaan. Vaikka en itse toimintaan osallistunut, oli minulla paikalla ollessani tunne porukkaan kuulumisesta.

Luulen, että helposti lähestyttävyyteen vaikutti suurelta osin se, että olin nuorten kanssa saman ikäinen. Heidän oli ehkä helpompi nähdä minut nuorena muiden joukossa. Asenne olisi varmasti ollut erilainen, jos olisin ollut selkeästi heitä vanhempi. Pohdin myös, miten samankaltaisia haasteita minulla on nuorten kanssa, ja sen mahdollisia vaikutuksia sekä lähestyttävyyteen että tutkielmani tuloksiin. Ainoana merkittävänä erona minun ja toimintaan osallistuvien nuorten välillä tuntui nimittäin olevan se, että minulla vain sattuu olemaan opiskelupaikka.

Mielestäni otannan pienuudesta huolimatta vastaajiksi valikoitui hyvin monipuolinen joukko. Haastateltavat olivat erilaisista taustoista, eri ikäisiä, erilaisia luonteeltaan, eri syistä toimintaan osallistuvia sekä eri pituisen ajan mukana olleita. Tämä mahdollisti monenlaisten näkemysten ja kokemusten esiin tuomisen.

On mahdollista, että haastatteluun osallistuivat kuitenkin kaikista sosiaalisimmat nuoret, huolimatta nuorten yleisestä innokkuudesta auttaa. Pyrin kuitenkin välttämään tämän valitsemalla haastateltavat paikallaolijoiden joukosta mahdollisimman sattumanvaraisesti – kävelemällä luokse ja kysymällä, olisiko nuori kiinnostunut osallistumaan haastatteluun. Näin osallistujien valikoituminen ei olisi kiinni nuoren reippaudesta hakeutua haastatteluun itse. Tietystikään täysin varma en voi olla siitä, vaikuttiko jotkin asiat alitajunnassani siihen, kenen nuoren luokse satun kävelemään. Objektivisempi tapa tähän olisi ollut esimerkiksi nimien arpominen, mutta halusin pitää haastattelut nimettöminä myös itselleni, jotta nuorten anonyymiteetin kokemus säilyisi mahdollisimman hyvin, ja mahdollisesti henkilökohtaistenkin asioiden jakaminen tuntuisi turvalliselta.

Vaikka pääasiassa koitin olla osallistumatta toimintaan sitä havainnoidessani, nuorten tullessa pöytääni juttelemaan ja kyselemään osallistuin keskusteluun jonkin verran. Tähän oli kolme perustetta:

1. Koin, että nuorilla oli oikeus tietää mitä tein, miksi ja miten. Heidän toimintaansa tarkastellessa olisin saattanut tahtomattani aiheuttaa ahdistusta havainnointi-asetelman vuoksi. Lisäksi yliopisto-opintojen sisältöjä ja käytäntöjä koskeviin kysymyksiin vastaaminen tuskin myöskään olisi huono asia, kun kysyjinä ovat ihmiset, jotka pohtivat seuraavaa suuntaa elämässään.

2. Nuorten aktiivisen sosialisoitumisen kanssani voi ajatella jo itsessään merkittävänä huomiona aineistooni, kun tutkitaan nimenomaan nuorten sosiaalisuutta toiminnassa.

3. Ollessani nuorille jo ennestään jonkin verran tuttu, olisi heillä varmasti matalampi kynnyks osallistua haastatteluihin. Luulen näin olleenkin: muutama enemmän kanssani havainnointipäivinä jutellut nuori vaikutti hyvin innokkaalta auttamaan haastatteluaineiston keräämisessä, ja haastattelutilanteetkin tuntuivat hyvin rennoilta ja yllättävän luontevilta.

Liika kontakti nuorten kanssa pohditutti hieman pitkin kesää ja syksyä. Mietin, vaikuttaisiko heidän kanssaan käydyt keskustelut tai yksilöistä muodostunut kuva tuloksiini. Toisaalta luulen, että koska haastattelut toteutettiin keväällä 2023 ja kävin haastatteluaineistot ensimmäisen kerran läpi vasta loka-marraskuussa, vaikutukset tuskin olivat kovin suuret – en nimittäin enää muistanut keitä haastateltavat olivat.

Jäin myös pohtimaan sitä, kuinka usein nuorten kokemuksia, ideoita ja näkemyksiä kysellään, sillä niitä nuorilla tuntui olevan paljon jaettavaksi.

Tutkielmani tavoitteena oli selvittää kuvataidetoiminnan vaikutusta ja mahdollisuuksia nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen. Koen tavoitteen toteutuneen, sillä sekä kokemuksia toiminnan tämänhetkisestä vaikuttavuudesta että ehdotuksia toiminnan kehittämiseksi jaettiin haastatteluissa hyvin. Toiminnan sosiaalisuutta tukeviksi piirteiksi nuoret kertoivat muun muassa kotoa ihmisten ilmoille poistumisen, helpommat sosiaaliset tilanteet taiteen äärellä, säännölliset vuorovaikutukset tuttujen ihmisten kanssa, uusien ihmisten tapaaminen sekä ryhmässä työskentely. Toiminnan koettiin myös hyvin yksimielisesti helpottavan sosiaalisia kanssakäymisiä – muille juttelu oli nuorten mielestä helpottanut toiminnan aikana. Nuoret kokivat toiminnan myös ehkäisevän syrjäytymistä. Toiminnan kehittämistä ajatellen esiin nostettiin yhteisten taideprojektien ja yhdessä olemisen lisääminen.

Valitsemani metodi aineiston käsittelyyn aiheutti itselleni hieman hämmennystä – sisälönanalyysi kun lähinnä auttaa aineiston jäsentämisessä selkeämpään muotoon. Tämä oli kuitenkin tutkielmani luonteelle hyvä menetelmävalinta, sillä itse nuorten vastaukset toimivat tutkielman tuloksina. Johtopäätöksien ja tulkintojen vähäisyys tuntui siltä, että tutkimukseni olisi jäänyt kesken. Vastaukset asettamilleni kysymyksille ja tavoitteille kuitenkin löytyivät, joten näin ei taida olla.

Jälkikäteen mietityttäneitä asioita oli muun muassa asteikkoa hyödyntävien kysymysten 10-portaisuus. Alkuperäinen ajatukseni oli se, että 5-portainen asteikko ei anna tarpeeksi tarkkaa tietoa, joten päätin käyttää asteikkoa 1–10. Tajusin kuitenkin haastattelujen jälkeen, että kyseinen asteikko antaa illuusion siitä, että numero viisi olisi asteikon puoliväli. Tällöin asteikon tulisi kuitenkin alkaa nolasta.

Jos asteikko on käyttämäni 1–10, numeroiden yksi ja viisi välissä on valittavina kolme numeroa (2, 3 ja 4), kun taas numeroiden viisi ja kymmenen välissä vaihtoehtoja on neljä (6, 7, 8 ja 9). Niin sanottu ”siltä väliltä” vastaus ei näin ollen olisi viisi, vaan 5,5. Tästä syystä on mahdollista, että vastaukset sosiaalisuuden kokemuksesta sekä työpajojen tärkeydestä ovat hieman yläkanttiin.

Pohdin myös, että mahdollisesti hyödyllinen kysymys, jonka olisin voinut haastatteluun lisätä, olisi: *Koetko jonkin piirteesi tai ominaisuutesi (esim. sukupuolen tai neurotyypin) vaikuttavan kokemukseesi toiminnasta? Ja jos kyllä, millä tavalla?* Sukupuolesta tai muista ominaisuuksista en kysynyt haastateltavilta ollenkaan, sillä en itse kokenut sen olevan tutkimuksen kannalta olennaista. On kuitenkin mahdollista, että haastateltavat itse kokevat sen vaikuttavan siihen, miten heidät on esimerkiksi otettu toiminnassa vastaan tai millä tavalla heidät ja heidän tarpeensa otetaan huomioon.

Neuroepätyypilliset (kuten autistit ja ADHD-ihmiset) esimerkiksi kokevat ääniyliherkkyyttä neurotyypillisiä ihmisiä useammin, jolloin hälyisäksi kuvailtu tila saattaa olla erityisen kuormittava. (Jussila & Mattila, 2023). Toimitiloissa ei ollut esimerkiksi hiljaisempaa huonetta, johon asiakkaat olisivat voineet tarvittaessa siirtyä, jolloin tiloista poistuminen saattaa olla ainoa vaihtoehto. Olisi ollut hyödyllistä tietää myös, miten esimerkiksi sukupuolen moninaisuus otetaan huomioon toiminnassa ja siihen liittyvissä asiakirjoissa.

Sosiaalisuuden mittaus toiminnan alussa, aikana ja lopussa antaisi selkeämmän kuvan siitä, millaisia vaikutuksia toiminnalla siihen on. Tällöin ”sosiaalisuus” pitäisi kuitenkin määritellä etukäteen esimerkiksi ihmisille puhumisen, keskustelun aloituksen ja yhdessä toimimisen näkökulmasta, eikä jättää nuorten tulkinnan varaan. Muuten nuoret saattavat nimittäin tulkita sosiaalisuuden luonteenpiirteenä, joka tuskin toiminnan aikana tulisi muuttumaan.

Luulen, että nuorten sosiaalisesta vahvistamisesta ja taiteesta sen välineenä voisi ja olisi hyödyllistäkin tutkia monista eri näkökulmista ja paljon laajemminkin. Itsekin jäin kaipaamaan perusteellisempaa tutkielmaa – miten vaikutukset näkyvät vaikka pidemmällä

aikavälillä ja erilaisissa toiminnoissa. Tiedostan kuitenkin, että opinnäytetyötä tehdessä tutkimus täytyy rajata suhteellisen tiiviiksi sekä ajan että tutkimusraportin pituuden puolesta.

Tutkielmaa tehdessä kävi kuitenkin selväksi, että juuri tällaisia pitkäaikaisia, sisällöltään kiinnostavia toimintoja nuoret tarvitsevat. On tärkeää tutkia sitä, millä lailla nuoria voi tukea parhaiten ja millaisesta toiminnasta he kokevat hyötyvänsä eniten, koska kyse on kuitenkin sosiaalisesta kokemuksesta sekä tulevaisuuden selventämisestä, ja siihen valmiuksien antamisesta. Nuoret itse tietävät parhaiten, minkälaista tukea tarvitsevat, ja millaiseen toimintaan osallistuminen on auttanut heitä pääsemään mukaan yhteiskuntaan ja ”eteenpäin elämässä.”

Jatkotutkimuksena voisi selvittää millä tavoilla ihmiset, jotka ovat aiemmin osallistuneet toimintaan, kokevat toiminnan hyödyttäneen heitä. Tällaisen tekeminen opinnäytetyöhön olisi varmaankin ollut hankalaa, sillä toimintoihin tutustumalla nykyiset asiakkaat on helpompi löytää kuin tuen piiristä jo lähteneet. Tutkimuksesta olisi kuitenkin varmasti paljon hyötyä, jos sen tekisi esimerkiksi yhteistyössä tahon kanssa, jolla on mahdollisuus ottaa kontaktia näihin aiempiin asiakkaisiin. Näin saataisiin kokemustietoa toiminnan vaikutuksista pitkällä aikavälillä.

Lähteet

Aalto, S. (2007). Luovuusterapiat hoitomuotona. Teoksessa Bardy, M., Haapalainen, R., Isotalo, M. & Korhonen, P. (toim.) *Taide keskellä elämää*. Nykyaiteen museo Kiasman julkaisuja 106 / 2007.

Aaltonen, J. (9.3.2022). Ammattistartti – avain työllistymiseen? Haettu 28.3.2024 osoitteesta <https://piilo-osaajat.com/2022/09/03/ammattistartti-avain-tyollistymiseen/>

Aaltonen, S., Kivijärvi, A. (2018). Hyvinvointipalvelut ja nuoret aikuiset – Ohjausta monimutkaistuneissa siirtymissä. Teoksessa Aaltonen, S. & Kivijärvi, A. (toim.) *Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteina*. Nuorisotutkimusverkosto verkkojulkaisuja 136.

Aapola, S., Ketokivi, K. (2005). *Polkuja ja poikkeamia – aikuisuutta etsimässä*. Nuorisotutkimusverkosto, nuorisotutkimusseura julkaisuja 56

Ahonen-Eerikäinen, H. (1996). *Taide psykososiaalisen työn välineenä*. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja B: selosteita ja opetusmateriaaleja, 2.

Airto, M., Helevirta, S., Kurkinen, J., Loponen, K., Uusimäki, M. (2005). *PREVENTTERI – Moniammatillinen yhteistyö lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä*. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja 17.

Aluehallintovirasto. (a, n.d.). Nuorten syrjäytyminen. Haettu 26.4.2024 osoitteesta <https://beta.tieto.avi.fi/nuorten-syrjaytyminen>

Aluehallintovirasto. (b, n.d.). Etsivä nuorisotyö. Haettu 28.3.2024 osoitteesta <https://avi.fi/tietoa-meista/tehtavamme/opetus-ja-kulttuuri/nuorisotoimi/etsivanuorisotyö>

Berg, P., Myllyniemi, S. (toim.) (2021). *Palvelu pelaa! – Nuorisobarometri 2020*. Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisuja 157, Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 67.

Coronaria. (1.4.2022). Verven ammatillinen kuntoutus ja terapiapalvelut osaksi Coronariaa. Haettu 11.4.2024 osoitteesta <https://www.coronaria.fi/verven-ammattillinen-kuntoutus-ja-terapiapalvelut-osaksi-coronariaa/>

Diakonissalaitos. (n.d.). Vamos auttaa koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevia nuoria. Haettu 28.3.2024 osoitteesta <https://www.hdl.fi/vamos/>

Edita Lakitieto Oy. (21.12.2016). Nuorisolaki 1285/2016. Haettu 16.5.2024 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285#Pidm46111192816448>

Eduro-säätiö. (a, n.d.). Nuorten työpajatoiminta – Starttivalmennus. Haettu 27.3.2024 osoitteesta <https://eduro.fi/palvelut/nuorten-tyopajatoiminta-starttivalmennus/>

Eduro-säätiö. (b, n.d.). Nuorten sosiaalinen kuntoutus. Haettu 27.3.2024 osoitteesta <https://eduro.fi/palvelut/nuorten-sosiaalinen-kuntoutus/>

Eduro-säätiö. (c, n.d.). Työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus – TEAK. Haettu 28.3.2024 osoitteesta <https://eduro.fi/palvelut/teak/>

Eduro-säätiö. (d, n.d.). Koulutukseen tai työhön suuntaava kuntouttava työtoiminta. Haettu 27.3.2024 osoitteesta <https://eduro.fi/palvelut/koulutukseen-tai-tyohon-suuntaava-kuntouttava-tyotoiminta/>

Eduro-säätiö. (e, n.d.). Nuorakka nuorten paja. Haettu 27.3.2024 osoitteesta <https://eduro.fi/palvelut/nuorakka-nuorten-paja/>

Eduro-säätiö. (f, n.d.). Tiimiö ottaa kaikki tiimiin-osaksi yhteisöä, elämää ja työelämää. Haettu 8.5.2024 osoitteesta https://eduro.fi/tiimio/#tiimion_hyvinvointipalvelut

Ekholm, E., Teittinen, A. (2014). *Vammaiset nuoret ja työntekijäkansalaisuus – Osallistumisen esteitä ja edellytyksiä*. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 133.

Haikkola, L., Myllyniemi, S. (toim.) (2020). *Hyvää työtä! – Nuorisobarometri 2019*. Nuorisotutkimusseura verkkojulkaisuja 152, Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 65.

Hiltunen, M. (2007). Pohjoista loistetta – tulikettu ja muita taidetekoja. Teoksessa Bardy, M., Haapalainen, R., Isotalo, M. & Korhonen, P. (toim.) *Taide keskellä elämää*. Nykytaiteen museo Kiasman julkaisuja 106 / 2007.

Hiltunen, M. (2009). *Yhteisöllinen taidekasvatus – performatiivisesti pohjoisen sosiokulttuurisissa ympäristöissä*. Acta Universitatis Lapponiensis 160.

Hiltunen, M. & Huhmarniemi, M. (toim.) (2010). *Rälläkki ja sivellin: taidetoimintaa nuorten hyvinvoinnin tueksi*. Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan julkaisuja, Sarja C. Katsauksia ja puheenvuoroja 33.

Hokkanen, A. & Kontkanen, R. (1996). Psykiatrisen avohoidon asiakkaan kohtaaminen ja luovat terapeuttiset toiminnot. Teoksessa Ahonen-Eerikäinen, H. (toim.) *Taide psykososiaalisen työn välineenä*. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja B: Selosteita ja opetusmateriaalia, 2.

Hyypä, M. T. (2002). *Elinvoimaa yhteisöstä – sosiaalinen pääoma ja terveys*. Ps-kustannus.

Hyypä, M. T. (2007). Elinvoimaa kulttuurista. Teoksessa Bardy, M., Haapalainen, R., Isotalo, M. & Korhonen, P. (toim.) *Taide keskellä elämää*. Nykyaikaisen taiteen museo Kiasman julkaisuja 106 / 2007.

Hyypä, M. T., Liikanen, H-L. (2005). *Kulttuuri ja terveys*. Edita Prima Oy.

Into ry. (n.d.). Työpajatoiminta. Haettu 28.3.2024 osoitteesta <https://www.intory.fi/tyopajatoiminta/mita-on-tyopajatoiminta/>

Johansen, O.M. (2008). Sosiaalinen kompetenssi ja selviytyminen. Teoksessa Ahonen, A., Alerby, E., Johansen, O.M., Rajala, R., Ryzhkova, I., Sohlman, E. & Villanen, H. (toim.) *Psykososiaalisen hyvinvoinnin edistäminen opetustyössä*. ArctiChildren, Lapin yliopistokustannus.

Jussila, K., Mattila, M-L. (23.1.2023). Aistisäätelyn epätyypillisyys autismikirjon häiriössä. Haettu 21.5.2024 osoitteesta <https://www.kaypahoito.fi/nix03217>

Kananen, J. (2011). *Kvantti – kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas*. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 118.

Kansaneläkelaitos. (a, n.d.). NUOTTI-valmennus. Haettu 28.3.2024 osoitteesta <https://www.kela.fi/nuotti-valmennus>

Kansaneläkelaitos. (b, n.d.). Oma väylä -kuntoutus. Haettu 28.3.2024 osoitteesta <https://www.kela.fi/oma-vayla-kuntoutus>

Kantonen, L. (2005). *Telтта – kohtaamisia nuorten taidetyöpajoissa*. Taideteollisen korkeakoulun julkaisuja A 54.

Kiilakoski, T. (toim.) (2022). *Kestävää tekoa – Nuorisobarometri 2021*. Nuorisotutkimusseura verkkojulkaisuja 169, Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 69.

Kivijärvi, A. (toim.) (2023). *Läpi kriisien – Nuorisobarometri 2022*. Nuorisotutkimusseura verkkojulkaisuja 178, Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 71.

Kokko, O. (22.10.2023). Yksi syrjäytynyt nuori maksaa yli miljoona euroa – silti tästä kaikesta aiotaan leikata. Haettu 4.4.2024 osoitteesta <https://www.is.fi/taloussanomat/art-2000009920879.html>

Koulutuskuntayhtymä OSAO. (n.d.). Valmentava koulutus. Haettu 28.3.2024 osoitteesta <https://www.osao.fi/tietoa-hakemisesta/koulutustarjonta/valmentava-koulutus/>

Krappala, M., Pääjoki, T. (2003). *Taide ja toiseus – syrjästä yhteisöön*. Sosiaali ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Kuopion Rouvasväenyhdistys ry. (n.d.). Kuopion muotoiluakatemiaan etäMuotoiluakatemia. Haettu 2.4.2024 osoitteesta <https://www.muotoiluakatemia.fi/fi/11/1/0/etamuotoiluakatemia>

Kurki, L. (2000). *Sosiokulttuurinen innostaminen*. Vastapaino.

Kurki, L. (2007). Nuorisokasvatus sosiokulttuurisen innostamisen kehyksessä. Teoksessa Nivala, E. & Saastamoinen, M. (toim.) *Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja*. Nuorisotutkimusverkosto julkaisuja 73.

Kuure, T. (2015). Sosiaalisen vahvistamisen määrittely ja asema nuorten hyvinvoinnin palvelujärjestelmässä. Teoksessa *Sosiaalinen vahvistaminen käsitteenä ja palveluina Sosiaalisen vahvistamisen kehittämistoiminnan tuloksia*. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.

Laitinen, L. (2017). Taide, taiteellinen toiminta ja nuorten hyvinvointi. Teoksessa Lehikoinen, K. & Vanhanen, E. (toim.) *Taide ja hyvinvointi – katsauksia kansainväliseen tutkimukseen*. ArtsEqual, Taideyliopisto Kokos-julkaisusarja 1/2017.

Lasten ja nuorten säätiö. (n.d.). Glow. Haettu 3.5.2024 osoitteesta <https://www.nuori.fi/toiminta/glow/>

Lehikoinen, K. & Vanhanen, E. (toim.) (2017). *Taide ja hyvinvointi – katsauksia kansainväliseen tutkimukseen*. ArtsEqual, Taideyliopisto Kokos-julkaisusarja 1/2017.

Leino, J. (2011). Voimauttava musiikkielämäkerta – menetelmät ja kehittämistyö. Teoksessa Kuukasjärvi, A., Linnossuo, O. & Sutinen, J. (toim.) *Taidetyöskentely arjen näyttämöillä: Teoriaa, menetelmiä ja sovelluksia*. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 53.

Muilu, H. (27.2.2023). Työelämästä kadonneet. Haettu 14.5.2024 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20015118>

Neiot. (n.d.). Tyttöjen Talo Rovaniemi. Haettu 28.3.2024 osoitteesta <https://neiot.fi/>

Nuutinen, T. (2007). Keinu – joutilaitten istuskelua vai ”oikeaa” vanhustyötä? Teoksessa Bardy, M., Haapalainen, R., Isotalo, M. & Korhonen, P. (toim.) *Taide keskellä elämää*. Nykytaiteen museo Kiasman julkaisuja 106 / 2007.

Ojakangas, M. (2007). Passiivisuus – hyvinvointiyhteiskunnan vihollinen? Teoksessa Bardy, M., Haapalainen, R., Isotalo, M. & Korhonen, P. (toim.) *Taide keskellä elämää*. Nykytaiteen museo Kiasman julkaisuja 106 / 2007.

Opetusalan ammattijärjestö OAJ. (n.d.). Oppivelvollisuus laajenee – millaisia kokemuksia on saatu?. Haettu 20.4.2024 osoitteesta <https://www.oaj.fi/arjessa/oppivelvollisuus/>

Opetushallitus. (28.5.2020). Korkeakoulujen yhteishaun todistusvalintojen tulokset julkaistu. Haettu 20.4.2024 osoitteesta [Korkeakoulujen yhteishaun todistusvalintojen tulokset julkaistu](https://www.oah.fi/julkaisut/korkeakoulujen-yhteishaun-todistusvalintojen-tulokset-julkaistu) | [Opetushallitus \(oph.fi\)](https://www.oah.fi/)

Opetushallitus. (2024a). Valintaperusteet - Sosiaalityön tutkinto-ohjelma. Haettu 20.4.2024 osoitteesta

<https://opintopolku.fi/konfo/fi/hakukohde/1.2.246.562.20.00000000000000044630/valinta-peruste>

Opetushallitus. (2024b). Valintaperusteet – Kuvataidekasvatuksen koulutus. Haettu 20.4.2024 osoitteesta

<https://opintopolku.fi/konfo/fi/hakukohde/1.2.246.562.20.00000000000000045356/valinta-peruste>

Partonen, A., Welling, R. (4.3.2024). Espoolainen Eemeli Vähätalo, 21, lähetti kymmeniä työhakemuksia tuloksetta: ”Vaatimukset kasvavat jatkuvasti”. Haettu 3.5.2024 osoitteesta <https://www.hs.fi/kaupunki/helsinki/art-2000010268650.html>

Pesonen, A. (2007). Yhdessä – osallisina. Teoksessa Bardy, M., Haapalainen, R., Isotalo, M. & Korhonen, P. (toim.) *Taide keskellä elämää*. Nykyaikaisen taiteen museo Kiasman julkaisuja 106 / 2007.

Pietikäinen, R. (2005). Vaihtoehtoisia polkuja etsimässä – työpajanuorten orientaatiot. Teoksessa Aapola, S. & Ketokivi, K. (toim.) *Polkuja ja poikkeamia – aikuisuutta etsimässä*. Nuorisotutkimusverkosto, nuorisotutkimusseura julkaisuja 56.

Pietikäinen, R., Kontio, T. (15.11.2023). Leikkaukset lisäävät syrjäytymistä, heikentävät työllisyyttä ja kasvattavat kustannuksia. Haettu 2.4.2024 osoitteesta <https://www.intory.fi/ajankohtaista/uutiset/leikkaukset-lisaavat-syrjaytymista-heikentavat-tyollisyytta-ja-kasvattavat-kustannuksia/>

Pyy-Martikainen, M., Simanainen, M. (23.1.2024). Mikrosimulointi: Sosiaaliturvaleikkaukset iskevät jo ennestään pienituloisiin nuoriin. Haettu 4.4.2024 osoitteesta <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/919109/mikrosimulointi-sosiaaliturvaleikkaukset-iskevat-jo-ennestaan-pienituloisiin-nuoriin?types=tutkimusblogi&order=latest>

Riionheimo, M. (2016). Tukea taiteesta – taidekasvatus peruskoulun 10. luokalla. Teoksessa Vilmilä, F. (toim.) *Elämäntaitojen äärellä: Taidetyöpaja nuorten elämäntaitojen vahvistajana*. Nuorisotutkimusverkosto Julkaisuja 182.

Rovaniemen kaupunki. (2022). Tilinpäätös ja toimintakertomus 2021.

Rovaniemen kaupunki. (2023). Tilinpäätös 2023.

Rovaniemen kaupunki. (n.d.) Monitoritalo Monde. Haettu 11.4.2024 osoitteesta <https://www.rovaniemi.fi/Asiointikanavat/Monitoritalo-Monde/0605ce2d-e1a9-49e2-b542-fe83b699a915>

Rovaniemen seurakunta. (n.d.). Katutasossa kuljetaan nuorten rinnalla. Haettu 11.4.2024 osoitteesta https://www.verkkoviestin.fi/rovaniemi/toimintaa/nuorille/katutaso_nuoren_tuena/

Räsänen, M. (2006). Väline vai itseisarvo? – taiteen avulla, taidetta varten ja taiteeseen. Teoksessa Kettunen, K., Hiltunen, M., Laitinen, S., Rastas, M. (toim.) *Kuvien keskellä – kuvataideopettajaliitto 100 vuotta*. Kuvataideopettajaliitto.

Salonen, R. (2005). Milloin omaan kotiin? Aikuistumisen vastuu Suomessa ja Espanjassa. Teoksessa Aapola, S. & Ketokivi, K. (toim.) *Polkuja ja poikkeamia – aikuisuutta etsimässä*. Nuorisotutkimusverkosto, nuorisotutkimusseura julkaisuja 56.

Sand, H. (2007). Kaks' fooninkinen – taidetoimintaa pohjalaisissa masennustalkoissa. Teoksessa Bardy, M., Haapalainen, R., Isotalo, M. & Korhonen, P. (toim.) *Taide keskellä elämää*. Nykytaiteen museo Kiasman julkaisuja 106 / 2007.

Sederholm, H. (2007). Taidekasvatus – samassa rytmissä elämän kanssa. Teoksessa Bardy, M., Haapalainen, R., Isotalo, M. & Korhonen, P. (toim.) *Taide keskellä elämää*. Nykytaiteen museo Kiasman julkaisuja 106 / 2007.

Siitonen, J. (1999). *Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua*. Oulun opettajankoulutuslaitos.

Sosiaali- ja terveysministeriö. (n.d.). Kuntouttava työtoiminta. Haettu 16.5.2024 osoitteesta <https://stm.fi/kuntouttava-tyotoiminta>

Taikusydan. (26.6.2023). Käsitteet. Haettu 16.5.2024 osoitteesta <https://taikusydan.turkuamk.fi/tietopankki/kasitteet/>

Tammi, T. (2011). Ekspressiivinen taidetyöskentely. Teoksessa Kuukasjärvi, A., Linnossuo, O. & Sutinen, J. (toim.) *Taidetyöskentely arjen näyttämöillä: Teoriaa, menetelmiä ja sovelluksia*. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 53.

Tolonen, T. (2005). Sosiaalinen tausta, sukupuoli ja paikallisuus nuorten koulutussiirtymissä. Teoksessa Aapola, S. & Ketokivi, K. (toim.) *Polkuja ja poikkeamia – aikuisuutta etsimässä*. Nuorisotutkimusverkosto, nuorisotutkimusseura julkaisuja 56.

Tuomi, J., Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Työllisyysrahasto. (2024). Aikuiskoulutustuki. Haettu 8.5.2024 osoitteesta <https://www.aikuiskoulutustuki.fi/>

Valtioneuvosto. (20.6.2023). VALTIONEUVOSTON JULKAISUJA 2023:58: Vahva ja välittävä Suomi, Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma. Haettu 5.4.2024 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/hallitukset/hallitusohjelma#/4/0>

Valtioneuvosto. (16.4.2024). Julkista taloutta vahvistavat uudet sopeutustoimet. Haettu 3.5.2024 osoitteesta [https://vm.fi/documents/10616/199806183/Hallituksen+p%C3%A4%C3%A4t%C3%B6kset+uusista+menosopeutuksista+16.4.2024+\(korjattu+17.4.\).pdf/645e2425-1523-3e86-d2c2-17301e1662f7/Hallituksen+p%C3%A4%C3%A4t%C3%B6kset+uusista+menosopeutuksista+16.4.2024+\(korjattu+17.4.\).pdf?t=1713362187432](https://vm.fi/documents/10616/199806183/Hallituksen+p%C3%A4%C3%A4t%C3%B6kset+uusista+menosopeutuksista+16.4.2024+(korjattu+17.4.).pdf/645e2425-1523-3e86-d2c2-17301e1662f7/Hallituksen+p%C3%A4%C3%A4t%C3%B6kset+uusista+menosopeutuksista+16.4.2024+(korjattu+17.4.).pdf?t=1713362187432)

Valtion nuorisoneuvosto. (23.7.2013). Nuorten oma käsitys nuoruuden ”ikärajoista” selvitetty. Haettu 16.5.2024 osoitteesta <https://tietoanuorista.fi/nuorten-oma-kasitys-nuoruuden-ikarajoista-selvitetty/>

Valtion nuorisoneuvosto. (2024). *Katsaus nuorten hyvinvointiin 2023*. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 70.

Valtion nuorisoneuvosto. (n.d.). Nuorisobarometri. Haettu 13.5.2024 osoitteesta <https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/>

Vershbow, S. (24.9.2021). Let’s ignore each other in the same room. Haettu 6.5.2024 osoitteesta <https://www.nytimes.com/2021/09/24/well/live/parallel-play-for-adults.html>

Liitteet

1 Tutkimuslupa

Tutkimuslupa (haastattelut) 22.2.2023

Erika Kaarlaakso

Kuvataidekasvatus

Lapin yliopisto

Ohjaaja Mirja Hiltunen

Pro gradu -tutkielmassani (kuvataide nuorten sosiaalisen vahvistamisen välineenä) kerään nuorten kokemuksia luovista työpajoista. Tutkimuskohteena on työpajatoiminta, ei siihen osallistuvat nuoret. Aineistonkeruu tapahtuu haastattelemalla työpajoihin osallistujia joko yksitellen tai pienryhmissä, osallistujien toiveiden mukaan. Haastattelut äänitetään, mutta äänitteitä käytetään ainoastaan apuna kirjoittamiseen, eikä niitä säilytetä. Aineisto jää anonyymiksi, eikä nimiä tai tuntomerkkejä julkaista.

Tutkimusaineisto koostuu lopulta työpajatoiminnassa kirjaamistani havainnoista ja osallistujien haastatteluista. Tavoitteena on toiminnan kehittäminen mahdollisimman hyvin nuorten tavoitteita tukevaksi.

Olen lukenut yllä olevan tiedon ja saanut vastauksen kaikkiin täydentäviin kysymyksiini.

Allekirjoittamalla annan suostumukseni käyttää minua koskevaa aineistoa tutkimuksessasi.

Päiväys: _____

Allekirjoitus ja
nimenselvennys: _____

Kiitos tutkimukseen osallistumisesta!

2 Haastattelukysymykset

Osa 1 Yleiskatsaus asiakkaisiin

1. Kuinka vanha olet? Mistä olet kotoisin?
2. Kuvaile itseäsi kolmella sanalla
3. Kuinka sosiaalinen koet olevasi asteikolla 1–10? Haluatko kertoa tarkemmin?

1 Viihdyn parhaiten yksin, enkä juuri poistu kotoa

2

3

4

5 Vietän mielelläni aikaa läheisten/kavereiden kanssa, mutta viihdyn myös yksin. En tutustu helposti uusiin ihmisiin

6

7

8

9

10 Viihdyn ihmisten ilmoilla, enkä juuri pysy yksin kotona. Tutustun helposti uusiin ihmisiin

4. Koetko olevasi syrjäytynyt/ vaarassa syrjäytyä? Onko sinulla kavereita? Onko sinulla harrastuksia, joissa tapaa ihmisiä?
5. Mitä olet tehnyt peruskoulun jälkeen?
6. Millaisia tulevaisuudensuunnitelmia sinulla on? Onko sinulla tavoitteita joita haluaisit saavuttaa tai asioita joita haluaisit oppia tai kokeilla?
7. Oletko kiinnostunut taiteesta? Mistä muodoista? Taiteen tekemistä vai kokemisesta? Miten taide näkyy arjessasi?
8. Kiinnostaako joku luova ala tulevaisuuden ammattina? Mikä? Koetko sen mahdolliseksi? Vaikeaksi? Miksi?

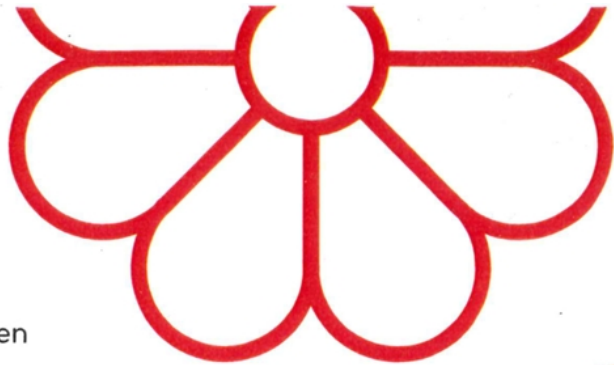
Osa 2: Toiminnan kehittäminen

1. Miten päädyit mukaan toimintaan?
2. Kuinka usein käyt? Kuinka kauan olet ollut mukana?
3. Oletko osallistunut muuhun nuorisotoimintaan?
4. Millaisia ajatuksia sinulla oli toiminnasta ennen aloitusta? Entä nyt?
5. Mitä henkilökohtaisesti toivot tai tavoittelet toiminnalta? Uskotko niiden toteutuvan?
6. Millaisia tunnetiloja sinulla on herännyt toiminnan aikana? Millaisissa tilanteissa?
7. Millaisilla fiiliksillä tulet paikalle? Miksi käyntejä jää välistä?
8. Oletko tutustunut uusiin ihmisiin tai löytänyt kavereita? Tapaatko samoja ihmisiä toiminnan ulkopuolella?
9. Koetko sosiaalisuuden (muille juttelun) helpommaksi kuin toiminnan aloittaessasi?
10. Tunnetko kuuluvasi yhteisöön tai osaksi porukkaa?

11. Mitä mieltä olet työntekijöistä? Tukevatko he tavoitteitasi? Ovatko he helposti lähestyttäviä?
12. Mitä mieltä olet tiloista? Entä sijainnista?
13. Millaista toimintaa tai millaisia työpajoja toivoisit? Millaisista työpajoista olet tykännyt tai et ole tykännyt? Onko materiaaleja, ohjausta ja aikaa tarpeeksi?
14. Onko jotain negatiivisia kokemuksia toiminnasta?
15. Onko sinulla kehitysehdotuksia, joita haluaisit tuoda esille?
16. Kuinka tärkeäksi koet toiminnan asteikolla 1–10? Perusteluja?
 - a. itsellesi
 - b. yleisesti nuorille

- 1 Tuntuu turhalta, mielummin en kävisi
- 2
- 3
- 4
- 5 Toiminta on hyödyllistä arjen rytmittämisen kannalta
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10 Toiminta on elintärkeää

3 Moniste, joka jaettiin etäMuotoiluakatemiaan liittyen nuorille ja minulle

Kuopion Rouvasväenyhdistyksen

etäMuotoiluakatemia

etäMuotoiluakatemia kokoontuu Google Meetissä aina tiistaisin, päiväryhmä klo 10-12.30 ja iltaryhmä klo 17-19.30. Kevään 2023 teemana on "Paluu tulevaisuuteen". Kevään aikana tutustutaan tulevaisuuden muotoiluun, materiaaleihin ja tekniikoihin!

17.1. Paluu tulevaisuuteen

Kevätkauden aluksi siirrytään aikakoneella tulevaisuuteen!

24.1. ja 31.1. Lumipuutarha

Suunnitellaan tulevaisuuden kasveja katoavasta materiaalista ja luodaan yhteinen lumipuutarha Muotoiluakatemiaalle.

7.2. ja 14.2. Kaupunkikeidas

Palvelumuotoilu ja asiakaslähtöinen suunnittelu yhteisen haasteen ympärillä. Suunnitellaan ja toteutetaan kaupunkikeitaan proto palvelumuotoilun menetelmin.

21.2., 28.2. ja 14.3. Kasvatusalusta

Kasvatusalusta kaupunkikeitaan käyttäjille. Suunnitellaan ja toteutetaan 3D-tulostettava monikäyttöinen kasvatusalusta.

21.3., 28.3. ja 4.4. Älytekstiili

Seinäelementti tekstiilistä. Suunnitellaan ja toteutetaan älykäs seinätekstiili tulevaisuuden tarpeisiin.

11.4., 18.4. ja 25.4. Tulevaisuuden omakuva

Minä tulevaisuuden muotoilijana. Luodaan oma hahmo virtuaalimaailmaan ja maailma kasviterraariona oman hahmon ympärille.

2.5. ja 9.5. Portfolio ja arviointi

Viimeistellään teoksia, kootaan portfolio ja arvioidaan lukukauden tuotoksia.

25.5. Muotoiluakatemioiden kevätjuhla

Kaikkien opetusryhmien yhteistä kevätjuhlaa vietetään Kuopion Muotoiluakatemiaalla keskiviikkona 25.5. klo 18 alkaen. etäMuotoiluakatemiaiset pääsevät mukaan etänä.

Kuopion Muotoiluakatemiaalla on oikeus tehdä tarvittaessa muutoksia aikatauluun.

Kevätlukukauden kurssimaksu on 100 €, alle 30-v. 70 € ja ryhmät 350 €/ryhmä (5-10)
Opettajana toimii muotoilija (AMK) A-P Inkinen.

Lisätietoja ja ilmoittautumiset: www.muotoiluakatemia.fi, 044 731 8007/A-P

KUOPION MUOTOILU
AKATEMIA.

KUOPION
ROUVASVÄEN.
YHDISTYS RY

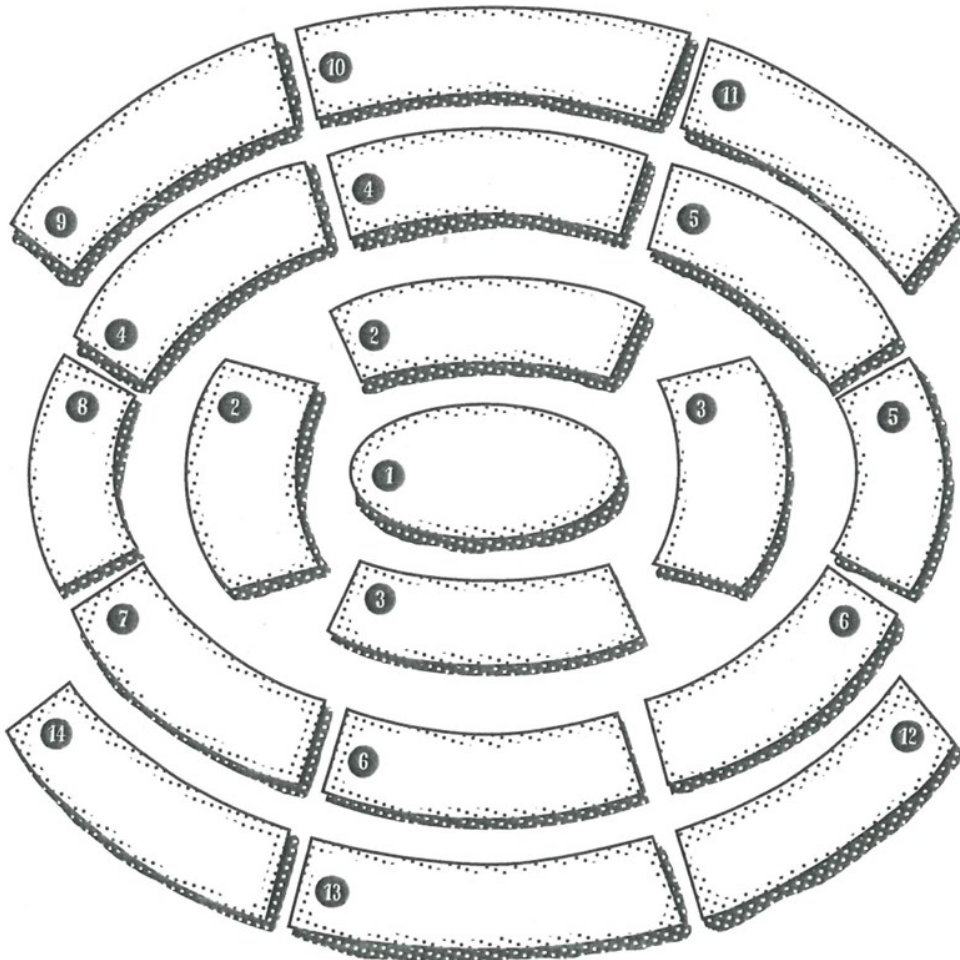
4 Monisteita, joita hyödynnettiin hyvinvointiryhmän tapaamisissa

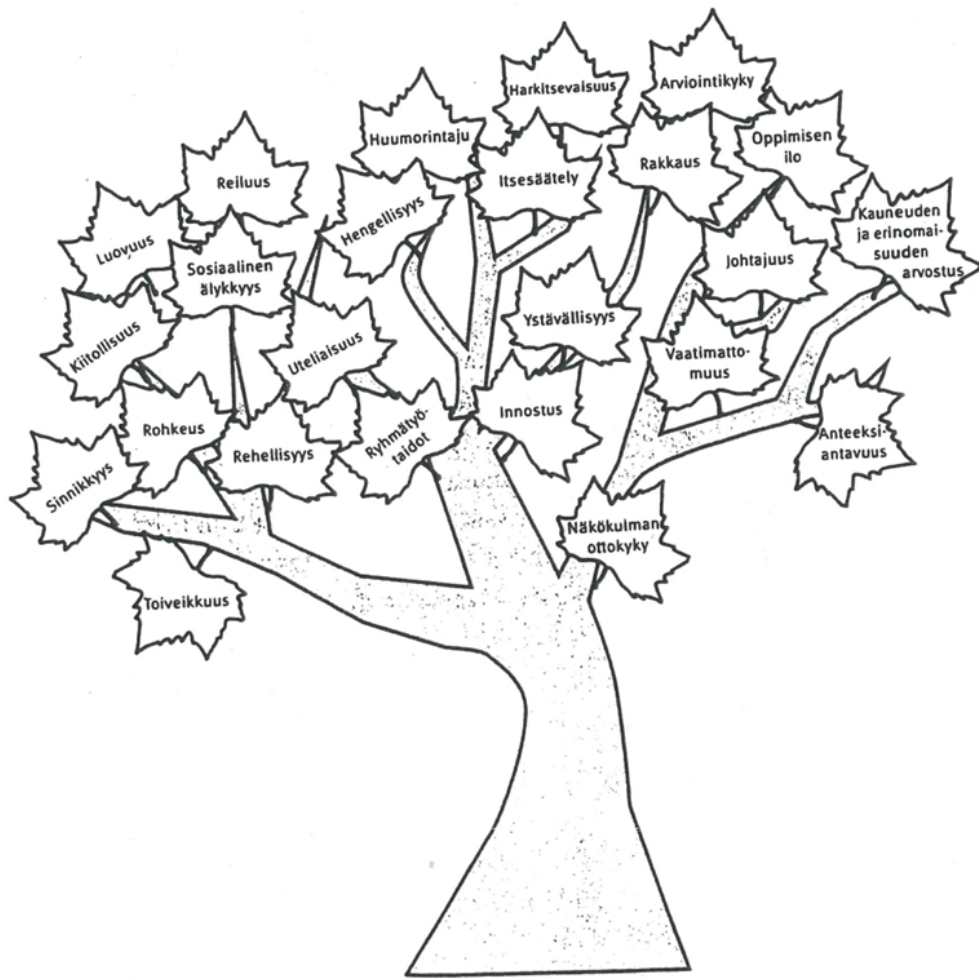
YSTÄVÄLLISYYS
on kuin:

YSTÄVÄLLISYYDEN KEHÄ

Kirjoita laattoihin niiden ihmisten nimet, joille haluat osoittaa ystävällisyyttä. Etene läheisimmistä kohti ei-läheisiä. Ajattele myönteisiä ajatuksia nimeämiäsi ihmisiä kohtaan. Lopuksi väritä laatat.

1 Läheisimpäsi	6 Tuttavasi	11 Kuka tahansa, jota voit auttaa nimettömänä
2 Muut läheisesi	7 Harrastuskaverisi	12 Ihminen, josta et erityisemmin pidä
3 Sydänystäväsi	8 Työtoverisi	13 Ihminen, jonka koet vihamieheksesi
4 Sukulaisesi	9 Opiskelutoverisi	14 Ihmisryhmä, joka saa sinut raivon valtaan
5 Ystäväsi	10 Kuka tahansa, johon törmäät arjessa	

HARJOITTEET: LUONTEEN POLKU

Minun vahvuuteni

On hyvin tärkeää, että nuori saatetaan tietoiseksi omista vahvuuksistaan. Tämä onnistuu helpoimmin internetissä olevan VIA-vahvuustestin avulla, mutta vahvuuksia voi mainiosti pohtia myös ilman testiä. Tässä harjoitteessa nuori pääsee pohtimaan niin ydin- kuin kasvuvahvuuksiaan. Vahvuuksien selvittämiseen kannattaa yhdistää myös seuraava harjoite, jossa nuori tekee suunnitelman omien vahvuuksiensa hyödyntämisestä.

Tutki huolella seuraavan sivun puukuviossa mainittuja vahvuussanoja. Valitse sieltä sellaiset vahvuudet, jotka parhaiten kuvastavat sinua. Näitä niin sanottuja ydinvahvuuksia on ihmisellä yleensä 3–7 kappaletta. Väritä ydinvahvuutesi punaisella värillä.

Puussa on lueteltu myös niin sanottuja kasvuvahvuuksia, jotka eivät vielä ole toiminnassasi ja ajatuksissasi kovin näkyviä. Ne ovat hyödyntämättömiä voimavarojasi, joita sopivan hetken tullen kannattaa harjoitella ja voimistaa. Väritä vihreällä ne kasvuvahvuudet, joita haluaisit itsessäsi vahvistaa.

Välttämisen pienet, mutta niin tärkeät merkit

Ystävällisyys ja toisista välittäminen on parhaimmillaan pieniä eleitä ja mukavia tekoja. Ystävällisyys ei maksa mitään. Ystävällisillä teoilla saa sekä itselle että toiselle hyvän mielen.

Seuraavassa on lista helposti toteuttavista välttämisen ja ystävällisyyden teoista. Tee niistä seuraavan viikon aikana ainakin yksi jokaisena päivänä.

1. Avaa ovi takana tulevallesi.
2. Tarjoa joukkoliikennevälineessä paikkaasi jollekin, joka näyttää väsyneeltä.
3. Kirjoita mukava viesti uudelle tuttavuudellesi.
4. Kerro jollekin kohteliaisuus ilman selvää syytä.
5. Istuudu lounaalla jonkun yksin istuvan viereen.
6. Päästä joku jonossa edellesi.
7. Osallistu hyväntekeväisyysprojektiin.
8. Toivota iloisesti hyvää huomenta aikuiselle.
9. Kiitä saamastasi avusta.
10. Anna halaus jollekin, jolla näyttäisi olevan huono päivä.
11. Asetu kiusatun puolelle.
12. Kirjoita jokin mukava viesti perheenjäsenellesi.
13. Kirjoita innostava viesti WhatsApp-ryhmääsi.
14. Kuuntele ystävääsi, jolla on murheita.
15. Kirjoita mukava viesti luokkatoverillesi, jonka kanssa et yleensä puhu, vietä aikaa tai tee ryhmätöitä.
16. Kerro hauska vitsi jollekin, jolla on huono päivä.
17. Ota yhteyttä kaveriin, jonka kanssa et ole ollut aikoihin yhteyksissä.
18. Jaa välipalasi tai eväsi jonkun kanssa, joka on nälkäinen.
19. Anna toisten auttaa sinua, vaikka et olisi erikseen pyytänyt apua. Se tekee toisten mielen mukavaksi.

20. Esittele itsesi nuorelle, jota et vielä tunne.
21. Anna itse tekemäsi laulu, runo, tarina, tanssi tai muu lahja jolle jota arvostat.
22. Auta ja tue henkilöä, joka on kohdannut epäonnistumisen.
23. Tarjoudu lastenvahdiksi tuttuun perheeseen.
24. Vieraile isovanhemman tai muun iäkkään ihmisen luona.
25. Kerro läheisillesi, miksi he ovat sinulle merkityksellisiä.
26. Auta jotakuta kantamaan painavia ostoksia.
27. Lähetä sähköinen kortti piristääksesi tai kiittääksesi jotak tuttuasi.
28. Anna anteeksi jollekin, joka on tehnyt väärin.
29. Tarjoa tukiopetusta luokkalaisellesi, jolla tiedät olevan hankaluuk oppia uusia asioita.
30. Mene juttelemaan jollekin, jonka näet olevan yksin sosiaalise: tilanteessa.
31. Vietä aikaa ikäihmisen kanssa ja kuuntele hänen tarinoitaan nuori destaan. Voit oppia häneltä paljon.
32. Kirjoita parane pian -kortti jollekin, jonka tiedät olevan sairaana.
33. Kerää näkemäsi roskat luonnosta ja vie ne roska-astiaan.
34. Auta opettajaa siivoamaan sekainen luokkahuone oppitunnin j keen, kun muut jo lähtevät.
35. Kerro kohteliaisuus jollekin – vain siksi koska hän on olemassa.
36. Auta nuorempaa sisarustasi.
37. Tee kotitöitä pyytämättä.
38. Opeta jollekin jotain uutta.
39. Lue lapselle, joka ei osaa vielä itse lukea.
40. Hymyile tuntemattomalle ihmiselle.